

Marianne Udd

MEDIAKASVATUKSEN VUOSISUUNNI- TELMA

Taavetin päiväkoti - Esiopetusryhmä

Opinnäytetyö
Sosionomi

2019

**Kaakkois-Suomen
ammattikorkeakoulu**

Tekijä/Tekijät	Tutkinto	Aika
Marianne Udd	Sosionomi	Huhtikuu 2019
Opinnäytetyön nimi		64 sivua 54 liitesivua
Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma Taavetin päiväkotia - esiopetusryhmä		
Toimeksiantaja		
Taavetin päiväkotia, esiopetusryhmä, Luumäen kunta		
Ohjaaja		
Johanna Jussila		
Tiivistelmä		
<p>Toiminnallisen opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa mediakasvatuksen vuosisuunnitelma esiopetusryhmälle Taavetin päiväkotiin. Opinnäytetyön lähtökohtana toimivat esiopetusryhmän kasvattajien kokemat haasteet mediakasvatuksen toteuttamisessa käytännön työssä, jolloin mediakasvatuksen toteuttamisen kehittäminen koettiin tarpeelliseksi. Toimeksiantajan kanssa käytyjen dialogisten keskustelujen kautta päädyttiin luomaan kehittämishankkeen kautta mediakasvatuksen vuosisuunnitelma esiopetusryhmälle kasvattajien toiveiden mukaisesti.</p> <p>Toiminnallinen opinnäytetyö toteutettiin työelämälähtöisenä kehittämishankkeena konstruktivistisen mallin mukaisesti. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma toteutettiin yhteistyössä esiopetusryhmän kasvattajien kanssa käytyjen dialogisten keskustelujen kautta. Lisäksi mediakasvatuksen vuosisuunnitelman vaikuttavuutta sekä käytäntöön ja ryhmälle sopivuutta pyrittiin varmistamaan esiopetusryhmään kohdentuneen passiivisen, osallistuvan havainnoinnin ja esiopetusryhmän toimintaan osallistumisen kautta.</p> <p>Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tavoitteena on olla käytännönläheinen, helppokäyttöinen ja selkeä työkalu mediakasvatuksen toteuttamiseen esiopetuksessa. Sen tavoitteena on innostaa kasvattajia mediakasvatuksen maailmaan sekä juurruttaa mediakasvatusta luonnolliseksi osaksi esiopetuksen arkea. Lisäksi mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tavoitteena on tukea lasten mediataitojen ja medialukutaidon kehittymistä ja kouluvalmiuksia mediataitojen suhteen.</p> <p>Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma sisältää kasvattajien toiveiden mukaisesti kymmenen suunnitelmallista ja ohjeistettua pedagogista tuokiota eri mediakasvatuksellisin teemoin, pedagogisten tuokioiden teemoihin liittyviä jatkotyöskentelyvinkkejä sekä mediakasvatuksen tueksi mediakasvatukseen liittyvien materiaalien, julkaisujen ja sivustojen esittelyjä.</p> <p>Mediakasvatus on ajankohtainen aihe ja sen tärkeys tulee korostumaan tulevaisuudessa. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma tukee mediakasvatuksen toteutumista ja toteuttamista esiopetusryhmässä, tukee lasten mediataitojen kehittymistä sekä innostaa ja rohkaisee kasvattajia toteuttamaan mediakasvatusta yhdessä esiopetussuunnitelman perusteissa mainittuja laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ja oppimiskokonaisuuksia.</p>		
Asiasanat		
mediakasvatus, suunnitelma, esiopetus, laaja-alainen osaaminen, medialukutaito		

Author (authors)	Degree	Time
Marianne Udd	Bachelor of Social Services	April 2019
Thesis title		
The year plan of media education Taavetti's kindergarten – pre-primary education group		64 pages 54 pages of appendices
Commissioned by		
Taavetti's kindergarten, pre-primary education group, the municipality of Luumäki		
Supervisor		
Johanna Jussila		
Abstract		
<p>The purpose of the practice-based thesis was to produce a year plan of media education to a pre-primary education group. The bases of this thesis were challenges pre-primary educators had experienced while executing the media education in their work in pre-primary education. The challenges educators had experienced lead to a need to develop the media education in practice. A conclusion, which was made by dialogical conversations with the commissioner, was to create the year plan for media education considering educator's wishes. The objective of this thesis, the year plan of media education, was to be practical, user friendly and an explicit tool for executing the media education and implant the media education to natural part of ordinary days in pre-primary education's group. Additionally, the objective of the year plan was to support the improvement of children's media skills and support those media skills which children will need in comprehensive school.</p>		
<p>The practice-based thesis was executed by work-based project by constructivistic model. The year plan of media education was executed in co-operation with pre-primary education's educators by dialogical conversations. The year plan's effectivity and convenience to the group and practice were ensured by passive, committed observation and by practicing in action in pre-primary education's group.</p>		
<p>The year plan of media education includes ten pedagogical moments on different themes of media education, tips for the further work with media education, based on pedagogical moments and material's, publication's and site's introductions for media education's support.</p>		
Keywords		
media education, plan, pre-primary education, transversal competence, medialiteracy		

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
2	ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ, TOTEUTUS JA TAVOITTEET	10
2.1	Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa	12
2.1.1	Ajattelu ja oppiminen.....	13
2.1.2	Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu	13
2.1.3	Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot	14
2.1.4	Monilukutaito.....	14
2.1.5	Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen	15
2.1.6	Osallistuminen ja vaikuttaminen	15
2.2	Oppimiskokonaisuudet esiopetuksessa.....	15
2.2.1	Ilmaisun monet muodot.....	16
2.2.2	Kielen rikas maailma.....	16
2.2.3	Minä ja meidän yhteisömme	17
2.2.4	Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	17
2.2.5	Kasvan ja kehityn.....	17
3	MEDIAKASVATUS KÄSITTEENÄ.....	18
4	MEDIAKASVATUS ESIOPETUKSESSA.....	23
4.1	Mediakasvatuksen 4 + 2 näkökulmaa.....	24
4.1.1	Ilmaisutaidot.....	25
4.1.2	Tekniset taidot	25
4.1.3	Kriittinen medialukutaito.....	25
4.1.4	Turvataidot.....	26
4.1.5	Tunnetaidot.....	26
4.1.6	Vuorovaikutustaidot	27
4.2	Mediakasvatuksen toteutus, tavoitteet ja menetelmät	27
4.3	Mediakasvattaja esiopetuksessa	29
5	OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS.....	30

5.1	Opinnäytetyön tehtävä ja tarkoitus.....	30
5.2	Opinnäytetyön toteuttamistapa	30
5.3	Kehittämishankkeen malli ja sitä tukevat menetelmät.....	31
5.4	Kehittämismallia tukevat menetelmät	32
5.5	Kehittämisprosessi.....	34
5.5.1	Opinnäytetyön aloitus ja idea.....	34
5.5.2	Suunnitteluvaihe	35
5.5.3	Toteutus.....	36
5.5.4	Tarkistus- ja arviointivaihe	38
5.5.5	Eettisyys ja luotettavuus	38
5.5.6	Kehittämisprosessin ja valmiin tuotteen arviointi.....	39
6	MEDIAKASVATUKSEN VUOSISUUNNITELMA	41
6.1	Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman rakenne	42
6.2	Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien järjestys	43
6.3	Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien yleiset tavoitteet.....	44
6.4	Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien mediakasvatukselliset tavoitteet syyspuolella	48
6.5	Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien mediakasvatukselliset tavoitteet kevätpuolella.....	52
6.5.1	Kuvaillen	53
7	POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	55
	LÄHTEET.....	60
	LIITTEET	

Kuvat 1 - 54. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma - Taavetin esiopetusryhmä

1 JOHDANTO

Myös alle kouluikäiset lapset elävät tänä päivänä useilla eri tavoilla medioituneessa kulttuurissa ja yhteiskunnassa (Mulari 2016, 28). Media on läsnä kodeissa, päiväkodeissa, esiopetuksessa, kaikkialla. Media on lasten repuissa erilaisin mediahahmoin, leikeissä sankareina ja sankarittarina, puhutussa, kuvatussa ja kirjoitetussa kielessä, lapsuudessa. Kauempien vuosikymmenten mediattomuus, lähempien vuosikymmenten aikana tapahtunut mediavallankumous ja tämän päivän vuosikymmenen medioituminen vaativat mediakasvatusta niin varhaiskasvatuksessa kuin perusopetuksessakin. Mediakasvatus ei kuitenkaan ole vielä nivoutunut osaksi suunnitelmallista ja tavoitteellista varhaiskasvatusta (Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 52). Mediakasvatus on jo verrattain tiivis osa peruskoulun arkea, joten varhaiskasvatuksessakin tulee reagoida yhä nuorempien lasten tarpeeseen oppia mediataitoja niin, että media, mediavälineet ja -sisällöt sekä sen hyvät käyttötavat tulevat tutuksi jo varhaiskasvatuksessa.

Olen työskennellyt lähes vuosikymmenen alakoulussa vuosiluokilla 1 – 6 koulunkäynninohjaajana. Ohjaustunneistani suuren osan olen viettänyt 1.-2.luokkalaisten kanssa aakkosten ja numeromerkkien parissa. Viiden viimeisen vuoden aikana mediakasvatus, monilukutaito ja tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä sähköiset oppimateriaalit ovat tulleet osaksi alakoulun arkea yhä enenevässä määrin ja niiden käyttö lisääntyy vuosi vuodelta. Ne moniluku- ja medialukutaidon valmiudet ja erityisesti tieto- ja viestintäteknologiset taidot, joita ekaluokkalaisten olisi hyvä hallita jo kouluun tullessa, ovat usein vielä, oman kokemukseni mukaan, lapsen kengissä ja perustaitojen ja -tietojen opetteluun ja harjoitteluun kuluu hyvinkin ensimmäinen syyslukukausi.

Osaltaan suurta eroa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen mediakasvatuksen toteutumisessa selittää aika ja vaatimukset. Perusopetuksessa mediakasvatukselliset sisällöt ovat olleet osa opetussuunnitelmaa yli 40 vuoden ajan, kun varhaiskasvatuksessa mediakasvatukselliset sisällöt ja vaateet on kirjattu virallisesti varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien perusteisiin vasta 2014 ja käytäntöön ne ovat siirtyneet vasta syksyllä 2016. Suurta eroa perusopetuksen ja varhaiskasvatuksen välillä selittävät myös varhaiskasvatuksessa toteu-

tettavan mediakasvatuksen laadullisen tutkimuksen vähäisyys (esim. koululaisilta luku- ja kirjoitustaidon kautta helpompi kerätä tietoa kuin varhaiskasvatusikäisiltä) sekä mediakasvatuksen osuuden vähyys osana mm. lastentarhanopettajakoulutuksen opetussuunnitelmaa. (Salomaa 2016b, 138 – 139; Lehtikangas & Mulari 2016, 24.)

Vuonna 2016 voimaan tullessa esiopetussuunnitelman perusteissa mainitaan, että esiopetuksen tehtävänä on tukea lasten monilukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologiassa tarvittavien taitojen kehittymistä sekä esiopetuksen henkilöstöä veloitetaan ohjaamaan lapsia tieto- ja viestintäteknologian monipuoliseen ja turvalliseen käyttöön. (OPH 2016, 18.) Vaikka perusteet velvoittavat, on pedagogisesti suunnitelmallinen ja tavoitteellinen mediakasvatus esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa kuitenkin monin paikoin vielä alkusuuralla (Salomaa 2016b, 52), mutta syyt mediakasvatuksen toteutumisen haasteisiin varhaiskasvatuksessa ovat perusteltuja, kuten edellä todettiin. Kuitenkin syiden etsimisen sijaan, tulee keskittyä mediakasvatuksen kehittämiseen varhaiskasvatuksessa ja kasvattajien tukemiseen mediakasvatuksen toteuttamisessa.

Sommers-Piironen ja Hemilän (2016, 49) mukaan yli 84 % varhaiskasvatuksessa toimivista kasvattajista kaipaisi tukea ja ohjausta mediakasvatukseen ja/tai tieto- ja viestintäteknologian pedagogiseen hyödyntämiseen. Suorittaessani opintoihini kuuluvaa pedagogista harjoittelua Taavetin päiväkodissa, nousi mediakasvatukseen liittyvissä keskusteluissa esiin juuri kasvattajien toive tuesta mediakasvatuksen toteuttamiseen liittyen. Oma henkilökohtainen kiinnostukseni aiheeseen, yhdistettynä todelliseen tarpeeseen, muodostuivat opin- näytetyöni vakaaksi pohjaksi ja perustaksi. Opinnäytetyöni muotoutui kehittämishankkeeksi, jonka tarkoituksena on luoda mediakasvatuksen vuosisuunnitelma esiopetusryhmälle käytännön työn tueksi.

Opinnäytetyön aiheen ajankohtaisuutta ja tarpeellisuutta tukevat myös viime vuosina tehdyt tutkimukset, jotka nostavat esiin varhaiskasvatuksen mediakasvatuksessa havaittuja puutteita. Henkilöstön mediakasvatukseen liittyviin koulutuksiin osallistumisen ja mediakasvatuksen opiskelun vähäisyys, kasvattajien henkilökohtaisesti kokema ”osaamattomuus” ja perustietojen puute sekä

esimerkiksi negatiivisesti väritynyt kuva mediasta ilmiönä, ovat olleet varhaiskasvatuksessa toteutettavan mediakasvatuksen kehittämistä ja toteutumista estäviä tekijöitä. (Salomaa 2016a, 137, 151.) Haasteena ovat myös kasvattajien näkemykset mediasta lasten hyvinvointia, kehitystä ja kasvua uhkaavana tekijänä, jotka vaikuttavat varhaiskasvatuksessa tehtävään kasvatustyöhön mediakasvatuksen osalta negatiivisesti. Kasvattajat kokevat mediamaailman haastavan varhaiskasvatuksen ja päiväkotien toimintakulttuuria. (Ylönen 2012, Sommers-Piironen & Hemilän 2016, 45 mukaan).

Oman haasteensa mediakasvatuksen toteutumiselle ja toteuttamiselle tuo mediakasvatuksen ymmärtäminen ja hahmottaminen käsitteenä. Käsitteen moniulotteisuus ja selkeän, yksiselitteisen määritelmän puute, luovat samalla myös varhaiskasvatuksessa usein käsityksen mediakasvatuksesta erikseen toteutavina projekteina, kun se tulisi nähdä luonnollisena osana oppimista arkipäivän hetkiä mediasisältöjen ja -välineiden toimiessa toimintaa rikastuttavina ja tukevinä. (Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 48.) Haluan omalta osaltani olla muuttamassa varhaiskasvattajien asenteita ja käsityksiä mediakasvatuksen suhteen sekä tarjota heille konkreettisen välineen käytännön mediakasvatustyön toteuttamiseen, jotta mediakasvatus kehittyy, mahdollistuu, toteutuu ja antaa paremmat valmiudet peruskoulussa tarvittaviin tieto- ja viestintäteknologisiin taitoihin sekä luo pohjaa moni- ja medialukutaidoille.

Opinnäytetyöni teoreettisessa osuudessa käyn läpi esiopetuksen tehtävää ja yleisiä tavoitteita, avaan tiivistetysti laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden sekä oppimiskokonaisuuksien sisältöjä, joihin kehittämishankkeena toteutettu mediakasvatuksen vuosisuunnitelma pohjautuu. Kolmannessa kappaleessa avaan mediakasvatuksen käsitettä sekä siihen liittyviä keskeisiä käsitteitä, jotka liittyvät kiinteästi mediakasvatukseen. Neljännessä kappaleessa käyn läpi yleisesti esiopetuksessa toteutettavaa mediakasvatusta, sen sisältöjä ja mediakasvattajuutta, joista siirryn opinnäytetyön toteutuksen, kehittämishankkeen ja lopullisen tuotoksen kuvaamiseen ja perusteluihin siirtyen pohdintaan ja arviointiin. Opinnäytetyön raportin liitteenä on kehittämishankkeen kautta syntynyt mediakasvatuksen vuosisuunnitelma Taavetin esiopetusryhmälle.

2 ESIOPETUKSEN TEHTÄVÄ, TOTEUTUS JA TAVOITTEET

Esiopetus on tärkeä nivelvaihe lapsen elämässä. Päiväkodin perinteinen päiväntulku vaihtuu esikoululaisen arkeen, joka valmistaa heitä myöhemmin alkavaan koululaisen elämään. Kunta on velvollinen järjestämään sen alueella asuville lapsille oppivelvollisuutta edeltävänä vuonna esiopetusta joko päiväkodeissa tai kouluissa (Perusopetuslaki 21.8.1998/628). Sen keskeisenä tehtävänä on edistää lapsen kasvu-, kehitys- ja oppimisedellytyksiä, vahvistaa lapsen myönteistä minäkuvaa ja käsitystään itsestään oppijana erilaisissa oppimisympäristöissä leikkiessään ja toimiessaan. (OPH 2016, 12; Luumäen koululautakunta 2016, 6 – 7.)

Varhaiskasvatus ja siihen kuuluva esiopetus muodostavat perustan elinikäiselle oppimiselle sekä johdonmukaisesti etenevän kokonaisuuden kohti perusopetusta ja sen kanssa, joka on tärkeää lapsen kasvun ja oppimisen kannalta. Johdonmukainen kokonaisuus vaatii kasvun, kehityksen ja oppimisvalmiuksien eri vaiheiden, niiden keskeisten tavoitteiden, ominaispiirteiden ja käytäntöjen huomioimisen. Jotta johdonmukaisesti etenevä kokonaisuus on mahdollista käytännössä, on kiinnitettävä erityistä huomiota kasvattajien sekä erityisesti huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön, jotta oppimisen polku on lapsen tarpeista lähtevää. (OPH 2016, 12 – 14; Luumäen koululautakunta 2016, 8.)

Esiopetuksessa käytetään varhaiskasvatukseen soveltuvaa pedagogiikkaa sen tavoitteellisen toiminnan varmistamiseksi. Lasten osaamistasolle ei opetussuunnitelmassa aseteta yhteisiä tavoitteita, vaan yksilöllisesti pohditut ja laaditut tavoitteet edesauttavat lasten kasvua ja oppimista. Yksilölliset tavoitteet, tarpeet ja toiveet niin oppimisen kuin kasvunkin suhteen laaditaan yhteistyössä lapsen ja huoltajien kanssa. Nämä yksilölliset tavoitteet ohjaavat osaltaan opetuksen suunnittelua sekä oppimisympäristöjen kehittämistä ja käyttämistä. Osana esiopetusta seurataan ja tuetaan lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä sekä hänen tietojensa ja taitojensa kehittymistä. Esiopetuksella on myös merkittävä rooli lasten kasvun ja oppimisen tuen tarpeiden varhaisessa havaitsemisessa, tuen antamisessa (yleinen, tehostettu ja erityinen tuki) ja samalla vaikeuksien ehkäisemisessä. (OPH 2016, 12 – 14; Luumäen koululautakunta 2016, 9.)

Oppimiskäsitykseltään esiopetus noudattaa näkemystä, jonka mukaan tietoja ja taitoja omaksutaan vuorovaikutuksessa toisten lasten, kasvattajien, eri yhteisöjen ja lähiympäristön kanssa, unohtamatta lasten aiempien kokemusten ja osaamisen merkitystä. Oppiminen ei tämän käsityksen mukaan ole erillinen tapahtuma, vaan se nähdään kokonaisvaltaisena tapahtuma, jossa toiminta, tunteet, aistihavainnot, keholliset kokemukset ja ajattelu muodostavat luonnollisen kokonaisuuden, jossa ne yhdistyvät. Aidon oppimisen kannalta on tärkeää, että lapset kykenevät yhdistämään uusia tietoja ja taitoja omaan arkeensa ja kokemusmaailmaansa. Oppimiskäsityksen tavoitteena on, että lapsissa herää halu oppia lisää. (OPH 2016, 16; Luumäen koululautakunta 2016, 10 – 11.)

Erityistä huomiota esiopetuksessa toteutettava oppimiskäsitys kiinnittää lasten oman toiminnan kautta ja itsetuottamuksen kautta tapahtuvaan oppimiseen. Oppimista tapahtuu kaikissa ympäristöissä leikkien, liikkuen, tutkien, erilaisissa työtehtävissä, itseään ilmaisten sekä taiteisiin perustuvassa toiminnassa. Myönteiset tunnekokemukset yhdistettynä uuden luomiseen ja oman osaamisen kehittämiseen edistävät oppimista. Yhteistyötaitojen kehittymistä tuetaan ja niissä ohjataan asettamalla yhteisiä ja omia tavoitteita toiminnalle, kuuntelemalla, kuulemalla ja keskustelemalla, toiset huomioon ottaen. Yhteistyötaitojen ja yhteistyön kautta tavoitteena on, että lapsille syntyy kokemus ryhmän ja yhteisön jäsenyydestä. (OPH 2016, 16; Luumäen koululautakunta 2016, 10 – 11.)

Esiopetuksen tavoitteet pohjaavat pyrkimykseen parantaa lapsen oppimis-edellytyksiä tasa-arvoa edistäen ja opetuksen yhdenvertaisuutta turvaten. Esiopetuksen tavoitteena on osaltaan tukea lasten kasvua ihmisyyteen ja eettisesti vastuukykyiseen yhteiskunnan jäsenyyteen sekä antaa heille elämässä ja oppimisessa tarvittavia tarpeellisia tietoja ja taitoja. Esiopetuksen tavoitteena on mahdollistaa lasten osaamisen laajentaminen eri tiedon- ja taidonaloilla, oppia arvostamaan yhdenvertaisuutta ja omaa ainutlaatuisuuttaan. Esiopetuksen tavoitteena on tukea tunnetaitojen, terveellisten elämäntapojen ja arvokäsityksen kehittymistä. Lasten kielelliset, kulttuuriset, katsomukselliset ja uskonnolliset taustat otetaan esiopetuksessa myönteisesti huomioon sekä

heidän mielipiteitään kuunnellaan ja otetaan huomioon ja heidän identiteettinsä kehittymistä tuetaan. Esiopetuksella on myös sivistystehtävä ja sitä toteutetaan esiopetuksen opetussuunnitelman perusteiden pohjalta laaditun paikallisen opetussuunnitelman mukaisesti. (OPH 2016, 12 – 13; Perusopetuslaki 628/1998; Luumäen koululautakunta 2016, 9 – 10.)

Lasten osallisuus esiopetusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja toteutettaessa otetaan huomioon ja yhdeksi työvälineeksi huomioimalla lasten mielenkiinnon kohteet, näkemykset ja toiveet. Esiopetuksessa ja sen toiminnassa on tärkeää, että leikki ja mielikuvituksen käyttö ovat, niiden eri muodoissa vahvasti, lasten arjessa läsnä. Arvostavan vuorovaikutuksen, monipuolisten oppimiskokemusten sekä kannustavan palautteen avulla pyritään vahvistamaan lapsen minäkäsitystä. Esiopetuksen tavoitteena on tarjota lapsille tilaisuuksia vuorovaikutukseen, ilmaisun eri muotoihin ja uusiin kokemuksiin vaihtelevissa ja erilaisissa oppimisympäristöissä. Nämä kaikki edellä mainitut huomioimalla, saavat lapset mahdollisuuksia ystävyteen, osallisuuteen, oppimisen iloon ja uusien kiinnostuksen kohteiden syntymiseen. (OPH 2016, 14 – 15.)

2.1 Laaja-alainen osaaminen esiopetuksessa

Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta ja edelleen kyvystä käyttää näitä tietoja ja taitoja tilannekohtaisesti, joihin vaikuttavat lasten omaksumat arvot, asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaista osaamista tarvitaan ja vaaditaan tämän päivän maailmassa, jossa tiedon- ja taidonalat limittyvät ja kulkevat käsi kädessä. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen huomioidaan kaikessa esiopetuksen toiminnassa niin toimintakulttuurissa, oppimisympäristöissä kuin kasvatus- ja opetustyössäkin. Laaja-alaisen osaamisen painopisteet esiopetuksessa käsittävät kestävän elämäntavan sosiaaliset ja kulttuuriset näkökulmat. Laaja-alaisen osaamisen toteutuminen vaatii ja edellyttää suunnitelmallista työskentelyä ja tavoitteiden toteutumisen arviointia sekä esi- ja perusopetuksen yhteistyötä. (OPH 2016, 16; OPH 2018, 23 – 24; Luumäen koululautakunta 2016, 11.)

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteena on edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisön jäseninä sekä luoda luonteva jatkumo kohti perusopetuksen opetus-

suunnitelmaa. Laaja-alainen osaaminen ja oppiminen vaativat laadukasta pedagogista toimintaa, jota tukevat erilaiset oppimisympäristöt, niiden käyttö sekä lasten hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen. Esiopetuksessa laaja-alaisen osaamisen osa-alueet on jaettu kuuteen toisiinsa liittyvään ja toisiaan tukevaan alueeseen, jotka ovat ajattelu ja oppiminen, kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, itsestä huolehtiminen ja arjen taidot, monilukutaito, tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen sekä osallistuminen ja vaikuttaminen. (OPH 2016, 16 – 17; OPH 2018, 23 – 24; Luumäen koululautakunta 2016, 11.)

2.1.1 Ajattelu ja oppiminen

Elinikäiselle oppimisen ja osaamisen kehittymisen perusta luovat ajattelun ja oppimisen taidot, jotka kehittyvät vuorovaikutuksessa muiden ihmisten ja ympäristön kanssa. Ajattelun ja oppimisen taidot koostuvat tiedon hankinnasta, sen jäsentämisestä ja uuden luomisesta sekä oman oppimisen ohjaamisesta ja ne edellyttävät luovaa ja kriittistä ajattelua. Ajattelun ja oppimisen taitojen kehittämiseen rohkaisu sekä lasten luottamuksen vahvistaminen suhteessa omaan osaamiseensa ovat esiopetuksen tehtäviä. Ajattelun ja oppimisen taidot kehittyvät monipuolisten ja merkityksellisten kokemusten, ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien, uuden oivaltamisen ja löytämisen sekä kysymisen, kyseenalaistamisen ja kokeilemisen kautta. (OPH 2016, 17; OPH 2018, 24 – 25; Luumäen koululautakunta 2016, 11.)

2.1.2 Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Monimuotoisessa maailmassa elämisessä korostuvat sosiaaliset taidot, vuorovaikutustaidot (ystävällisyys ja hyvät tavat), itseilmaisun kyvyt, toisten ymmärtäminen (asettuminen toisen asemaan) sekä kulttuurinen osaaminen. Edellä mainitut taidot edellyttävät taitoa kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää eri näkemymiä, taitoa ratkaista ongelma- ja ristiriitatilanteita sekä kykyä tarkastella myös omia arvoja ja asenteita sekä kykyä ilmaista itseään ja ymmärtää ja kunnioittaa muita ja niillä on myös suuri merkitys oman identiteetin, toimintakyvyn ja hyvinvoinnin kannalta. Esiopetuksen tehtävänä on tukea näiden taitojen kehittymistä ja antaa mahdollisuuksia harjoitella näitä vuorovaikutus- ja ilmaisu-taitoja yhdessä toisten lasten, lähiyhteisön sekä lähiyhteisön aikuisten kanssa.

Edellä mainitut taidot tukevat myös kulttuurista osaamista, myönteisen suhteen luomista moninaiseen ympäristöön sekä kulttuurin omaksumista, käyttämistä ja muuttamista. (OPH 2016, 17; OPH 2018, 24 – 25; Luumäen koululautakunta 11 – 12.)

2.1.3 Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot kattaa niin itsestä huolehtimisen (mm. arkielämän hyvä rytmi, liikunta, ruokailu ja lepo), toisista huolehtimisen, yhteisestä ympäristöstä huolehtimisen, terveyteen, turvallisuuteen ja arjen teknologiaan liittyvät taidot, joiden edistäminen, niissä ohjaaminen ja tukeminen sekä kehittyminen ovat esiopetuksen tehtäviä. Arjen taitoihin katsotaan kuuluviksi myös kestävän elämäntavan mukaisten valintojen tekeminen sekä myönteinen suhtautuminen tulevaisuuteen. Esiopetuksen tehtävänä on myös harjoittaa ja kehittää lasten taitoja toimimaan turvallisesti lähiliikenteessä sekä laitteiden ja erilaisten välineiden turvallista käyttöä. Itsestä huolehtimisen ja arjen taidot alleviivaavat niiden merkitystä kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja oppimisen edellytyksenä. (OPH 2016, 17 – 18; Luumäen koululautakunta 2016, 12.)

2.1.4 Monilukutaito

Monilukutaito on viimeisten vuosikymmenten aikana kasvanut perustaidoksi, joka edistää lasten kasvatuksellista ja koulutuksellista tasa-arvoa. Monilukutaito kattaa erilaisten viestien tulkinnan ja tuottamisen taidot, kyvyn hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa erilaisissa ympäristöissä ja tilanteissa. Monilukutaito on ajattelun ja viestinnän taitoihin liittyvää ja se sisältää erilaisia lukutaitoja, jotka perustuvat ja liittyvät laajaan tekstikäsitykseen. Erilaisia lukutaitoja ovat mm. peruslukutaito, numeerinen lukutaito, kuvanlukutaito ja medialukutaito, joissa tekstit voivat olla niin kirjoitettuja, puhuttuja, audiovisuaalisia tai digitaalisia. Monilukutaidon kehittymistä esiopetuksessa tuetaan rikkaan tekstiympäristön avulla, jossa tutustutaan, tulkitaan, käytetään ja tuotetaan erilaisia viestejä. Monilukutaidon kehittymisellä tuetaan samalla myös mm. vuorovaikutustaitojen, luovuuden, lukutaidon ja ajattelun ja oppimisen taitoja. (OPH 2016, 18; OPH 2018, 26; Luumäen koululautakunta 2016, 12; Puska (toim.) 2018, 15 – 16.)

2.1.5 Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Esiopetuksen tehtävä on edistää, ohjata ja opastaa tieto- ja viestintäteknologista osaamista yhteistyössä lasten kotien kanssa. Esiopetuksessa tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen vahvistaminen toteutuu tutustumalla erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin, palveluihin ja peleihin. Näihin välineisiin tutustumalla ja niiden käyttöä opettelemalla tuetaan lasten vuorovaikutustaitoja, oppimisen taitoja sekä kehittyvää kirjoitus- ja lukutaitoa sekä tulevaa ajattelun, valmiuksia peruskoulun arjessa käytettäviin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin. Kokeilun ja erilaisten sisältöjen tuottamisen mahdollisuudet edistävät luovaa ajattelua ja yhteistyötaitoja. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen kattaa myös turvallisten, monipuolisten ja ergonomisten käyttötaitojen harjoittelun. Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen on yksinäänkin tärkeä kansalaistaito sekä osa monilukutaidon käsitettä. (OPH 2016, 18; OPH 2018, 26; Luumäen koululautakunta 2016, 13; Ruokamo ym. 2016, 19.)

2.1.6 Osallistuminen ja vaikuttaminen

Varhaiskasvatuksessa lapsia ohjataan aktiiviseen ja vastuulliseen osallistumiseen ja vaikuttamiseen, jotka luovat perustaa demokraattiselle ja kestäväälle tulevaisuudelle. Varhaiskasvatuksessa lasten kehittyviä osallistumisen ja vaikuttamisen taitoja tuetaan sekä kannustetaan oma-aloitteisuuteen kuulluksi tulemisen ja osallisuuden kokemusten kautta. Lapset kohdataan arvostavasti ja heidän ajatuksiinsa ja aloitteisiinsa vastataan osallisuuden ja vaikuttamisen taitojen vahvistamiseksi. Osallistumista ja vaikuttamista tuetaan varhaiskasvatuksessa ottamalla lapset mukaan toiminnan suunnitteluun, toteutukseen ja arviointiin. Yhteistyön kautta lapset oppivat vuorovaikutustaitoja, yhteisten sääntöjen, sopimusten ja luottamuksen merkitystä. Osallistumisen ja vaikuttamisen kautta lasten käsitys itsestä kehittyy, itseluottamus vahvistuu ja sosiaaliset taidot muovautuvat ja vahvistuvat. (OPH 2018, 26 – 27; Luumäen koululautakunta 2016, 13.)

2.2 Oppimiskokonaisuudet esiopetuksessa

Esiopetus koostuu eri laajuisista ja eri tavoin toteutetuista oppimiskokonaisuuksista, jotka muodostavat eheytetyn opetuksen kokonaisuuden. Lasten kiin-

nostuksen kohteet ja opetukselle asetettavat yhteiset tavoitteet toimivat oppimiskokonaisuuksien lähtökohtana. Oppimiskokonaisuuksien ja niiden toteuttamisen tavoitteina on lapsen kokonaisvaltaisen kasvun ja hyvinvoinnin tukeminen sekä monipuolisen osaamisen perustan rakentaminen ja siinä edistyminen. Oppimiskokonaisuuksien tarkoituksena on tarjota lapsille uusia ja innostavia oppimiskokemuksia sekä tarjota kehitystason mukaisia oppimisen haasteita erilaisten tehtävien kautta. Oppimiskokonaisuudet on jaettu viideksi kokonaisuudeksi, jotka omalta osaltaan toteuttavat laaja-alaisen osaamisen tavoitteita. (Luumäen koululautakunta 2016, 23.)

2.2.1 Ilmaisun monet muodot

Ilmaisun monet muodot -oppimiskokonaisuus vastaa oppimisedellytysten, sosiaalisten taitojen, myönteisen minäkuvan, keskittymiskyvyn ja itsesäätelytaitojen vahvistamisen ja kehittymisen tavoitteisiin. Oppimiskokonaisuus pyrkii toteuttamaan näitä tavoitteita antamalla lapsille mahdollisuuksia tutkia, tulkita ja ilmaista itseään ja maailmaa erilaisia ilmaisutaitoja harjoittelemalla. Lähtökohtana tavoitteellisessa oppimiskokonaisuuden toteuttamisessa toimivat lasten aistimukset, havainnot ja kokemukset. Oppimiskokonaisuutta toteutetaan musiikillisen, kuvataiteellisen, suullisen, kehollisen ja käsitöiden ilmaisun perustaitoja harjoittelemalla ja vahvistamalla. Ilmaisun monet muodot -oppimiskokonaisuus tukee omalta osaltaan myös kulttuurisen osaamisen laaja-alaista osaamista. (Luumäen koululautakunta 2016, 24.)

2.2.2 Kielen rikas maailma

Kieli on ajattelun, ilmaisun ja vuorovaikutuksen väline, jonka avulla jäsennetään ja rakennetaan omaa arkea ja maailmankuvaa. Oppimiskokonaisuutena kielen rikas maailma tukee lasten kielellisten taitojen kokonaisvaltaista kehitystä kohti yksityiskohtaisempaa kielitietoutta (mm. rakenteet ja muodot). Oppimiskokonaisuuden keskeisimpänä tavoitteena voidaan pitää lasten kiinnostuksen herättämistä ja vahvistamista puhuttuun, luettuun sekä kirjoitettuun kieleen. Oppimiskokonaisuus tukee luku- ja kirjoitustaidon kehittymistä. Kielen rikas maailma -oppimiskokonaisuus vastaa osaltaan laaja-alaisen osaamisen monilukutaidon alueeseen, jossa tärkeää on viestien tulkitseminen ja tuottami-

nen sekä viestien tuottaminen eri keinoin, eri välineitä käyttäen. Oppimiskokonaisuus tutustuttaa lapsia myös eri kielten havainnointiin, joka tukee lasten kielitietoisuutta. (Luumäen koululautakunta 2016, 25 – 26.)

2.2.3 Minä ja meidän yhteisömme

Minä ja meidän yhteisömme -oppimiskokonaisuus vahvistaa lasten valmiuksia ymmärtää yhteiskunnan monimuotoisuutta ja toimia siinä, sekä vahvistaa lasten ymmärrystä toisenlaisista tavoista ajatella ja toimia. Oppimiskokonaisuus tarkastelee yhteisöä historiallisesta (lähiyhteisön menneisyys), yhteiskunnallisesta (ajankohtaiset asiat) sekä etiikan (mm. valinnat, tunnetaidot) ja katsojien (mm. eri uskonnot) näkökulmista. Minä ja meidän yhteisömme -oppimiskokonaisuus tukee myös kulttuurisen osaamisen ja vuorovaikutustaitojen kokonaisuuden toimintaa ja tavoitteita. Oppimiskokonaisuuden mukaisesti lasten kanssa tutustutaan lähiyhteisöön mm. tutustumalla lähiyhteisön tapoihin, uskontoihin ja tapahtumiin. (Luumäen koululautakunta 2016, 27.)

2.2.4 Tutkin ja toimin ympäristössäni

Lasten toimintaympäristöksi katsotaan kuuluvan lähiluonto, rakennettu ympäristö sekä muut esiopetuksen oppimisympäristöt. Oppimiskokonaisuudessa lapset opettelevat matemaattisia taitoja ja osallistuvat teknologia- ja ympäristökasvatukseen kokonaisuuteen omaan kokemusmaailmaansa ja toimintaympäristöön liitettynä, jolloin opetuksesta tulee vaikuttavaa. Havaintojen, kokemusten, tietojen ja niiden jäsentämisen ja kuvaamisen kautta toimintaympäristössä lasten ajattelua ja oppimista tuetaan. Toimintaympäristön havainnointi toteuttaa omalta osaltaan em. monilukutaitoa. Oppimiskokonaisuuden erityisinä tavoitteina ovat lasten matemaattisen ajattelun kehittymisen ja kiinnostuksen tukeminen, luonnontuntemuksen ja luontosuhteen vahvistaminen, arjen teknologiaan tutustuminen sekä havainnoinnin ja tutkimiseen kautta tutkivaan oppimiseen tutustuminen. (Luumäen koululautakunta 2016, 28.)

2.2.5 Kasvan ja kehityn

Kasvan ja kehityn -oppimiskokonaisuus täydentää laaja-alaisen osaamisen itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen kokonaisuutta. Oppimiskokonaisuuden

tavoitteena on kokemusten, tiedon ja pohdintojen kautta lisätä ja vahvistaa arjen taitoja sekä itsestä huolehtimisen taitoja, jotka luovat pohjaa terveydelle, hyvinvoinnille ja sen arvostamiselle, liikunnalliselle elämäntavalle, terveystaustalle ja turvataitojen oppimiselle. Oppimiskokonaisuuden tavoitteita toteutetaan liikunnan, ravinnon, kuluttajuuden, terveyden sekä turvallisuuden näkökulmista. (Luumäen koululautakunta 2016, 30.)

3 MEDIAKASVATUS KÄSITTEENÄ

Mediakasvatuksen historiaan lasten oma näkökulma median käyttöön, informaatioteknologian opetuskäyttö sekä tutkimusten huomioiminen yhdessä tietokoneiden ja kännyköiden kanssa tulivat 1990-luvulla. Lähihistoriamme vuosikymmenet ovat medioitumisen voittokulkua, josta viimeinen vuosikymmen värittäytyy mediahistoriaamme aikakauden alkuna, joka erottaa vanhan menneestä. Sosiaalinen media, pelit, e-urheilu, huoli ja innostus, uhat ja mahdollisuudet, informaatiotulva. Käsitteitä, jotka aiheuttavat huolta ja pelkoa, mutta mahdollistavat suuria ja perustelevat itsessään mediakasvatuksen tarpeellisuutta ja tärkeyttä. (Uusitalo 2016, 58.)

2010-luvun lapset ovat syntyneet maailmaan, jossa media on vahvasti läsnä arjessa. Media on läsnä yhä nuorempien lasten elämässä ja usein ensimmäiset kosketukset mediaan tapahtuvat kuvakirjojen ja -ohjelmien katselun, äänen luettujen iltasatujen tai musiikin kuuntelun muodossa. Lasten itsenäinen median ja internetin käyttö on lisääntynyt mm. digitaalisten pelien kautta. Esiopetus- ja kouluikään tultaessa lasten mediankäyttö lisääntyy, muuttuu säännöllisemmäksi ja on muodoltaan monipuolisempaa. Lasten median käytön alkamisen aikaistuminen ja sen arkipäiväinen käyttö, perustelevat mediakasvatuksen tarpeellisuutta lisää. (Puska (toim.) 2018, 22.)

Media vaikuttaa elämän eri osa-alueisiin, jolloin tarvitaan taitoja ymmärtää, suhtautua ja tarkastella mediaa ja ennen kaikkea taitoja käyttää mediaa. Median välittää monin tavoin toimintatapoja, sääntöjä, normeja ja arvoja eli kaikkia niitä asioita, mitkä saavat meidät tuntemaan kuuluvamme jonnekin ja johonkin, yhdeksi yhteisön jäseneksi (Uusitalo 2016, 58). Mediakasvatuksen käsitteen ymmärtäminen ja avaaminen on tärkeää mediakasvatuksen suunnitte-

lun, kasvatuksellisten valintojen perustelujen ja monipuolisten mediakasvatuksellisten näkökulmien huomioimisen vuoksi, jotta mediakasvatuksesta tulee laadukasta, tavoitteellista ja vaikuttavaa. (Palsa 2016, 37.)

Mediakasvatus on yksi kasvatuksen ja opetuksen alueista, jonka tarkoituksena on vahvistaa ja edistää yksilön valmiuksia ja taitoja mediakulttuurissa elämiseen, sen tarkasteluun, analysointiin, käyttöön ja tuottamiseen. Se on ohjausta ja opetusta niin itse mediasta kuin median avulla. Mediakasvatus pyrkii tukemaan yksilön osallisuutta, oman mediasuhteen tiedostamista ja kehittymistä kokonaisvaltaisesti, kriittistä medialukutaitoa ja hyvinvointia. Mediakasvatuksen periaatteet pohjaavat YK:n lasten oikeuksien sopimukseen. Mediakasvatus on mm. ohjausta ja opetusta mediasta ja sen avulla sekä sisällöntuottamista. Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito ja erityisesti medialukutaidon edistäminen tiedollisesti, taidollisesti ja sosiaalisesti. (Mediakasvatusseura 2015; Mediakasvatusseura 2018; Pekkala ym. (toim.) 2016, 9 – 11; Grönholm 2018, 44; Mertala & Salomaa 2016, 158.)

Mediakulttuuri

Mediakulttuurilla kuvaillaan yhteiskuntaa, joka muuttuu yhä mediavälitteisemmäksi ja jossa median asema korostuu ihmisten kokemusten muodostumisessa ja jossa medioita hyödynnetään ihmisten välisessä viestinnässä ja vuorovaikutuksessa. Mediakulttuuriin sisältyy myös tekemisen välineet (mm. laitteet, tavarat), joilla mediakulttuuria luodaan. Mediakulttuuri yhdistää, mutta myös erottaa yksilöitä toisistaan erilaisten kiinnostuksen kohteiden ja mediatietojen perusteella. Mediakulttuuri näkyy lasten arjessa esimerkiksi leikeissä ja puheissa, joissa mediasta tutut hahmot vilahtelevat. Lasten mediakulttuuriin liittyy sosiaalinen (mm. leikit, vertaissuhteet ja vuorovaikutus) ja yhteiskunnallinen (mm. kriittiseen pohdintaan kannustaminen ja osallisuus) ulottuvuus. Osallisuus mediakulttuurissa tarkoittaa lasten oikeutta saada tietoa, kehittää kriittistä medialukutaitoa ja ilmaista mielipiteitään medioituneessa ympäristössä. Lasten mediakulttuuri (näkemykset ja kokemukset) tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa, sillä pedagogisten valintojen ja sisältöjen kytkeytyminen lasten kokemusmaailmaan, tekee mediakasvatuksesta vaikuttavaa. (Valkonen 2018, 21; Mulari 2016, 14, 28; Puska (toim.) 2018, 21.)

Medioituminen

Medioituminen on yhteiskunnan ja yksilöiden toiminnan muuttumista yhä mediavälitteisemmäksi ja medioista riippuvaisemmaksi lisääntyneiden viestintäteknologioiden ja -sisältöjen, tekstityyppien moninaistumisen, multimodaalisuuden ja mediakonvergoitumisen myötä. Medioitumiseen liittyy myös yhteiskunnan eri instituutioiden (mm. virastot, yritykset) ja niiden toimintojen riippuvuuden lisääntyminen viestinnästä. Yksilötasolla medioituminen tarkoittaa yksinkertaistettuna median merkityksen kasvamista yksilöiden arjessa. Medioituminen liittyy myös yksilöiden identiteetin ja maailmankuvan rakentumiseen, mediavälineiden ja -sisältöjen kautta tulevan tiedon kautta. Medioitumisen kautta yksilöt muodostavat suhdettaan ympäröivään maailmaan ja toisiin ihmisiin. (Mediataitokoulu 2015; Sintonen 2018a, 81 – 82.)

Medioituminen lasten arjessa toteutuu ja näkyy, kun mediateknologia välittää mediakulttuuria lasten maailmaan ja arkeen. Mediakulttuurien ilmiöt näkyvät esimerkiksi lasten leikeissä uusina, ajassa kiinni olevina hahmoina ja tapahtumina. Medioitumisen voidaan katsoa olleen mediakasvatuksen tarpeen herättäjä ja tänä päivänä toteutettavan mediakasvatuksen onkin pysyttävä median jatkuvassa kehityksessä ja liikkeessä mukana, jotta mediakasvatus vastaa medioitumisen synnyttämiin ajankohtaisiin tarpeisiin. (Sintonen 2018a, 81 – 82; Mediataitokoulu 2015.)

Mediasuhde

Mediasuhde on henkilökohtainen, mediasisältöihin ja median käyttöön liittyvien tunteiden, suhtautumistapojen ja mieltymysten yhteen sulautuma, jossa tärkeässä roolissa ovat yksilön taidot kuluttaa mediaa, toimia mediassa ja tuottaa mediaa samalla omaa toimintaansa arvioiden (reflektointi) ja arvottaen. Mediasuhde alkaa muotoutumaan jo varhaislapsuudessa median käytön kautta ja se kehittyy koko elämämme ajan prosessissa, jossa yksilö tuntee, tulkitsee ja merkityksellistää mediakulttuuria ja sen ilmiöitä. Mediasuhde ei myöskään ole pysyvä, vaan se muokkautuu erilaisten kokemusten, tunteiden ja tulkintojen kautta. (Mediakasvatusseura 2018; Puska (toim.) 2018, 21; Valkonen 2018, 26.)

Mediasuhteen muodostumisessa yhtenä osana on mediakasvatus, joka omalta osaltaan tukee mediasuhteen kehittymistä, muodostumista ja reflektointia niin, että lapsesta kasvaisi median käyttäjänä osallistuva, oman toiminnan vaikutusten ymmärtäjä sekä säätelijä. Puska (toim.) (2018, 26) nostaa lapsen mediasuhteen jopa kansalaistaidon asemaan. Mediasuhteen kehittyminen ja siinä tukeminen antavat lapselle välineitä toimia mediassa kunnioittavasti, vastuullisesti ja omaa ja toisten hyvinvointia edistävällä tavalla sekä ajattelemaan, arvioimaan, tutkailemaan ja tutkimaan mediaa ja omaa mediasuhdettaan kriittisesti. Lasten mediasuhteiden huomioiminen mediakasvatusta suunniteltaessa ja toteuttaessa erilaisissa oppimisympäristöissä ja opetuksessa toteuttaa vaatimuksia monimuotoisen mediakulttuurin näkyväksi tekemisestä. (Mediakasvatusseura 2018; Valkonen 2018, 21, 26.)

Medialukutaito

Mediakasvatuksen tavoitteena on medialukutaito. Medialukutaito on taitoa hankkia, tulkita, käyttää, tuottaa, esittää ja arvioida tekstejä niiden eri muodoissa (esim. kirjoitetut, visuaaliset, auditiiviset tekstit), eri ympäristöissä (esim. digitaaliset ympäristöt) ja tilanteissa (esim. kotona, esiopetuksessa) sekä erilaisten välineiden (esim. perinteiset kirjat ja lehdet, tabletit, älypuhelimet) avulla. Medialukutaito on tarpeen, sillä harvoin enää tänä päivänä mikään teksti on yksinään sanoineen tai kuvineen, vaan suurin osa teksteistä yhdistää niin sanallista kuin kuvallistakin ilmaisua. Medialukutaito vastaa tähän tarpeeseen ymmärtää teksteissä ilmenevää moninaisuutta sekä käyttää, tarkastella ja soveltaa monimuotoisia tekstejä. Medialukutaito koostuu moniaistisuudesta, tilannetajusta, kulttuurisesta sensitiivisyydestä (mm. oikeus osallistua ja vaikuttaa), tietovarantojen käytöstä ja kartoittamisesta sekä vuorovaikutuksesta. (Sintonen 2018b, 13, 15; Puska 2016, 112; Puska (toim.) 2018, 15 – 16.)

Medialukutaidon käsitettä avattaessa ja selittäessä, on kuitenkin tärkeää muistaa, että käsitteenä medialukutaitoa ei ole yksiselitteisesti kyetty avaamaan ja medialukutaidon vaatimukset muuttuvat median muuttaessa muotoaan ja sen kehittyessä. Medialukutaidon kohdalla ollaan kuitenkin yhtä mieltä siitä, että käsitteenä se on laaja ja käyttökelpoinen, sillä se sisältää kaiken median. Suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa medialukutaito

määritellään kyvyksi käyttää, ymmärtää ja luoda mediaa ja viestintää erilaisissa konteksteissa ja sen osa-alueet voivat liittyä niin mediavälineisiin, -sisältöihin kuin erilaisiin näkökulmiin, ilmiöihin, tavoitteisiin ja lukutaidon eri alueisiin. Medialukutaidon käsitteen laajuus antaa käyttäjille mahdollisuuden sen laaja-alaiseen ja monipuoliseen soveltamiseen, mikä mielestäni helpottaa työtä mediakasvatuksen parissa. (Puska (toim.) 2018, 17; Palsa 2016, 38, 44 – 45; Ofcom 2015, Palsan 2016, 42 mukaan).

Mediavälineet – ja sisällöt

Mediavälineiksi voidaan katsoa kuuluvaksi joukkotiedotusvälineet, kuten kirjat, sanoma- ja aikakauslehdet, televisio sekä radio. Lisäksi mediavälineitä nykypäivänä ovat erilaiset musiikkisoittimet, kamerat, pelikonsolit, tabletit, e-lukulaitteet, kannettavat tietokoneet sekä älypuhelimet. Mediasisältöjä/mediatekstejä ovat kaikki ne mediaesitykset, joita edellä mainituilla mediavälineillä tuotetaan, käytetään, välitetään ja/tai hyödynnetään. Näitä ovat käytännössä muutamia esimerkkejä mainiten televisio-ohjelmat, tekstit, elokuvat, valokuvat, pelit, radio-ohjelmat, blogit ja vlogit. Voidaan siis todeta, että arkemme on täynnä mediasisältöjä/mediatekstejä ja siksi niiden ymmärtäminen, kriittinen tarkastelu, käyttäminen, tuottaminen ja hyödyntäminen ovat tärkeitä nykypäivän kansalaistaitoja ja mediakasvatuksen perusta. (Mediataitokoulu 2015.)

Mediataidot

Mediataidot koostuvat kriittisen ajattelun taidoista, yhteistyön ja vuorovaikutuksen taidoista sekä median kautta välittyvän tiedon jäsentämisestä, arvottamisesta ja hallintaa. Mediataitoihin kuuluvat myös tieto- ja viestintäteknologiset taidot, joilla tarkoitetaan eri välineiden ja laitteiden hallintaa. Ajattelu- ja käyttötaitojen lisäksi mediataitojen kehittymisellä ja hallinnalla pyritään lisäämään itsetuntemusta ja rohkeutta ilmaista itseään ja kykyä vaikuttaa. Mediataidot ovat tänä päivänä jo välttämättömiksi kansalaistaidoiksi luettavia taitoja, joita tuetaan ja kehitetään juuri mediakasvatuksella. (Mediakasvatusseura 2015.)

Mobiilioppiminen

Mobiilioppimista tapahtuu tilanteissa ja toimissa, joissa mobiililaitteita käytetään suunnitelmallisesti ja yhdessä sovitun asian ja/tai sisällön parissa. Mobiilioppiminen tarkoittaa niin mobiililaitteilla oppimisen kuin mobiililaitteista oppimisen. Mobiilioppiminen saa alkunsa lasten luontaisesta kiinnostuksesta mobiililaitteisiin ja tämän kiinnostuksen kautta tapahtuvaan tarkoituksenmukaiseen hyötykäyttöön, oppimiseen. Mobiilioppiminen voi olla joko opetuksellisten pelien pelaamista, erilaisten sisältöjen käyttämistä tai mobiililaitteilla tuotettava omaehtoista sisältöä. Mobiilioppiminen tukee lapsen aktiivisuutta ja toimijuutta luovuuden ja toiminnallisen oppimisen, havainnoinnin, mielikuvittelun ja dokumentoinnin kautta. Mobiilioppimisessa tärkeää on erityisesti lapsen omaehtoinen sisällöntuottaminen heidän omista lähtökohdistaan, itse valituista aiheista ja asian käsittelystä valitsemallaan tavoilla mobiililaitteita hyödyntäen. Parhaimmillaan mobiilioppiminen innostaa ja motivoi lapsia itsejään ja toisiaan niin oppimiseen kuin luovuuteenkin. (Sintonen ym. 2015, 5 – 7).

4 MEDIAKASVATUS ESIOPETUKSESSA

Mediakasvatus on esiopetuksessa ja sen toimintaympäristöissä otettava huomioon yhtenä ja yhdenvertaisena oppimisen osa-alueena muiden lasten kasvuun ja oppimiseen vaikuttavien tekijöiden kanssa. Mediakasvatus esiopetuksessa liittyy esiopetussuunnitelman perusteissa mainittuihin monilukutaidon ja siihen sisältyvän medialukutaidon ja tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen osa-alueisiin, mutta yhtä lailla se toteuttaa myös muita laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ja oppimiskokonaisuuksia. Mediakasvatus ei sulje laaja-alaisen osaamisen osa-alueista tai oppimiskokonaisuuksista mitään pois, vaan antaa mielestäni välineitä toteuttaa näitä kasvun, kehityksen ja oppimisen kannalta tärkeitä osa-alueita ja kokonaisuuksia monipuolisemmin, useita osa-alueita yhdistellen. Pekkala (2016, 9) kuvaa mielestäni tätä ajatusta tyhjentävästi kuvailemalla ”*mediakasvatuksen yhdistyvän laajemmin kasvatuksen perimmäisiin tavoitteisiin, joista yhtenä on hyvä elämä*”. (Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 45; Sintonen 2018a, 88, 94.)

Esiopetuksessa toteutettavan mediakasvatuksen pohja rakentuu suunnitelmallisuudelle ja tavoitteellisuudelle. Mediakasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen tulisi osallistua vastuullisesti koko työyhteisö työtiimeineen eikä sen

tulisi olla vain yksittäisten kasvattajien vastuulla. Mediakasvatuksen tavoitteena varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on kehittää ja vahvistaa lasten mediataitoja ja toimijuutta mediassa ja sen avulla. Mediakasvatuksellisia tavoitteita pyritään saavuttamaan osallisuuden, aktiivisen toimijuuden ja kasvatuksen dialogisuuden kautta kasvatuksellisissa tilanteissa, vertaissuhteissa, vuorovaikutuksessa ja mediaa käytettäessä. (Salomaa & Sommers-Piironen 2013, 4; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 8; Pekkala ym. (toim.) 2016, 9 – 10; Stakes & Opetusministeriö 2008, 19.)

Erityisen tärkeää on huomioida jo mediakasvatuksen suunnitteluvaiheessa lasten kiinnostuksen kohteet ja osallisuus, jotta mediakasvatus olisi toteutettaessa vaikuttavaa, monipuolista ja mielekästä. Koska media on niin vahvasti läsnä lasten arjessa, kietoutuu se luonnollisesti moniin kehittyviin oppimisen ja arjen taitoihin. Mediakulttuuri jo itsessään tarjoaa lapsia kiinnostavia ja heidän elämäänsä liittyviä ilmiötä, joita tulisi hyödyntää esiopetuksessa pedagogisesti. Mediakasvatuksen toteuttamisessa tulee huomioida ja hyödyntää myös lasten luontainen kiinnostus liikkumiseen, leikkiin ja uteliaisuuteen, sillä ne luovat mielekkään ja luonnollisen oppimisympäristön mediakasvatukselle. Lisäksi tulee muistaa, että mediakasvatusta tapahtuu myös valmiiksi suunniteltujen, tavoitteellisten pedagogisten tuokioiden ulkopuolellakin, erilaisissa kasvatuksen, kasvun ja oppimisen konteksteissa sekä omaehtoisen osallisuuden kautta. (Salomaa & Sommers-Piironen 2013, 4; Salomaa 2016, 137; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 8; Pekkala ym. (toim.) 2016, 9 – 10; Stakes & Opetusministeriö 2008, 19; Sintonen 2018a, 91.)

4.1 Mediakasvatuksen 4 + 2 näkökulmaa

Mediakasvatus on kokonaisuutena ja tavoitteineen laaja kasvatuksen osa-alue, jonka toteuttamista helpottaa sen jäsentäminen pienemmiksi kokonaisuuksiksi. Tällöin mediakasvatuksen suunnittelu ja toteuttaminen helpottuu. Stakesin ja Opetusministeriön tuottaman Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa -raportin (2008, 7) mukaan mediakasvatusta voidaan tarkastella neljästä näkökulmasta, jotka ovat mielestäni vielä vuosikymmenen jälkeenkin ajankohtaisia ja jotka jäsentävät mediakasvatuksen kokonaisuutta mediakasvatuksen suunnittelun ja toteuttamisen kannalta selkeästi. Nämä neljä näkökulmaa eivät ole toisiaan poissulkevia, vaan ne tukevat toinen toistaan ja

usein limittyvät arjessa toisiaan vahvistavaksi kokonaisuudeksi. Näiden neljän näkökulman lisäksi on mielestäni tarpeen erottaa vielä tunnetaitojen ja vuorovaikutustaitojen näkökulmat, jotka ovat lasten mediankäytössä tärkeitä osa-alueita. (Sintonen 2018a, 87.)

4.1.1 Ilmaisutaidot

Ilmaisutaidot (taidekasvatuksellisesti painottuva näkökulma) mediakasvatuksessa vastaavat median vastaanottamisessa, tuottamisessa ja median avulla kommunikoinnissa vaadittujen taitojen tarpeeseen. Ilmaisutaidoilla mediakasvatuksessa tarkoitetaan myös luovien ja esteettisten taitojen kehittymistä. Vastaanottamisen taidot koostuvat kyvystä katsoa, kuunnella, kokea ja tulkita mediaa tutustumalla erilaisiin medioihin ja mediasisältöihin. Tuottamisen taidot koostuvat kyvystä tutkia, tuottaa ja tehdä mediasisältöjä yksin tai yhdessä tutustumalla median eri ilmaisumuotoihin ja ilmaisun välineenä. Ilmaisutaitojen kehittymisen avulla lapsen käsitys itsestä median käyttäjänä tarkentuu ja vahvistuu, mediasisältöjen kriittiset taidot vahvistuvat ja lapsi kykenee ilmaisemaan itseään luomalla omia mediasisältöjä. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Stakes & Opetusministeriö 2008, 19; Sintonen 2018a, 87.)

4.1.2 Tekniset taidot

Mediakasvatuksessa tekniset taidot (teknologiakasvatuksellinen näkökulma) tarkoittavat medialaitteiden ja niillä käytettävien ohjelmien ja sovellusten käyttötaitoja. Käyttötaidot käsittävät niin tekniset taidot kuin taidot käyttää mediaa ja sen sisältöjä tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja ergonomisesti. Teknisten taitojen kehittyminen mahdollistaa ja tukee medialaitteiden ja -sisältöjen monipuolisen käyttöä. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 7; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Mediataitokoulu 2015b; Sintonen 2018a, 87.)

4.1.3 Kriittinen medialukutaito

Medialukutaidon ohella kriittisen medialukutaidon katsotaan olevan yksi mediakasvatuksen keskeisimmistä tavoitteista (yhteiskunta- ja kulttuurikriittinen näkökulma). Kriittinen medialukutaito tarkoittaa kykyä ymmärtää, tarkastella, kyseenalaistaa ja analysoida erilaisia mediasisältöjä. Kriittiseen medialukutaitoon kuuluu myös toisten tuottamien mediasisältöjen tulkitsemisen ohella

myös kyky luoda ja ilmaista itseään omien ja yhdessä luotujen mediasisältöjen kautta. Kriittinen medialukutaito on myös taitoa hankkia ja arvioida tietoa sekä käyttää mediaa valikoiden omiin tarpeisiin tai yhteisiin tarpeisiin vastaten. Kriittinen medialukutaito on median monipuolista ymmärtämistä ja median avointa, uteliasta, kokeilevaa ja pohtivaa käyttöä. (Stakes & Opetusministeriö 2008, 7, 9; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Sintonen 2018a, 87.)

4.1.4 Turvataidot

Turvataidoilla (suojelullinen näkökulma) tarkoitetaan mediasisältöjen ja palveluiden käyttämistä turvallisesti, tasapainoisesti, tarkoituksenmukaisesti, hyvinvointia tukevasti ja tilannekohtaisesti. Turvataitoihin kuuluu myös lapsen oman ymmärryksen syntyminen siitä, että käyttämiensä mediasisältöjen tulee olla aikuisen hyväksymiä ja arvioimia ja median käytöstä sovitaan aikuisen kanssa. Turvataitoihin liittyy myös tiedollinen osaaminen, jonka tavoitteena on lapsen tietous siitä, miten toimia tilanteessa, jossa mediasisällöt tai muut mediassa kohdatut asiat huolettavat tai aiheuttavat esim. ahdistusta ja pelkoa. Turvataidoilla ja niiden hallinnalla pyritään ehkäisemään ongelmatilanteita, ratkaisemaan mahdollisia jo syntyneitä ongelmatilanteita, välttämään ikäviä, häiritseviä ja/tai loukkaavia mediakokemuksia sekä käsittelemään mahdollisia pelottavia, loukkaavia tai hämmentäviä mediakokemuksia. Turvataitojen kokonaisuuteen kuuluu myös oman yksityisyyden suojaamisen ja vaalimisen keinot sekä toisten yksityisyydensuojan kunnioittamisen ja luvanvaraisten tietojen käytön pelisäännöt. (Mediakasvatusseura 2015; Stakes & Opetusministeriö 2008, 7, 17; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Valkonen 2018, 25.)

4.1.5 Tunnetaidot

Tunnetaidot mediakasvatuksessa tarkoittavat niiden tunteiden tunnistamista ja käsittelyä, joita media on herättänyt. Mediakasvatuksessa tunnetaitojen osalta tavoitteena on, että lapsi oppii tunnistamaan median vaikutuksia omiin tunteisiin ja omaan elämään sekä tunnistamaan mihin ja miksi hän käyttää mediaa. Tunnetaidot mediakasvatuksessa vahvistavat lapsen kykyä erottaa tosi ja ei-tosi, käsittelemään syntyneitä tunteita, niin positiivisia kuin negatiivisiakin tunteita, ottamaan tarvittaessa mediakokemuksiin etäisyyttä, käymään heränneitä tunteita vertaisryhmässä läpi sekä vahvistamaan taitoja, joilla hyvä ja tasapainoinen olo voidaan palauttaa. Media ja sen sisällöt tarjoavat olemassaolollaan

monenlaisia tunnekokemuksia, jolloin se tarjoaa tunteiden havainnoimisen, tulkinnan ja säätelyn vahvistamiselle luonnollisen oppimisympäristön. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Valkonen 2018, 23; Stakes & Opetusministeriö 2008, 18.)

4.1.6 Vuorovaikutustaidot

Vuorovaikutustaidot mediakasvatuksessa liittyvät taitoihin, joiden avulla pidetään yhteyttä muihin sekä niihin taitoihin, joilla hahmotetaan, tulkitaan ja tuotetaan erilaisia vuorovaikutuksellisia viestejä mediassa, jotka ovat sisällöltään moninaisia ja monitulkintaisia arvoineen, merkityksineen ja näkökulmineen. Mediakasvatuksessa vuorovaikutustaitojen kehittymisellä ja vahvistumisella pyritään siihen, että lapsi oppii kunnioittamaan myös toisten näkemyksiä ja tulkintoja, kertomaan oman mielipiteensä ja tulkintansa sekä ilmaisemaan niitä sopivalla tavalla. Vuorovaikutustaidot kattavat myös sosiaalisten ja kulttuuristen tilanteiden monimuotoisuuden ja moninaisuuden ymmärryksen, eettisyyden sekä toisen ihmisen kunnioittavan kohtaamisen, myös ja ennen kaikkea mediassa. Mediassa tarvittaviin vuorovaikutustaitoihin kuuluu myös yhteistyön pelisääntöjen hallinta sekä kommunikaatiovälineiden hyödyntäminen yhteistoinnillisesti. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Stakes & Opetusministeriö 2008, 18 – 19; Valkonen 2018, 23.)

4.2 Mediakasvatuksen toteutus, tavoitteet ja menetelmät

Mediakasvatuksen avulla luodaan tulevaisuuden median käyttäjiä ja mediantekijöitä. Siksi on tärkeää, että mediakasvatuksen kokonaisuudesta rakentuisi mahdollisimman monipuolinen, eri sisältöjä ja näkökulmia toteuttava tavoitteellinen kokonaisuus, jonka lähtökohtana on lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin ja kehityksen edistäminen ja tukeminen yksilölliset tarpeet ja kiinnostuksen kohteet huomioiden. Mediakasvatus muodostaa yhdessä laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden ja oppimiskokonaisuuksien kanssa yhtenäisen kokonaisuuden, jossa eri osa-alueet tukevat ja rikastuttavat toisiaan. (Palsa 2016, 50; Stakes & Opetusministeriö 2008, 10; Salomaa & Sommers-Piironen 2013, 4 – 8; Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 6.)

Mediakasvatuksen kokonaisuus esiopetuksessa perustuu oppimiseen ja kasvuun median parissa ja jonka tavoitteena on mediataitojen ja medialukutaidon

kehittyminen. Mediakasvatus ja sen tavoitteet koostuvat erilaisiin medioihin, mediavälineisiin ja -sisältöihin tutustumisesta, tulkinnasta, itse tekemisestä ja itseilmaisusta. Kaikkia edellä mainittuja kokonaisuuksia yhdistää kriittisen medialukutaidon käsite, jonka avulla opetellaan kyseenalaistamaan, kysymään ja tekemään omia valintoja ja tulkintoja. Kriittisen medialukutaidon myötä myös osallistuminen ja median käyttäminen omista lähtökohdista, tarpeista ja motivaatiosta mahdollistuu. Esiopetuksessa näitä laaja-alaisia mediataitoja harjoitellaan vähitellen, ajankohtaisiin tarpeisiin vastaten ja esiopetusikäisille perustelluin ja sopivin pedagogisin menetelmin. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 9; Stakes & Opetusministeriö 2008, 7 – 8, 17; Mertala & Salomaa 2016, 158.)

Esiopetuksessa mediakasvatuksellisia menetelminä ja työtapoina tärkeitä ovat lasten luontaiset tavat toimia. Leikki, liikunta, taiteellinen kokeminen ja ilmaiseminen, luontainen uteliaisuus, tutkiminen ja itse tekeminen ovat esiopetusikäisille luontaisia tapoja toimia, jolloin niiden käyttö ja valitseminen mediakasvatuksellisen toiminnan lähtökohdiksi luovat lapsilähtöistä pohjaa mediakasvatuksen toteuttamiselle. Kasvattaja valitsee ryhmälleen sopivimmat ja toimivimmat menetelmät näistä lähtökohdista. Erityisen tärkeää on muistaa ja huomioida työtapoja ja -menetelmiä valitessa, että yhdessä toimimalla ja tuottamalla, antamalla lasten itse tehdä ja tuottaa, mediakasvatus on vaikuttavaa niin yksilö- kuin ryhmäkohtaisestikin. (Salomaa & Sommers-Piironen 2013, 10; Sintonen 2018a, 93.)

Mediakasvatuksen ja osallisuuden toteutumisen kannalta on tärkeää, että digitaalinen teknologia ja mediasisällöt ovat luontevasti ja tarpeenmukaisesti osana arkea. Lapsille annettavat aidot mahdollisuudet toteuttaa itseään ja heitä kiinnostavia asioita median avulla tutkimalla, leikkimällä, kokeilemalla, kertomalla ja itseään eri tavoin ilmaisten, mahdollistavat omalta osaltaan mediakasvatuksen ja osallisuuden toteutumisen. Omaehtoisen toiminnan ja osallisuuden sekä vuorovaikutuksen kautta lapset oppivat, että heidän ajatuksiltaan on merkitystä, ajatuksia voi ilmaista ja esittää monin tavoin. Nämä kokemukset puolestaan vahvistavat aktiivista toimijuutta ja luovat pohjaa ja arvokkaita kokemuksia osallistumisen ja osallisuuden parissa. Nämä kokemukset

ovat tärkeitä, sillä tämän päivän lapset tulevat elämään yhä digitalisoituneemmassa maailmassa ja kulttuurissa. (Sintonen 2018, 90 – 92, 94; Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 54.)

4.3 Mediakasvattaja esiopetuksessa

Mediakasvatus on niin opetus- kuin kasvatustehtäväkin, jonka lähtökohtina ovat tasa-arvo, yhdenvertaisuus, hyvinvointi ja sen edistäminen, demokratia ja aktiivisen toimijuuden vahvistaminen ja joiden pohjalta mediakasvattaja tekee tietoisia ja tavoitteellisia valintoja kasvatuksessa. Mediakasvattaja tiedostaa oman roolinsa kasvattajana, kasvattajana toimimisen vaatimukset ja periaatteet. Mediakasvattaja tunnistaa ja tiedostaa oman mediasuhteen. Oman mediasuhteen tiedostaminen tarkoittaa oman mediasuhteen reflektointia, pohtimista ja tarkastelua, tietoista mediataitojen kehittämistä sekä mediankäytön mallina toimimista. Oman mediasuhteen tunnistaminen, tiedostaminen ja arviointi toimivat tärkeinä lähtökohtina mediakasvattajuudelle ja tekevät näkyväksi kasvatuksellisten valintojen taustoja ja perusteita. (Rasi & Kangas 2018, 13; Mertala & Salomaa 2016, 157; Stakes & Opetusministeriö 2008, 14; Mediakasvatusseura 2018; Salomaa 2016, 141.)

Mediakasvatustietoisella kasvattajalla on tärkeää olla käsitys ja ymmärrys lasten mediamaailmasta, jossa lapset kasvavat ja elävät sekä siitä, millaisissa ympäristöissä ja vuorovaikutussuhteissa lapset kasvavat ja toimivat. Mediakasvattajan tulee ennen kaikkea olla kiinnostunut lasten mediamaailmasta. Kiinnostuksen ja kiinnostumisen kautta mediakasvattaja kykenee tunnistamaan mediakasvatuksellisia tarpeita sekä hyödyntämään lasten mediakulttuuria ja -maailmaa tavoitteellisen mediakasvatuksen toteuttamisessa. Mediakasvattaja hyödyntää median tarjoamia mahdollisuuksia opetuksen suunnittelussa ja toteutuksessa. Mediakasvattaja huomioi mediakasvatuksen toteuttamisessa huoltajat kasvatuskumppaneina, joiden kanssa yhdessä toteutetaan tavoitteellista mediakasvatusta. (Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 50 – 51; Stakes & Opetusministeriö 2008, 14; Sommers-Piironen 2016, 47; Rasi & Kangas 2018, 14.)

5 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTUS

Opinnäytetyö on toiminallinen opinnäytetyö, joka toteutuu kehittämishankkeena työelämälähtöisesti. Kehittämishankkeen eli opinnäytetyön vaiheita ovat: tavoitteen ja tarkoituksen määrittely (aloitusvaihe), suunnittelu, toteutus ja työn päättäminen sekä arviointi (Salonen 2013, 15). Toiminnallisen opinnäytetyön tuloksena on tarkoituksena synnyttää uutta tietoa tuotoksen kautta käytännön työelämään.

5.1 Opinnäytetyön tehtävä ja tarkoitus

Opinnäytetyön tarkoituksena on kehittää esiopetusryhmän kasvattajille käytännön työhön työkalu mediakasvatuksen toteuttamiseen esiopetusryhmässä sekä vahvistaa esiopetusikäisten lasten kouluvalmiuksia mediataitojen ja -tietojen osalta. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tulee integroitua luonnolliseksi osaksi laaja-alaista osaamista ja oppimiskokonaisuuksia, koska tarkoituksena on luoda kokonaisuus, jossa monet oppimisen ja osaamisen osa-alueet rikastuttavat, tukevat ja vahvistavat toisiaan. Työn tarkoituksena ja tavoitteena on lisäksi lisätä mediakasvatustietoutta ja tietouden lisäämisen kautta madaltaa ryhmän kasvattajien kynnystä uskaltautua mediakasvatuksen maailmaan ja sen toteuttamiseen.

Opinnäytetyön tarkoituksena ja tavoitteena on luoda mediakasvatuksen toteuttamisen avuksi selkeä ja käytännönläheinen suunnitelma, joka sisältää kymmenen pedagogista tuokiota eri mediakasvatuksellisten aiheiden ympärille sekä jatkotyöskentelyvinkkejä pedagogisissa tuokioissa läpikäytyihin teemoihin liittyen. Jatkotyöskentelyvinkkien on tarkoitus antaa kasvattajille välineitä ja ideoita toteuttaa mediakasvatusta integroituna arkeen, muihin laaja-alaisen osaamisen osa-alueisiin ja oppimiskokonaisuuksiin ajankohtaisiin aiheisiin ja ilmiöihin soveltaen. Suunnitelman tulee sisältää myös selkeä ajallinen kuvaus mediakasvatuksellisten tuokioiden toteuttamisjärjestyksestä.

5.2 Opinnäytetyön toteuttamistapa

Opinnäytetyön toteuttamisen tavaksi valikoitui toiminnallisuus, sillä sen on tarkoitus kehittää mediakasvatuksen osalta tehtävää työtä esiopetuksessa konk-

reettisen tuotoksen kautta. Toiminnallisuus vastasi mielestäni parhaiten tilaajan toiveeseen mediakasvatuksen toteuttamisen kehittämisestä. Toiminnallisessa opinnäytetyössä on kyse tuotokseen tähtäävästä työn kehittämisestä niin, että työn eri vaiheissa on mukana eri toimijoita, joiden kanssa työtä tehdään dialogisessa tai trialogisessa vuorovaikutuksessa moninaisissa työympäristöissä (Salonen 2013, 5 – 6). Opinnäytetyön toteuttamistavaksi toiminnallisuus valikoitui myös omasta vakaasta halusta kehittää ja syventää omaa ammattitaitoa (toimintaoppiminen ja toiminnassa oppiminen) erityisesti käytännön työn suunnittelun (mm. monipuoliset ja tavoitteelliset pedagogiset tuokiöt), esiopetusikäisten yleisen tieto- ja taitotason hahmottamisen sekä erilaisten kokonaisuuksien yhdistämisen sekä kehittämistyön prosessin osalta (Salonen 2013, 5).

5.3 Kehittämishankkeen malli ja sitä tukevat menetelmät

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämishankkeena konstruktivistisen mallin mukaisesti. Konstruktivistinen malli yhdistää lineaarisen mallin kronologisen, vaiheittain etenemisen ja spiraalimallin huomioiman inhimillisen ja vuorovaikutuksellisen työn, jotka olivat kehittämishankkeen toteutuksessa tärkeitä näkökulmia, lähtökohtia ja työvälineitä kohti lopullista tuotosta. Konstruktivistinen malli huomioi lisäksi kehittämishankkeen kannalta tärkeän näkökulman, jossa yksilö nähdään oppijana ja luovana toimijana, jonka toimintaan vaikuttavat mm. elämän aikana karttuneet tiedot ja taidot, joita yksilö hyödyntää joko tiedostamatta tai tiedostaen. Tämä näkökulma oli kehittämishankkeen kannalta tärkeä, sillä tuotoksen suunnittelussa ja toteutuksessa aiemmin karttuneet tiedot ja taidot (niin henkilökohtaiset kuin esiopetusryhmän kasvattajienkin) täydensivät lopullista tuotosta käytännönläheiseen muotoon. (Salonen 2013, 14 – 16; Salonen ym. 2017, 53.)

Konstruktivistinen malli sisältää kehittämishankkeen huolellisen suunnittelun ja vaiheistuksen, toiminnan aikana tapahtuvan oppimisen, osallisuuden ja tutkimuksellisen kehittämisoitteiden yhdessä monipuolisen menetelmäosaamisen kanssa. Kehittämisprosessin toteuttaminen konstruktivistisen mallin mukaisesti valikoitui toteuttamistavaksi sen antaessa tilaa jatkuvalla arvioinnilla, takaisin palaamisella ja toimenpiteiden uudelleensuuntaamisella ja tarkentamisella unohtamatta kuitenkaan työn huolellista suunnittelua ja tiettyä lineaarista

etenemistä. Konstruktivistinen malli antoi tilaa kehittämishankkeen aikana tapahtuvalle oppimiselle (mm. osallistuminen esiopetusryhmän arkeen) ja sen hyödyntämiselle lopullisessa tuotoksessa. Tärkeä syy oli myös se, että konstruktivistinen malli sisällytti työskentelyyn myös spiraalimallin sisältämän kollektiivisen asiantuntijuuden, yhteisöllisen työskentelytavan ja työskentelyn moniulotteisuuden, jotka työssäni oli huomioitava esimerkiksi päiväkodin henkilöstön kanssa tehtävän yhteistyön vuoksi. (Salonen 2013, 14 – 16.)

Konstruktivistisen mallin myötä sain kehittämisprosessiin mukaan itselleni henkilökohtaisesti ja lopullisen tuotoksen kannalta tärkeän inkrementalistisen työotteen, jossa kaikkia työn yksityiskohtia ei voida etukäteen suunnitella tarkasti vaan asioiden tarkentamista ja toimenpiteiden uudelleen suuntaamista voidaan tehdä työn edetessä, sen sitä vaatiessa ja sitä tarvitessa. Inkrementalistisen työotteen mukaisesti työskennellessä asiat tarkentuvat ja voivat muuttua työskentelyn kuluessa ja työskentely etenee näin ollen pienin askelin kohti valmista tuotosta. (Salonen 2013, 14.) Inkrementalistisen työotteen kautta sain mahdollisuuden korjata, muuttaa ja jopa hylätä esimerkiksi valmiiksi suunnittemiani pedagogisia tuokioita havaitessani niiden toimimattomuuden osallisuessani esiopetusryhmän toimintaan.

5.4 Kehittämismallia tukevat menetelmät

Konstruktivistista mallia tukeviksi menetelmiksi valikoituivat keskustelua edistävistä menetelmistä erityisesti dialogiset keskustelut niin esiopetusryhmän kasvattajien kuin esiopetusryhmän lasten kanssa. Dialoginen keskustelu tarkoittaa suoraa ja avointa keskustelua, jonka tavoitteena on yhteinen ymmärrys asiasta ja jossa tilannetta tulkitaan yhdessä (THL 2016). Kehittämistoiminnassa dialogisuus on tärkeää uusien toimintatapojen löytämiseksi. Kehittämistyössä on tärkeää, että ne henkilöt, jotka tekevät työtä (tässä tapauksessa esiopetusryhmän kasvattajat) ja ne henkilöt, joiden katsotaan olevan toteutettavan työn kohderyhmä ja joihin kehittämishanke suuntautuu (tässä tapauksessa esiopetusryhmä) pääsevät osallistumaan kehittämistyöhön, jotta kehittämisen lopputulos, tuotos, olisi luotettava. (Salonen ym. 2017, 39, 61.)

Keskustelut antoivat opinnäytetyön tuotoksen kannalta olennaisen tärkeää tietoa työntekijöiltä käytännön vinkkien, toiveiden, työkokemuksen ja yhteisten

pohdintojen kautta. Dialogiset keskustelut työntekijöiden kanssa auttoivat myös tarkentamaan tuotoksen ja käytännön toteutuksen kannalta tärkeitä yksityiskohtia, korjaamaan omia virheellisiä käsityksiä arkeen liittyvistä asioista sekä erityisesti nämä keskustelut antavat uusia ja laajempia näkökulmia toteutuksen suunnitteluun. Lasten kanssa käytävien dialogisten keskustelujen kautta saadaan tärkeää tietoa esimerkiksi heitä motivoivista ja kiinnostavista mediakasvatukseen liittyvistä aiheista, erityisesti aiheiden ajankohtaisuudesta ja heidän mielestään toimivista ratkaisuista pedagogisissa tuokioissa. Dialogiset keskustelut lasten kanssa alleviivaavat erityisesti heidän osallisuuttaan valmiin työn toteutuksessa hiljaisena, mutta tärkeimpänä taustatietona mediakasvatuksen vuosisuunnitelman yksityiskohtien muotoilussa.

Toiseksi opinnäytetyön toteutuksen ja tuotoksen kannalta tärkeäksi kehittämismenetelmäksi valikoitui passiivinen, osallistuva havainnointi todellisissa tilanteissa ja ympäristöissä esiopetusryhmän arjessa toisen pedagogisen harjoittelun aikana. Passiivinen, osallistuva havainnointi tarkoittaa osallistumista ryhmän toimintaan vaikuttamatta itse tilanteisiin (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006). Passiivisen osallistuvan havainnoinnin avulla pyrin havainnoimaan opinnäytetyön tuotoksen kannalta oleellisia asioita, kuten pedagogisten tuokioiden ajallisia rajauksia, toimivia sisältömuotoja sekä esiopetusikäisten toimintaa pedagogisten tuokioiden aikana. Passiivinen havainnointi antoi tukea teoreettiselle tiedolle esiopetusikäisten lasten tieto- ja taitotasosta, joka heijastuu mediakasvatuksen vuosisuunnitelmaan ikä- ja kehitystason huomioivana kokonaisuutena. Passiivinen, osallistuvan havainnoinnin kautta saatiin paljon sellaista hiljaista tietoa päivän kulusta, joka muuten ei tulisi esiin (esim. käytännössä huomioitavat ajalliset raamit). Nämä havainnoinnit mahdollistivat tuotoksen sisällön järkevöittämisen ja sopivuuden varmistamisen kyseisen esiopetusryhmän arkeen.

Dialogisten keskustelujen sekä osallistuvan havainnoinnin lisäksi yhtenä opinnäytetyön tuotoksen kannalta oleellisena asiana katson olevan toimintaan osallistumisen. Toinen pedagoginen harjoitteluni esiopetusryhmässä ajoittui tarkoituksellisesti opinnäytetyön toteutuksen vaiheeseen, jolloin osallistuminen esiopetusryhmän arkeen yhtenä ryhmän aikuisena/kasvattajana mahdollistuu. Pidempiaikainen toimintaan osallistuminen mahdollisti luottamuksellisen vuo-

rovaikutussuhteen luomisen lapsiin, jolloin heidän kanssaan käytävät dialogiset keskustelut olivat luontainen osa arkea ja jolloin keskustelujen syventäminen on mahdollista eikä anti jää pintapuoliseksi. Toimintaan osallistuminen mahdollisti myös käytännön työn kokemuksen lisääntymisen erityisesti pedagogisia tuokioita ajatellen. Toimintaan osallistumalla pystyttiin karsimaan suunnitelmasta pois ne asiat, jotka eivät käytännössä toimisi ja jalostamaan ja kehittämään niitä ideoita, jotka ovat toteutettavissa ja jotka ovat mediakasvatuksellisesta näkökulmasta vaikuttavia ja toimivia.

5.5 Kehittämisprosessi

5.5.1 Opinnäytetyön aloitus ja idea

Aloitusvaihe sisältää ilmaistun kehittämistarpeen, joka nousi esille Taavetin päiväkodissa suorittamani ensimmäisen pedagogisen harjoittelun aikana keväällä 2018 käydyissä keskusteluissa kasvattajien kanssa mediakasvatuksesta ja sen toteuttamisen haasteista. Aloitusvaiheessa ilmeni myös alustava kehittämistehtävä esiopetusryhmän opetuksesta vastaavan kasvattajan toiveesta jonkinlaisesta avusta mediakasvatuksen toteuttamisessa ja alkuun pääsemisessä. Toive pohjautui kasvattajan näkemykseen mediakasvatuksen haasteellisuudesta käytännön työssä ja mediakasvatuksen sisällön monimuotoisuudesta, jota on vaikea hahmottaa, ymmärtää ja toteuttaa. Keskusteluiden edetessä nostin esiin oman henkilökohtaisen kiinnostukseni mediakasvatusta ja sen kehittämistä koskien, jolloin ajatus mukana olevista toimijoista ja toimintaympäristöstäkin sai alkunsa. Aloitusvaiheessa ilmaistu kehittämistarve, alustava kehittämistehtävä, toimintaympäristö ja ajatus toimijoista muodostavat hankkeen suunnan. (Salonen 2013, 17.)

Kehittämistarpeen ja alustavan kehittämistehtävän muotouduttua keväällä 2018, kävimme myös useita keskusteluja erityisesti esiopetuksesta vastaavien kasvattajien kanssa niistä asioista, joilla on merkitystä työskentelyn onnistumisessa ja työn vaikuttavuuden takaamisessa. Tätä vaihetta voidaan kutsua nykytilanteen analysoimiseksi sekä yhteisen linjan tarkasteluksi, jossa kävimme läpi, mitä kehittämistyöllä ajatellaan ja erityisesti toivotaan saavuttavan (Mäkinen 2017; Salonen ym. 2017, 58 – 59). Keskustelut sisälsivät konkreettisia toiveita siitä, mitä kasvattajat mediakasvatuksen suunnitelmalta toivovat ja odottavat ja mitä asioita he eivät koe tarpeellisiksi suunnitelmaan sisällyttää.

Toin esille omia näkemyksiäni suunnitelman sisällöstä, joita kasvattajat kommentoivat ja tarkensivat aktiivisesti. Kehittämishankkeen onnistumisen kannalta yhteinen näkemys kehittämisen kohteesta sekä siitä, miten sitä voidaan parhaiten kehittää ja/tai uudistaa, on tärkeää (Salonen ym. 2017, 29).

Nykytilannetta analysoivien ja yhteistä linjaa koskevien keskustelujen myötä aihe rajautui mediakasvatuksen toteuttamisen avuksi tehtävään vuosisuunnitelmaan, joka sisältäisi konkreettisia pedagogisten tuokioiden kuvauksia/ohjeita ja lisävinkkejä mediakasvatuksen toteuttamiseen. Pedagogisten tuokioiden määrä rajattiin kasvattajien toiveesta kymmeneen (tuokio/kuukausi) sekä tuokioiden toivottiin yhdistyvän esiopetuksen opetussuunnitelman perusteissa mainittuihin kokonaisuuksiin luontevasti. Varsinaisen käytännön mediakasvatuksen toteuttamisen tueksi laadittava suunnitelma mahdollistaa myös tilaajan toiveen mediakasvatuksen käytännön työn kehittämisestä ja juurruttamisesta arkeen, selkeyttää mediakasvatuksen kokonaisuutta ja auttaa alkuun mediakasvatuksen parissa.

5.5.2 Suunnitteluvaihe

Aivan työn alkumetreillä tein esiselvityksen kirjallisuuskatsauksen muodossa mediakasvatuksen toteutumisesta keväällä 2018. Analysoin kirjallisuuskatsauksessa mediakasvatuksen nykytilannetta valtakunnallisen tarkastelun kautta viimeaikaisiin tutkimuksiin ja tutkimustuloksiin ja mediakasvatusta eteenpäin vievien järjestöjen materiaaleihin ja julkaisuihin perehtyen. Keskitin erityisesti huomioni niihin seikkoihin, jotka tutkimusten ja julkaisujen perusteella yleisesti katsoen jarruttavat mediakasvatuksen toteutumista varhaiskasvatuksessa. Kirjallisuuskatsauksen myötä saamani tieto vahvisti omia havaintojani esiopetusryhmän kasvattajien kanssa käydyistä keskusteluista. Tekeväni kirjallisuuskatsaus alleviivasi myös tilaajan toivetta yksinkertaisesta, helposti ymmärrettävästä ja selkeästä suunnitelmasta.

Suunnitteluvaiheessa kesällä ja syksyllä 2018 perehdyin ja tarkastelin mediakasvatuksen teoreettista viitekehystä, hahmottelin alustavasti valmiin tuotoksen rakennetta sekä pedagogisten tuokioiden teemoja ja aihesisältöjä sekä keräsin materiaalia mediakasvatuksen konkreettiseen toteuttamiseen liittyen.

Luokittelin kerättyä materiaalia mediakasvatuksellisten, laaja-alaisen osaamisen ja oppimiskokonaisuuksien teemojen mukaan, joka edesauttoi materiaalin tarkastelussa, karsimisessa ja suunnitelmaan päätyvien sisältöratkaisujen valinnassa. Suunnitteluvaiheen itsenäinen työskentely jatkui aina vuoden 2018 loppuun. Opinnäytetyösopimukset allekirjoitettiin työn tilaajan, työn tekijän ja ohjaavan opettajan kanssa marraskuussa 2018. Kirjallisen kehittämissuunnitelman eli opinnäytetyönsuunnitelman palautin ohjaavalle opettajalle tammikuussa 2019 ja helmikuun 2019 alussa osallistuin ohjaavan opettajani suunnitelmaseminaariin, jossa tarkensimme vielä opinnäytetyön teoreettiseen viitekehykseen liittyviä kohtia, aikataulua sekä toteutusvaiheessa, erityisesti opinnäytetyön raportin kirjoittamisessa ja sen sisällöissä huomioitavia asioita.

5.5.3 Toteutus

Toteutusvaiheessa kaikki kehittämishankkeeseen kuuluvat osatekijät realisoituvat ja edellisissä vaiheissa asetettuja toimenpiteitä aletaan toteuttamaan (Salonen 2013, 18; Mäkinen 2017). Aktiivinen toteutusvaihe, kirjoittaminen ja kootun materiaalin kokoaminen lopulliseen muotoon, käynnistyi tammikuussa 2019. Opinnäytetyöni aktiiviseen toteutusvaiheeseen sisältyi myös suunnitellusti toinen pedagoginen harjoitteluni esiopetusryhmässä, joka omalta osaltaan tuki äärimmäisen hyvin opinnäytetyön tuotoksen kannalta tehtäviä ratkaisuja etenkin valmiin tuotoksen kokoamisvaiheessa. Lopulliseen tuotokseen päätyviä pedagogisia tuokioita ja niihin liittyviä yksityiskohtia tarkennettiin esiopetusryhmän kasvattajien kanssa, toimintaan osallistumisella tuokioiden vaikuttavuutta, käytännöllisyyttä ja rakenteita tarkennettiin sekä tuotosta kohdennettiin kyseisen ryhmän toimintatapoja, arkea ja tapoja vastaavaksi.

Opinnäytetyön toteutuksessa lomittuivat niin suunnittelu- kuin toteutusvaihekin kuin lopullisen tuotoksen kokoaminen ja rakentaminen. Toteutusvaiheessa oli tehtävä jatkuvaa suunnittelutyötä sekä tarkennettava ja uudelleen suunnattava alkuperäisiä suunnitelmia ja samalla rakennettava lopullista tuotosta valmiiseen muotoon. Toteuttamisvaiheessa toteuttamissuunnitelma täsmentyi työn edetessä (Salonen ym. 2017, 62).

Tammikuussa viimeistelin opinnäytetyöraportin ensimmäisen osuuden, kehittämishankkeen taustalla vaikuttavasta teoreettisesta viitekehuksesta. Aktiivinen toteuttamisvaihe kirjoittamisen muodossa eteni kronologisesti esiopetuksen tarkoituksen ja yleisten tavoitteiden määrittelystä laaja-alaisen osaamisen ja oppimiskokonaisuuksien läpikäyntiin, mediakasvatuksen käsitteen avaamiseen sekä mediakasvatuksessa huomioitaviin osa-alueisiin ja esiopetuksessa toteutettavaan mediakasvatukseen. Aktiivisen toteuttamisvaiheen aloittaminen teoreettisen viitekehysten tarkastelusta ja puhtaaksi kirjoittamisesta, osoittautui suunnitellusti toimivaksi ratkaisuksi. Teoreettisen viitekehysten tuttuus vahvisti ja sujuvoitti myöhempää työskentelyä mediakasvatuksen vuosisuunnitelman rakentamisessa mm. laaja-alaisen osaamisen ja oppimiskokonaisuuksien tavoitteiden huomioiduissa vuosisuunnitelmaan sisällytettävissä pedagogisissa tuokioissa.

Teoreettisen viitekehysten jälkeen loin mediakasvatuksen vuosikellon, jonka merkitys lopullisen tuotoksen toteuttamisessa oli suuri. Selkeä ajallinen kuvaus mediakasvatuksen toteuttamisesta oli yksi tilaajan toiveista, mutta vuosikello loi mediakasvatuksen vuosisuunnitelman suunnitteluun ja toteutukseen selkeän kokonaiskuvan tulevasta vuosisuunnitelmasta, kokonaisuuksien järjestyksestä ja kokonaisuuksien tavoitteista suhteessa seuraavaan. Mediakasvatuksen vuosikellon kehittäminen mediakasvatuksen vuosisuunnitelman ensimmäisenä vaiheena sujuvoitti vuosisuunnitelman rakentamista johdonmukaiseksi kokonaisuudeksi, jossa edellinen osa täydentää seuraavaa.

Lopullinen tuotos, mediakasvatuksen vuosisuunnitelma, rakentui vuosikellon mukaisesti kronologisessa järjestyksessä, joka mahdollistui jo suunnitteluvaiheessa luokitellun materiaalin avulla. Luokitellusta materiaalista karsin toimintaan osallistuessani kerätyn tiedon ja kokemuksen perusteella pois toimimattomat ratkaisut kyseistä esiopetusryhmää ajatellen ja sisällytin suunnitelmaan ne, jotka omasta mielestäni parhaiten toimivat arjessa. Ammatillisen oppimisen kannalta työskentely on tärkeä vaihe, sillä työskentelyvaiheessa tapahtuu toimintaoppimista ja toiminnassa oppimista (Salonen 2013, 18). Pedagogisia tuokioita ja jatkotyöskentelyvinkkejä kokosin ja rakensin järjestyksessä, jotta kokonaiskuvasta tulisi mahdollisimman selkeä kokonaisuus ja jotta vuosisuunnitelma palvelisi tavoitetta lasten mediataitojen vaiheittaisesta kehittymisestä.

Konstruktivistisen mallin mukaisesti palailin aina tarvittaessa korjaamaan edellistä kokonaisuutta, todetessani sen toimimattomaksi suhteessa seuraavaan kokonaisuuteen tai sen rikkoessa johdonmukaisuuden. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma valmistui maaliskuun puolella välissä, jolloin toimitin sen esiopetusryhmän kasvattajien arvioitavaksi ja kommentoitavaksi.

5.5.4 Tarkistus- ja arviointivaihe

Tarkistus- ja arviointivaiheen voidaan katsoa sisältyvän kaikkiin kehittämishankkeen vaiheisiin (Salonen 2013, 18). Kehittämishankkeen kohdalla tarkistusta ja arviointia tapahtui itsenäisenä työskentelynä koko suunnittelu- ja toteutusvaiheen ajan, mutta kehittämishankkeen prosessista voidaan erottaa myös erillinen tarkistus- ja arviointivaihe, joka toteutui kehittämishankkeen loppupuolelle maaliskuussa 2019 ja toteutui lyhyellä aikavälillä (2 viikkoa). Tuotoksen arviointivaihe tilaajan toimesta oli kertaluontoinen. Tarkistus- ja arviointivaiheessa arvioitiin toimijoiden kanssa yhdessä syntynyttä tuotosta. Syntynyt tuotos palautui takaisin viimeistelyvaiheeseen kasvattajien palautteen perusteella. (Salonen 2013, 18.)

Viimeistelyvaiheessa lopullista tuotosta hiotaan ja epäolennainen karsitaan. Viimeistelyvaiheessa viimeistelin mm. mediakasvatuksen vuosisuunnitelman visuaalisen ilmeen sekä tarkensin lähteitä ja pedagogisissa tuokioissa olevia ohjeita. Viimeistelyvaihe ajoittui maaliskuun loppuun ja huhtikuun alkuun keväällä 2019. Viimeistelyvaiheessa hioin ja viimeistelin niin tuotosta kuin kehittämishankeraporttiakin, jotka yhdessä muodostavat toiminnallisen opinnäytetyön. Viimeistelyvaiheen jälkeen opinnäytetyö siirtyi esitarkastukseen. (Salonen 2013, 18.)

5.5.5 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyösopimus, joka laadittiin marraskuussa 2018, toimeksiantajan, ammattikorkeakoulun ja opiskelijan välillä luo opinnäytetyön tekemiselle ja tuottamiselle pohjan yhteisesti sovittujen pelisääntöjen myötä. Opinnäytetyösopimuksen mukaisesti olen toteuttanut kehittämishanketta suunnitelmallisesti (suunnittelu-, toteutus- ja raportointivaihe), vastuullisesti, sovittua aikataulua

noudattaen sekä tilaajan toiveita ja näkemyksiä kunnioittaen niin kehittämishankkeen prosessin aikana kuin lopullisen kehittämishankkeena syntyneen tuotoksen kohdalla. (Arene ry 2018, 5.)

Toiminnallinen opinnäytetyö toteutui työelämälähtöisenä kehittämishankkeena, jossa kehittämisprosessia tukevinä tiedonkeruumenetelminä käytettiin dialogisia keskusteluja, passiivista, osallistuvaa havainnointia sekä toimintaan osallistumista. Edellä mainittujen tiedonkeruumenetelmien kautta saatuja havaintoja ja tietoa ei dokumentoitu millään tavoin. Myöskään henkilötietoja ei tässä opinnäytetyössä käsitelty eikä tutkimuslupia tarvittu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6; Arene ry 2018,

Toiminnallinen opinnäytetyö on toteutettu ja laadittu hyvän tieteellisen käytännön edellyttämällä tavalla, rehellisesti, huolellisesti ja tarkasti. Tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä on työssä toteutettu eettisesti kestäväällä ja tieteellisen kriteerien mukaisella tavalla. Opinnäytetyössä käytetyt lähteet on kirjattu työhön tekijänoikeuslainsäädäntöä noudattaen asianmukaisella ja huolellisella tavalla, toisten työtä kunnioittaen, arvostaen ja merkityksen tiedostaen. Käytetyt lähteet ovat ajankohtaisia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6; Arene ry 2018, 11.)

5.5.6 Kehittämisprosessin ja valmiin tuotteen arviointi

Kehittämisprosessin viimeisessä vaiheessa toteutustapaa ja tulosta arvioidaan tavoitteiden saavuttamisen ja valmiin tuotteen pohjalta (Salonen 2013, 18 – 19). Kehittämissanke eteni suunnitellussa aikataulussa ja valmis, konkreettinen tuote valmistui suunnitellusti huhtikuussa 2019. Valmiin työn luovutus oli ajoitettu syksylle 2019, mutta ilokseni voin todeta, että valmis tuotos on luovutettavissa työn tilaajalle jo touko-kesäkuussa 2019, mikä antaa aikaa media-kasvatuksen vuosisuunnitelmaan perehtymiselle ennen uuden esiopetusvuoden alkua.

Kehittämisprosessi oli vaativa ja ajallisesti pitkä, vaikka aktiivinen toteutusvaihe ajoittuikin vain kolmen kuukauden ajalle. Kehittämisprosessi toteutui pitkälti itsenäisenä työskentelynä suunnitellusti, tilaajan toiveiden ohjatessa kehittämishankkeen kautta syntyneen tuotoksen sisältöä. Kehittämisprosessin

aikana tarkennettiin toiveita ja näkemyksiä yhdessä esiopetusryhmän kasvattajien (työn tulevat käyttäjät) kanssa. Jälkeenpäin tarkasteltuna kehittämissessissä olisi näitä dialogisia keskusteluja voinut käydä enemmänkin sekä tehdä yhdessä kasvattajien kanssa lopullisen tuotoksen arviointia useammin. Kuitenkin työn tilaaja ja tulevat valmiin tuotoksen käyttäjät kokivat, että prosessi on heidän näkökulmastaan ollut vaivaton, kuitenkin niin, että he ovat saaneet vahvasti ääneensä kuuluviin valmiin tuotoksen sisällöllisyydessä.

Valmis tuotos on ollut arvioitavana esiopetusryhmän kasvattajilla. Kokonaisvaltaista arviointia ei ole voitu kuitenkaan valmiin tuotoksen osalta toteuttaa, sillä mediakasvatuksen vuosisuunnitelman käyttöä ja toteutusta käytännössä tulee seurata vuoden ajan, jotta sen vaikuttavuudesta, toimivuudesta ja tarkoituksenmukaisuudesta voidaan tehdä luotettavia johtopäätöksiä. Kehittämissuunnitelman tavoitteista lasten mediataitojen ja kouluvalmiuksien vahvistamisesta suhteessa mediataitoihin, ei voida vielä työn tässä vaiheessa tehdä arviointia. Teoriassa tätä arviointia on kuitenkin tehty kasvattajien toimesta ja he pitävät tuotosta kiitettävän onnistuneena. Valmis tuotos on työn tilaajan mielestä laaja, kokonaisvaltainen, johdonmukainen ja monipuolinen.

Kehittämishankkeen yhtenä tavoitteena oli selkeyttää mediakasvatuksen kokonaisuutta esiopetusryhmän kasvattajille ja työn tilaajan mielestä tässä on onnistuttu erityisen hyvin selkeän kielen, selkeiden ohjeiden (mm. tuokiokohdattaiset tavoitteet, alkuvalmistelut, tuokioiden sisältö ja jatkotyöskentelyvinkit), monipuolisten toteutustapojen kuvaamisella sekä hyödyllisten julkaisujen, materiaalien ja sivustojen esiin nostamisella. Kehittämishankkeen tavoitteena oli myös mediakasvatuksen integroiminen osaksi arkea sekä esiopetussuunnitelman perusteiden mukaisesti laaja-alaiseen osaamiseen ja oppimiskokonaisuuksiin. Työn tilaaja katsoo tuotoksen toteuttavan tämän tavoitteen saavuttamista kiitettävästi sen huomioidessa laajasti lapsen osallisuuden, laaja-alaisen osaamisen ja oppimiskokonaisuuksien sisällölliset tavoitteet monipuolisesti ja niiden toteuttamisen monipuolisesti. Lisäksi työn tilaaja katsoo, että suunnitelmassa on kiitettävästi huomioitu ryhmän jo olemassa olevat toimintatavat ja -mallit. Mediakasvatuksen kokonaiskuvan hahmottamisen lisäksi tavoitteena oli kasvattajien innostuksen lisääminen mediakasvatusta kohtaan ja tämä on tilaajan mielestä onnistunut ja valmista tuotosta suunnitellaan käytettäväksi hyödyksi soveltaen kaikissa ryhmissä, ei vain esiopetusryhmissä.

Opinnäytetyön toteutusta ja valmista tuotetta arvioidaan lisäksi opinnäytetyön loppuseminaarissa ja sen jälkeen toukokuussa 2019, Kaakkois-Suomen ammattikorkeakoulun toimesta. Lisäksi valmis tuote esitellään ja luovutetaan virallisesti työn tilaajalle toukokuussa 2019. Valmis tuotos julkaistaan toukokuussa 2019.

6 MEDIAKASVATUKSEN VUOSISUUNNITELMA

Sommers-Piironen ja Hemilän (2016, 49) mukaan varhaiskasvattajia mediakasvatukseen innostavat lasten ilmaisun ja kerronnan rikastuttaminen, lasten kiinnostuksen kohteiden ja kokemusmaailman huomioiminen sekä osallisuuden edistäminen. Kokonaisuuksista esiopettajat nostavat esiin erityisesti turvataidot, mediasisältöjen ja -kokemusten käsittelemisen ja mediavälineiden monipuolisempien sisältöjen ja tapojen käyttämisen osana esiopetusta (Sommers-Piironen & Hemilä (2016, 51). Edellä mainitut asiat ovat nousseet esille myös keskusteluissa, joita esiopetuksesta vastaavien kasvattajien kanssa on käyty. Näitä edellä mainittuja kokonaisuuksia ja innostavia tekijöitä, olen erityisesti pyrkinyt huomioimaan päiväkohtaisissa kokonaisuuksissa ja jatkotyökentelyvinkeissä. Itsestä lähtevä innostus on suurin motivoija uuden edessä. Motivoituminen ja innostuminen luovat pohjaa mediakasvatuksen juurtumiseen osaksi päivittäistä arkea.

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma pyrkii tarjoamaan monipuolisia mediakokemuksia ja syventää ymmärrystä erilaisista mediasisällöistä, -välineistä ja -ilmiöistä. Sen tarkoituksena on tarjota monipuolisia kokemuksia mediavälineiden ja -sisältöjen hyödyntämisestä eri tavoin. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tarkoituksena on tukea kasvattajia näiden toteuttamisessa. Vuosisuunnitelman tarkoituksena on lisäksi herättää kasvattajia, vuosisuunnitelmaa toteuttaessa, tunnistamaan ja tiedostamaan ryhmän mediakasvatuksellisia tarpeita ja mahdollisuuksia, jotta työ mediakasvatuksen parissa olisi vaikuttavaa ja jalostuisi tulevinakin vuosina (Sommers-Piironen & Hemilä 2016, 47).

6.1 Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman rakenne

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma koostuu kymmenestä valmiista mediakasvatuksellisesta päiväkokonaisuudesta sekä jokaiseen aihealueeseen liittyvistä pitkin vuotta toteutettavista jatkotyöskentelyvinkeistä, joilla taataan mediakasvatuksen jatkuvuus ja erityisesti sen juurruttaminen osaksi päiväkodin arkea, koko vuoden ajalle. Mediakasvatukselliset päiväkokonaisuudet ovat suunnitelmassa tarkoitettu toteutettaviksi kerran kuussa ja vinkit aina silloin, kun kasvattaja itse parhaaksi katsoo niiden toteuttamisen ajallisesti ja sisällöltään arkipäiviä, laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ja/tai oppimiskokonaisuuksia tukeviksi ja rikastuttaviksi. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma ja valmiiksi laminoidut materiaalit löytyvät käytön sujuvoittamiseksi ”mediakasvatuksen salkusta”, jossa mediakasvatuksen vuosisuunnitelma esiopetusryhmälle luovutetaan.

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman johdannon (kuva 3) tarkoituksena on toimia mediakasvatuksen toteuttamiseen motivoivana ja rohkaisevana aloitustekstinä, jossa kerrotaan mediakasvatuksen vuosisuunnitelman taustoista, suunnitelmasta itsestään. Johdannon jälkeen kerrotaan vuosisuunnitelman käytöstä (kuvat 4); sen rakenteesta, toteutuksesta ja sen käytössä huomioitavaista asioista. Suunnitelman käytön esittelyn jälkeen kerrotaan yleisiä vinkkejä mediakasvatukselliseen arkeen (kuva 5), joita on hyvä huomioida arkisten touhujen keskellä.

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelmaan olen liittänyt Mediakasvatuksen vuosikellon (kuva 6), joka on ehdotus kokonaisuuksien toteuttamisjärjestykselle. Mediakasvatuksen vuosikello vastaa tilaajalta tulleeseen toiveeseen selkeästä kuvasta ja/tai kuvauksesta siitä, mitä milloinkin on tarkoitus tehdä. Mediakasvatuksen vuosikellon pedagogisten kokonaisuuksien ajankohdat ovat kuitenkin vapaasti muutettavissa, mikäli esiopetuksen henkilöstö kokee siihen tarvetta vuoden aikana.

Mediakasvatuksen vuosikellon esittelyn jälkeen siirrytään vuosikellon mukaisesti järjestyksessä tuokioiden yksityiskohtaisiin esittelyihin (kuvat 7 – 33). Esittelyt sisältävät tuokioon liittyvät mediakasvatukselliset tavoitteet, pedagogi-

sen tuokion esittelyn ja yksityiskohtaiset selostukset kunkin tuokion tarvikkeista ja sisällöistä. Pedagogisten tuokioiden jälkeen esitellään jatkotyöskentelyvinkit kyseiseen kokonaisuuteen liittyen. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman toteutumista lapset pääsevät seuraamaan jokaiselle jaettavan mediapassin (kuva 51) kautta. Jokaisen mediakasvatuksellisen tuokion jälkeen, lapset saavat passiinsa kuvallisen merkinnän (kuva 52) kokonaisuuden suorittamisesta. Suoritettuaan kaikki tuokiot vuoden aikana, lapset saavat mediakasvatuksesta diplomin (kuva 53), joka toimii kuvainnollisesti ”ajokorttina” media-aidoista.

Suunnitelman lopusta löytyvät listaukset hyödyllisistä linkeistä, materiaaleista ja julkaisuista mediakasvatukseen liittyen (kuvat 34 – 35). Suunnitelman lopussa ovat liitteinä mediakasvatuksen vuosisuunnitelman toteuttamisessa käytettävät materiaalit kokonaisuudessaan (kuvat 40 – 54). Suunnitelmassa käytetyt lähteet on listattu suunnitelman loppuun yhdessä mediakasvatuksellisissa kokonaisuuksissa käytettyjen kuvien luetteloinnin kanssa (kuvat 36 – 39).

6.2 Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien järjestys

Syyspuolella (elokuu – joulukuu) mediakasvatuksen tarkoituksena on luoda lapsille tiedollista ja taidollista pohjaa mediavälineisiin ja -sisältöihin sekä mediakulttuuriin liittyen. Tiedollista ja taidollista pohjaa lisätään, vahvistetaan ja harjoitellaan tutustumalla erilaisiin mediavälineisiin ja -sisältöihin sekä mediankäyttöön ja tarkastellaan omaa mediakulttuuria ja mediankäyttöä. Syksyllä toteutettavien tuokioiden kautta tutustutaan myös mediassa tarvittaviin turvataitoihin, internetin toimintaan ja internetissä toimimiseen, harjoitellaan tietokoneen peruskäyttöä ja koodauksen alkeita. Näitä toteuttava kokonaisuudet olen nimennyt seuraavasti: Medioiden, Turvaten, Netteillen, TVT-taiteillen ja Koodaillen.

Kevätpuolella (tammikuu – toukokuu) tarkoituksena on syyspuolella luodun tietopohjan avulla tarkastella muiden tuottamia mediasisältöjä ja tuottaa omia, monipuolisia mediasisältöjä. Kevään tuokioissa ja jatkotyöskentelyvinkeissä hyödynnetään syksyllä opittuja asioita, tietoja ja taitoja mediasisältöjen tarkemmalla tutkimisella ja erityisesti omia mediasisältöjä luoden. Kevätpuolella

mediasisältöjä tutkitaan, tarkastellaan ja luodaan niin kuvien, tekstien, videoiden, äänien ja pelien kautta. Jokaisessa kokonaisuudessa lapset pääsevät luomaan erilaisia mediasisältöjä itse. Nämä kokonaisuudet olen nimennyt seuraavasti: Mainostellen, Kuvailen, Pelailen, Radioiden ja Liikkuvin kuvin.

Vuosikellosta ja pedagogisista kokonaisuuksista on tarkoituksenmukaisesti jätetty pois sanoma- ja aikakauslehtiin tutustuminen, sillä esiopetusryhmässä vietetään jokaisena vuonna sanomalehtiweekkoa helmikuussa, jolloin saman sisältöisen kokonaisuuden sisällyttämisen mediakasvatuksen vuosikelloon katsoimme esiopetuksen henkilöstön kanssa olevan turhaa, saman toistamista. Myös kirjoihin ja äänikirjoihin tutustumista suunnitelmaan ei ole sisällytetty, sillä kirjojen ja äänikirjojen käyttö on ollut jo luonteva osa esiopetusryhmän arkea.

6.3 Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien yleiset tavoitteet

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman päiväkohtaiset kokonaisuudet ja jatkotyöskentelyvinkit toteuttavat niin mediakasvatuksellisia tavoitteita kuin omalta osaltaan esiopetuksen perusteissa mainittuja laaja-alaisen osaamisen sekä oppimiskokonaisuuksien tavoitteita, osana kokonaisvaltaista oppimista. Nämä tavoitteet perustuvat ja pohjautuvat Luumäen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelman mukaisiin laaja-alaisen osaamisen ja oppimiskokonaisuuksien tavoitteisiin, jotka on laadittu perusopetuslakia ja Opetushallituksen esiopetuksen opetussuunnitelman perusteita noudattaen (Luumäen koululautakunta 2016, 3). Laaja-alaisen osaamisen alueiden ja oppimiskokonaisuuksien, osin yhteneväisten tavoitteiden vuoksi, olen selkeyden ja toistamisen välttämiseksi yhdistänyt laaja-alaisen osaamisen osa-alueita ja oppimiskokonaisuuksia kokonaisuuksiksi kappalejaoilla. Näiden yleisten tavoitteiden luettelu on varsinaisesta suunnitelmasta jätetty pois, vuosisuunnitelman käyttäjystävällisyyden ja selkeyden vuoksi.

Ajattelu ja oppiminen

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman sisällöt toteuttavat ajattelun ja oppimisen taitojen kehittymistä vuorovaikutuksessa tapahtuvan oppimisen kautta,

jossa osallisina ovat ryhmän kasvattajat ja toiset lapset. Yksin ja/tai yhdessä toisten kanssa toteutettavien toiminnallisten tehtävien kautta luodaan uutta, joka toteuttaa kokonaisuuden mukaisia tavoitteita tiedon jäsentämisen, uuden luomisen ja kriittisen ajattelun kehittymisestä. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman sisällöt rohkaisevat lapsia kokeilemaan ja luomaan rohkeasti uutta mielikuvitusta käyttäen, jotka kehittävät ajattelun ja oppimisen taitoja. Kokonaisuuden mukaisesti mediakasvatuksellista toimintaa dokumentoidaan keskustellen ja pohtien sekä kiinnitetään erityistä huomiota lasten oppimiseen, edistymiseen ja kehittymiseen. (Luumäen koululautakunta 2016, 11.)

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu, ilmaisun monet muodot sekä minä ja meidän yhteisömme

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman pedagogiset tuokiot ja jatkotyöskentelyvinkit toteuttavat tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittymistä. Pedagogiset tuokiot on pääosin rakennettu yhteisen tekemisen ympärille, joka toteuttaa yhteistyötaitojen (mm. ystävällisyys, hyvät käytös- ja toimintatavat, käyttäytymisen sääteleminen, erilaisten ihmisten ja ryhmien kanssa toimiminen, kunnioitus ja arvostus) vahvistumista ja kehittymistä. Yhdessä tekemisen kautta lapset harjoittelevat samalla vuorovaikutuksessa ja kulttuurisessa osaamisessa tarvittavia taitoja kuunnella, tunnistaa ja ymmärtää toisten erilaisia näkemyksiä. (Luumäen koululautakunta 2016, 11 – 12.)

Monipuolisten ilmaisullisten muotojen käytön kautta lasten kokemukset osallisuudesta, osallistumisesta ja vaikuttamisesta kehittyvät ja vahvistuvat. Esiopetuksessa mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kautta toteutuvat eri ilmaisumuodot, luovat kokemuksia kulttuurisesta monimuotoisuudesta. Ne antavat lapsille mahdollisuuksia luoda niin henkilökohtaisia kuin ryhmäkohtaisiakin/yhteisiä sisältöjä ja kokemuksia, jotka rikastuttavat kulttuurisesti monimuotoista kokemusmaailmaa. (Luumäen koululautakunta 2016, 24 – 25.)

Ilmaisullisia taitoja ja sen monia muotoja sisällöt toteuttavat laajasti. Ilmaisullinen kokonaisuus toteuttaa omalta osaltaan moni- ja medialukutaidon tavoitteita, erilaisia laajan tekstikäsitelmän mukaisia tekstejä tutkimalla, tulkitsemalla ja ilmaisemalla. Erityisesti kokemukset yhteisistä, luovista prosesseista, joita

lapset saavat mediasisältöjen suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista, toteuttavat ilmaisullisen kokonaisuuden tavoitteita. Taiteellisen toiminnan tavoitteita toteutetaan lähes jokaisen kokonaisuuden yhteydessä tuottamalla erilaisia töitä eri tekniikoin. Kuvallista ajattelua ja kuvailmaisua toteutetaan tuoki-oissa tekemällä, tulkitsemalla ja arvioimalla erilaisia kuvia, niin liikkuvia kuin ”peruskuviakin”. Suullisen ilmaisun tavoitteita toteutetaan erilaisten harjoitusten, tekemisen ja leikkien avulla, jossa lapset viestivät mm. kielellisesti monimuotoisesti ja joissa hyödynnetään lasten mielikuvitusta. (Luumäen koululautakunta 2016, 25.)

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot sekä kasvan ja kehityn

Itsestä huolehtimisen ja arjen taitojen sekä kasvan ja kehityn kokonaisuuksien tavoitteita mediakasvatuksen vuosisuunnitelman sisällöt toteuttavat monipuolisesti. Kokonaisuudet kattavat arjen teknologian hallintaan liittyvien taitojen kehittymisen ja vahvistumisen tutustumalla eri mediavälineisiin ja niiden käyttöön. Kokonaisuuksien tavoitteena on, että lasten taidot tunnistaa hyvää oloa edistäviä ja haittaavia tekijöitä, suhteessa mediaan, vahvistuisivat ja lapset oppisivat keinoja toimia tilanteissa, jossa tarvitsevat apua (mm. aikuiselle kertominen). Kokonaisuuksien tavoitteisiin liittyvät myös turvallisuuteen liittyvät tavoitteet, joita sisällöt pyrkivät toteuttamaan mediankäyttöön liittyvien turvataitojen tietoisuuden kehittymisellä ja näiden taitojen vahvistamisella. (Luumäen koululautakunta 2016, 12, 30 – 31.)

Monilukutaito sekä kielen rikas maailma

Kuten aiemmin on todettu, on mediakasvatuksen tavoitteena kriittinen medialukutaito. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma rakentaa johdonmukaisesti etenevällä kokonaisuudella pohjaa monilukutaidolle ja kriittiselle medialukutaidolle ja moni- ja medialukutaidon kehittymiselle monipuolisilla kokonaisuuksilla. Tavoitteena on, että lasten taidot ja kyvyt hankkia, muokata, tuottaa, esittää, arvioida ja arvottaa tietoa kehittyisivät rikkaiden ja monipuolisten tekstiympäristöjen kautta. Erityisesti mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kevään mediakasvatukselliset kokonaisuudet keskittyvät kehittämään ja vahvistamaan monipuolisia, laajan tekstikäsityksen mukaisia sisältöjä. Erilaisten tekstien

(mediasisältöjen) tarkastelun tavoitteena on myös niiden herättämien ajatusten ja tunteiden purkaminen, pohtiminen ja näkyväksi tekeminen, joka omalta osaltaan vahvistaa lasten tunnetaitojen kehittymistä. Jotta monilukutaidon ja sen sisältämä medialukutaidon kehittymisen tavoitteet voivat toteutua, tarvitaan lasten tuottamaa kulttuuria, jota mediakasvatuksen vuosisuunnitelma omalta osaltaan toteuttaa tuokiosta toiseen. (Luumäen koululautakunta 2016, 12, 25 – 26.)

Kielen rikas maailma -kokonaisuuden keskeisenä tavoitteena on lasten kiinnostuksen ja uteliaisuuden herättäminen puhuttua kieltä, lukemista ja kirjoittamista kohtaan. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman sisältöjen tavoitteena on tukea tätä tavoitteita omalta osaltaan esittelemällä lapsille monipuolisia kielen käytön muotoja (mm. kirjoitettu, puhuttu, kuvattu), tulkitsemalla ja tuottamalla niitä mm. mediavälineitä käyttäen. Kielen parissa toteutettavat toiminnalliset mediakasvatukselliset pedagogiset tuokiot ja tehtävät tukevat kehittyvää luku- ja kirjoitustaitoa erilaisia tekstejä havainnoiden, eläytyen, keskustellen ja niitä tuottaen. (Luumäen koululautakunta 2016, 25 – 26.)

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma toteuttaa vahvasti ja laajasti tieto- ja viestintäteknologisen osaamisen aluetta ja sen tavoitteita. Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien tavoitteena on, että lapset tutustuvat monipuolisesti erilaisiin tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin harjoittelemalla niiden teknistä käyttöä niin perustoimintojen kuin sovellusten ja ohjelmien käytönkin osalta. Tieto- ja viestintäteknisten välineiden käyttö mediakasvatuksen vuosisuunnitelman mukaisesti on monipuolista ja tavoitteena on, että lapset saavat uusia kokemuksia tieto- ja viestintäteknologisten välineiden kautta uutta luoden yhdessä ja toisten kanssa. Lisäksi tavoitteena on turvallisten ja ergonomisten käyttötaitojen lisääntyminen ja vahvistuminen. (Luumäen koululautakunta 2016, 13.)

Osallistuminen ja vaikuttaminen sekä tutkin ja toimin ympäristössäni

Osallistumisen ja vaikuttamisen osa-aluetta mediakasvatuksen vuosisuunnitelman sisällöt toteuttavat mahdollistamalla lasten aktiivisen ja vastuullisen osallistumisen, kuulluksi tulemisen ja omaehtoisen toiminnan kokonaisuuksissa (mm. turvallinen ympäristö, omia ratkaisuja vaativien mediasisältöjen tuottaminen). Edellä mainittujen kautta lapset saavat aitoja kokemuksia vaikuttamisen mahdollisuuksista ja keinoista ja osallistumisessa ja vaikuttamisessa tarvittavat taidot vahvistuvat. Kokonaisuuksissa aikuisten tarjoama tuki ja turvallinen ympäristö vahvistavat lasten tunnetta kuulluksi tulemisesta ja turvasta. Läpi mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kokonaisuuksien, kulkee ajatus lasten ajatusten kuuntelusta ja niihin vastaamisesta ja niiden toteuttamisesta. (Luumäen koululautakunta 2016, 13.)

Tutkin ja toimin ympäristössäni -oppimiskokonaisuuden mukaisia tavoitteita ajattelun ja oppimisen kehittymisestä toteutetaan havainnoinnin, uusien kokemusten ja tietojen sekä niiden jäsentämisen ja monipuolisen kuvaamisen kautta. Kokonaisuuksissa uusia käsitteitä nimetään, avataan ja käytetään, joka edistää monilukutaidon kehittymistä. Toimintaympäristöä (niin rakennettua kuin luontoakin) havainnoidaan monipuolisesti (mm. eri välineitä käyttäen) samalla sitä dokumentoiden (mm. kuvaus). Matemaattisten taitojen ja ajattelun vahvistumista ja kehittymistä tuetaan monipuolisilla leikeillä ja toiminnalla (mm. koodaus ruudukossa). Teknologisia ratkaisuja, ominaisuuksia ja toimivuutta havainnoidaan konkreettisen käytön yhteydessä.

6.4 Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien mediakasvatukselliset tavoitteet syyspuolella

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien sisin on erilaisten mediasisältöjen tuottaminen yksin ja yhdessä toisten kanssa. Omien mediasisältöjen tuottaminen tekee opittua ja ymmärrettyä näkyväksi lasten tavoin ja samalla se lisää oman ja yhteisön oppimisen ja kehittymisen havainnointia. Itse ja yhdessä tuotettu tieto, tässä tapauksessa erilaiset mediasisällöt, pohjustavat valmisuusia aktiivisen tiedon tuottamiseen, jota tämän päivän lapset tarvitsevat niin myöhemmissä opinnoissa kuin elämässä yleensäkin. (Sintonen ym. 2015, 7.) Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien mediakasvatukselliset tavoitteet sekä pedagogisten

tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien tarkemmat sisältökuvaukset löytyvät liitteenä olevasta mediakasvatuksen vuosisuunnitelmasta.

Lasten mutkaton, utelias ja ennakkoluuloton tapa suhtautua tieto- ja viestintäteknologisiin välineisiin on syytä käyttää hyödyksi. Mediakasvatuksessa perusteltua on lähteä liikkeelle yksilöstä tiedon käsittelijänä eikä median välittämästä informaatiosta, sillä näin saavutetaan pohja uuden tiedon vastaanottamiselle ja tuottamiselle myöhemmässä vaiheessa. Lasten kohdalla mediakasvatuksessa on myös tärkeää huomioida ensisijaisten, aitojen kokemusten merkittävyys. Kuva turvamerkistä tai internetin rakenteesta ei vielä synnytä kokonaiskäsitystä ilmiöstä (mediaalinen versio ilmiöstä), vaan aitoa oppimista ja kokonaiskäsityksen luomista ilmiöstä syntyy vasta todellisuuskokemusten myötä. Todellisuuskokemusten kautta pystytään uusi asia liittämään todelliseen tietoon. Tätä käsitystä olen pyrkinyt toteuttamaan tavoitteellisesti yhdistämällä mediaalisen version ilmiöstä lasten todellisiin kokemuksiin asiasta (mm. turvamerkit liitettynä pelattuihin peleihin, internetin rakentaminen seinälle). (Merilampi 2014, 16.)

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman punaisena lankana kulkee konstruktivistinen oppiminen, jossa uutta tietoa opitaan ja omaksutaan aiemmin opittua käyttämällä (mm. syyspuolella opittuja asioita hyödynnetään keväällä). Oppimista tapahtuu oppijan oman toiminnan tuloksena. Vuosisuunnitelman tuokiot ja toiminnallinen tekeminen pohjautuvat sosiaalisessa vuorovaikutuksessa tapahtuvaan oppimiseen (sosio-konstruktivistinen oppimiskäsitys), jossa oppija nähdään aktiivisena ja itseohjautuvana oppijana. Ryhmän jäsenten esiintuomat käsitykset ja ratkaisut luovat edellytyksiä muilta oppimiselle ja oman käsityksen tarkastelemiselle, täydentämiselle ja korjaamiselle. (Merilampi 2014, 79 – 80).

Medioiden -kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Medioiden -kokonaisuuden tavoitteena on mediaväline ja mediasisältö käsitteiden hahmottaminen, erilaisiin mediavälineisiin tutustuminen sekä mediavälineen ja -sisällön yhteyden tarkasteleminen ja havaitseminen (millä mediavälineellä voidaan tuottaa, käyttää, välittää ja hyödyntää mitäkin mediasisältöä).

Mediasisältöjen tarkastelun kautta pohditaan myös mediasisältöjen moninaisuutta ja ilmaisun monia muotoja. Kokonaisuudessa tavoitteena on, että lapsille syntyy kokonaiskuva omasta mediavälineiden ja -sisältöjen käytöstä toiminnallisen tekemisen kautta. Lisäksi lapset tutustuvat toisten mediankäyttöön keskusteluiden ja toisten tuotosten tarkastelun kautta. Kokonaisuuden tavoitteena on myös, että lapset oppivat havaitsemaan ja nimeämään mediasisältöjen herättämiä tunteita itsessään. Tunteiden nimeämisen kautta on tarkoitus luoda pohjaa mediasisältöjen ja tunteiden yhteyden havaitsemiselle, turvataidoille (joita käsitellään myöhemmin) ja vastuulliselle ja turvalliselle mediankäytölle.

Turvaten-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Turvaten -kokonaisuus tavoitteena on mediankäytössä tarvittavien turvataitojen havaitseminen, kehittyminen ja juurtuminen osaksi luonnollista median käyttöä toiminnallisen tekemisen kautta. Turvaten -kokonaisuuden tarkoituksena on lisätä lasten tietoutta erilaisista ”turvamerkeistä” (käsitteet ikä- ja sisältömerkinnät), jotka kertovat mediasisältöjen sisällöstä ja soveltuvuudesta ikäryhmälle. Turvamerkit liitetään keskusteluissa lasten käyttämiin mediasisältöihin, jolloin todellisuuskokemus asiasta syntyy. Turvamerkkien läpikäynnin tavoitteena on lisätä lasten ymmärrystä siitä, että myös mediankäytössä tarvitaan turvataitoja. Tavoitteena on edelliseen kokonaisuuteen pohjautuen jatkaa mediasisältöjen herättämien tunteiden ja niiden vaikutusten tunnistamista ja havaitsemista, vahvistaa itselle sopivien mediasisältöjen tunnistamisen ja valitsemisen taitoja sekä taitoja toimia tilanteissa, jotka aiheuttavat negatiivisia tunteita (mm. pelko ja ahdistus). Turvaten-kokonaisuudesta on tarkoituksenmukaisesti jätetty pois jatkotyöskentelyvinkit, koska turvataitoja harjoitellaan muiden kokonaisuuksien yhteydessä.

Netteillen-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Netteillen-kokonaisuuden tarkoituksena on tutustua internetiin, sen toimintaan ja tarkoitukseen. Netteillen-kokonaisuuden tavoitteena on, että lapset oppivat leikin ja toiminnallisen tekemisen kautta internetin toiminnan perusteita ja periaatteita rakentamalla internetiä kuvaavan verkon esiopetustilaan. Internetin

toiminnan perusteiden lisäksi tavoitteena on, että lapset havaitsevat toiminnallisuuden kautta internetin tarkoituksen, maailmanlaajuisuuden ja internetin hyödyllisyyden. Netteillen -kokonaisuuden tavoitteina ovat myös internetissä huomioitavien yhteisten sääntöjen tietouden vahvistuminen, tiedonhaun tietojen ja taitojen vahvistuminen sekä internetiin ja sen käyttöön liittyvien käsitteiden (mm. verkkoselain, yksityisyyden suoja, hakukone) ymmärryksen vahvistuminen.

Tvt-taiteiden kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Tvt-taiteiden kokonaisuuden tarkoituksena ja tavoitteena on konkreettisten ja toistuvien harjoittelukertojen kautta, tietokoneen peruskäytössä (tieto- ja viestintäteknologiset taidot) tarvittavien taitojen ja tietojen harjaannuttaminen sekä erityisesti taitojen vahvistaminen ja automatisoituminen. Tavoitteena on erityisesti tietokoneen käynnistämisen, hiiren ja näppäimistön käytön ja internetiselaimen (halutulle sivustolle pääsy ja sen käyttäminen) käytön harjoittelu. Näiden taitojen vahvistamisen tarkoituksena on erityisesti koulussa tarvittavan tietokoneen peruskäytössä tarvittavien taitojen vahvistaminen, jotta tietokoneen perustoimintojen käyttö onnistuisi mahdollisimman omatoimisesti koulun mentäessä. Tavoitteena on myös, että lapset pääsevät tutustumaan tulevan koulunsa atk-luokkaan ja/tai tietokoneisiin, jotka tulevat olemaan käytössä perusopetuksen alkaessa.

Tvt-taiteiden kokonaisuuden tavoitteena on myös tarjota lapsille mahdollisuuksia tvt-laitteiden omaehtoiseen käyttöön arjessa. Lisäksi tieto- ja viestintäteknologisia taitoja harjoitellaan toistuvasti muissa mediakasvatuksellisissa kokonaisuuksissa mm. iPadin käytön yhteydessä. Toistuvan tieto- ja viestintäteknologisten laitteiden käytön tavoitteena on vahvistaa erityisesti tietokoneen ja iPadin peruskäyttötaitoja, joita peruskoulussa käytetään ja joita lapset tarvitsevat niin kotona kuin koulussakin yhä enenevässä määrin.

Koodausten kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Koodausten kokonaisuuden tavoitteena on tutustuttaa lapset koodauksen käsitteeseen leikin ja toiminnallisen tekemisen kautta. Koodausten kokonaisuuden tavoitteena on, että lapset saavat käsityksen siitä, mitä koodaus on, millaista

se on ja mihin sitä tarvitaan. Kokonaisuuden tavoitteena on lisätä ja vahvistaa lasten ymmärrystä koodauksen tarpeellisuudesta ja siitä, että koodit mahdollistavat erilaisten tietokoneiden/laitteiden sujuvan käytön. Tavoitteena on myös koodauksessa tarvittavien perustaitojen vahvistaminen (mm. vaiheittain etenevät, yksinkertaiset ohjeet). Koodaillen -kokonaisuuteen liittyy kiinteästi myös tavoitteet oman toiminnan ohjauksen kehittymisestä sekä niin sanallisten kuin sanattomienkin ohjeiden antamisen ja vastaanottamisen taitojen vahvistaminen. Tavoitteena on myös, että nämä koodauksen perustaidot antavat valmiuksia peruskoulussa toteuttavaan koodaukseen.

6.5 Pedagogisten tuokioiden ja jatkotyöskentelyvinkkien mediakasvatukselliset tavoitteet kevätpuolella

Ihmisellä katsotaan olevan kaksi tapaa, sanallinen ja kuvallinen tapa, hankkia, tiedostaa, hahmottaa ja muokata tietoa. Ne ovat keskenään erilaisia, mutta kiinteässä yhteydessä keskenään, välttämättömiä toisilleen. Esiopetuksessa toteutettavan mediakasvatuksen on hyvä pohjata leikillisyyteen, joka pohjautuu mielihyvän kautta oppimiseen, jolloin edellä mainitut tiedonkäsittelytavat vahvistuvat ja harjaantuvat. Leikillisyyden ja mielihyvän kautta toteutettu mediakasvatus luo pohjaa myöhemmin seuraavaan vaiheeseen, jossa tässä tapauksessa, mediavälineet otetaan hyötykäyttöön. (Merilampi 2014, 20 – 21.)

Kaikenlainen viestintä pohjautuu ilmaisullisiin taitoihin, tapahtuipa viestintä siten ilman välineitä tai välineiden kautta. Uudet viestintävälineet ja -muodot tarvitsevat rinnalleen ajassa kiinni olevaa mediakasvatusta, joka kehittää valmiuksia käyttää viestintävälineitä ja -muotoja tarkoituksenmukaisesti, turvallisesti ja eettisesti kestäväällä tavalla. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kevätpuolella toteutettava kokonaisuus pohjautuu näiden ilmaisullisten taitojen kehittämiseen ja vahvistamiseen positiivisten tapahtumien ja elämysten kautta. Mediakasvatuksen puitteissa toteutuvien elämysten ja tapahtumien yhtenä tavoitteena on visuaalisen havaitsemisen vahvistaminen, sillä sen katsotaan olevan käsitteenmuodostuksen perusta. Elämyksien kautta rakentuu mediakulttuurinen tulevaisuus ja sen tekijät. (Merilampi 2014, 43 – 44, 60 – 65.)

Mediakasvatuksen tavoittelema kriittinen medialukutaito ja sen kehittyminen, sisällyttää käsitteenä itseensä älyn ja tunteet sekä tieteellisen taiteellisen tiedon ominaisuudet. (Merilampi 2014, 57.) Kriittisen medialukutaidon kehittymistä mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kevätpuoli toteuttaa monipuolisilla, median monien mahdollisuuksien ja muotojen käyttämisellä, jakamisella ja tuottamisella. Mediakasvatuksen, kun ei tule ole vain informaation jakamista ja sen opettelua vaan sen tulisi *pohjata kasvatuspäämäärien, lähestymistapojen, työvälineiden ja rakenteiden koherenssiin* (Merilampi 2014, 80), näkökulmien yhteensopivuuteen ja keskinäiseen kiinteyteen. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman kokonaisuus pohjaa tähän käsitykseen.

6.5.1 Kuvailen

Kuvailen-kokonaisuudessa tavoitteena on visuaalisten taitojen vahvistuminen erilaisiin kuviin tutustumalla, niitä havainnoimalla ja tarkastelemalla yksityiskohtaisesti ja laajemmin. Kokonaisuuden tavoitteena on kuvallisen ilmaisun havaitseminen ja ymmärtäminen yhtenä laajan tekstikäsityksen mukaisena muotona. Kuvien tarkastelua toteutetaan eri konteksteissa ja kuvien tarkastelun kautta tavoitteena on vahvistaa kuvien sisällöllistä tulkintaa, kuvien tarkoituksen ja vaikuttamiskeinojen havaitsemista. Kokonaisuuden tavoitteena on lasten kuvallisen ilmaisun taitojen vahvistuminen harjoittelemalla kuvaamista ja kuvattavana oloa, kuvan sommittelua ja muokkaamista. Kokonaisuudessa tutustutaan kameraan (löytyy useasta mediavälineestä) yhtenä kuvallisen ilmaisun välineenä, ja sen peruskäyttöä harjoitellaan ja peruskäytössä tarvittavia taitoja vahvistetaan (tekniset taidot). Kuvailen-tuokion tavoitteena on vahvistaa lasten taitoja havainnoida kuvien todenperäisyyttä muokkaamalla itse kuvia ja tarkastelemalla jo muokattuja kuvia.

Kuvailen-kokonaisuudessa kuvallisen ilmaisun taitoja syvennetään tuottamalla tarinoita sanallista ja kuvallista ilmaisua yhdistäen ja niitä erikseenkin käyttämällä. Kokonaisuudessa harjoitellaan tapahtumien dokumentoimista kuvaamisen kautta (mm. pehmon kotivierailut sekä vuoden seuraaminen kuvin). Kokonaisuudessa lasten ymmärrystä kuvien moninaisuudesta (mm. sama kohde, erilaiset kuvat) vahvistetaan sekä itse tuotettujen kuvien kautta vahvistetaan kuvallista ilmaisua.

Mainostellen-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Mainostellen-kokonaisuuden mediakasvatuksellisina tavoitteina ovat mainosten tunnistaminen yhtenä mediasisältönä. Tavoitteena on mainosten vaikuttamiskeinojen havainnointi ja tunnistaminen, mainosten tarkoituksen ja kohdeyhmän havaitseminen. Mainosten tulkintaa harjoitellaan ikätasolle sopivalla tavalla (mm. värit, kirjaimet, koko). Kokonaisuudessa tavoitteena on mainoksissa esiintyviin visuaalisiin vaikuttamisen keinoihin tutustuminen, omien visuaalisten sisältöjen (mainosten) suunnittelu ja tuottaminen sekä luovuuteen kannustaminen ja näiden taitojen vahvistaminen omien mediasisältöjen luomisen kautta. Kokonaisuudessa tavoitteena on myös esiintymistaitojen harjoittelu (omien töiden esittäminen), tuotosten dokumentointi ja jakaminen viestintävälineiden avulla (tekniset taidot), mainosten käyttäminen oppimisen tukena sekä lähiympäristöstä löytyvien mainosten havaitseminen ja tarkastelu.

Liikkuvin kuvin-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Liikkuvin kuvin -kokonaisuuden tavoitteena on liikkuvan kuvan eri muotoihin (mm. erilaiset ohjelmat, videot) tutustuminen sekä niiden mediasisällöllisyyden havaitseminen (mm. uutiset, lastenohjelmat) niitä havainnoimalla ja niitä itse tuottamalla. Kokonaisuuden tavoitteena on vahvistaa lasten taitoja havainnoida liikkuvan kuvan avulla tuotettujen mediasisältöjen tarkoitusta, keinoja ja sisällöllistä rakennetta. Tavoitteena on liikkuvan kuvan kuvaamisessa tarvittavien teknisten taitojen vahvistuminen. Tavoitteena on omaehtoisen, liikkuvan kuvan kautta tuotetun mediasisällön tuottamisen taitojen (mm. suunnittelu, harjoittelu, toteutus) ja tuottamisen rohkeuden vahvistaminen ja siihen kannustaminen. Kokonaisuuden tavoitteena on liikkuvan kuvan hahmottaminen, tarkastelu ja tuottaminen yhtenä vaikuttamisen, tiedon jakamisen sekä tunteiden ja tilanteiden näkyväksi tekemisen keinona. Liikkuvin kuvin -kokonaisuuden tavoitteena on myös mahdollistaa lasten osallisuus videokuvan avulla pedagogisten tuokioiden toteuttajina ja rikastuttajina.

Kuunnellen-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Kuunnellen-kokonaisuudessa tutustutaan auditiivisuuteen yhtenä laajan tekstikäsitteiden ja median mukaisena muotona. Kokonaisuuden tavoitteena on auditiivisiin mediasisältöihin tutustuminen, erilaisten auditiivisten tekstien tunnistamisen ja tulkitsemisen vahvistuminen sekä auditiivisten mediasisältöjen tuottaminen. Kuunnellen-kokonaisuuden tavoitteena on tutustua erilaisiin ääniin, vahvistaa auditiivista kerrontaa sekä tutustua ja tuottaa erilaisia äänimaisemia. Kokonaisuuden tavoitteena on havainnoida ja vahvistaa auditiivisuutta kerronnan yhtenä muotona sisällön tuottamisen avulla ja auditiivisuuden havaitsemista kerronnan rikastuttajana (mm. runon ja äänien yhdistäminen). Lisäksi tavoitteena on äänitykseen ja äänen toistamiseen tarvittavien teknisten taitojen vahvistaminen (mm. äänitys iPadilla), oman äänimaiseman tutkiminen (miellyttävät/epämielelliset äänet), tiedon tuottaminen auditiivisten sisältöjen kautta (mm. haastattelut) ja äänimaisemien vertailemisen kautta erojen havaitsemisen vahvistuminen.

Pelaillen-kokonaisuuden mediakasvatukselliset tavoitteet

Pelaillen-kokonaisuudessa tavoitteena on erilaisiin pelimuotoihin ja -välineisiin tutustuminen toiminnallisuuden ja lasten omien pelien, pelivälineiden ja pelimaisemien kautta. Tavoitteena on, että lasten pelien luokittelutaidot ja käsitys pelaamisen ja pelien monimuotoisuudesta vahvistuvat. Pelaillen-kokonaisuuden tavoitteena on pelaamisessa tarvittavien itsesäätelytaitojen kehittyminen (mm. rajoitukset, aika ja säännöt) sekä pelaamisessa huomioitavien turvataitojen käytön vahvistuminen (mm. ”turvamerkki”). Kokonaisuuden tavoitteena on, että lasten valmiudet ja taidot valita ikätasolleen sopivia pelejä vahvistuisivat ja itselleen ominaisten ja mieleisten mediankäyttötapojen (tässä tapauksessa pelit) tunnistamisen keinot vahvistuisivat ja loisivat pohjaa käytännön toimiin jalostumiselle. Pelaillen-kokonaisuuden tavoitteena on lisäksi pelien tarkoituksenmukaisuuden havaitseminen ja hyötykäyttö (mm. oppimista tukevien pelien pelaaminen) sekä omaehtoisen pelaamisen mahdollistaminen esiopetukseen sopivalla tavalla.

7 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Toiminnallisen opinnäytetyön kautta oli tavoitteena tuottaa mediakasvatuksen vuosisuunnitelma Taavetin päiväkodin esiopetusryhmälle. Mediakasvatuksen

vuosisuunnitelma toteutettiin kasvattajien kanssa käytyjen dialogisista keskustelujen kautta saadun tiedon ja luodun yhteisymmärryksen, esiopetusryhmän passiivisen, osallistuvan havainnoinnin, toimintaan osallistumisen ja lasten kanssa käytyjen, mediaan liittyvien keskustelujen pohjalta. Toiminnallisen oppinäytetyön, joka toteutui kehittämishankkeen muodossa, tavoitteena oli tuotoksen (mediakasvatuksen vuosisuunnitelma) kautta luoda kasvattajille helppokäyttöinen, selkeä ja käytännönläheinen työkalu mediakasvatuksen toteuttamiseen esiopetusryhmässä. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tuli integroitua laaja-alaisen osaamisen osa-alueiden ja oppimiskokonaisuuksien tavoitteisiin, lisätä kasvattajien mediakasvatustietoutta sekä innostaa heitä mediakasvatuksen pariin. Lisäksi mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tavoitteena oli ja on vahvistaa lasten mediataitoja sekä kouluvalmiuksia media-tietojen ja -taitojen osalta.

Mediakasvatuksen katsotaan olevan laaja osaamisen alue, jolloin tavoitteet mediakasvatuksen vuosisuunnitelman tavoitteetkin olivat laajat, mutta jokainen niistä yhtä tärkeä mediakasvatuksen vuosisuunnitelman vaikuttavuutta, kattavuutta ja käytettävyyttä ajatellen. Tavoitteiden laajuus loi haasteita teorian tiedon rajaamiseen niin, että kaikki olennainen aiheeseen tulisi tiivistetyksi referoitua, kuitenkin ymmärrettävästi ja tarpeeksi laajasti. Myös mediakasvatuksen vuosisuunnitelman monipuolisuuden ja kattavuuden varmistaminen vaati tarkkaa sisällöllistä rajaamista, kokoamista ja käytäntöön siirrettävyyden varmistamista. Kuitenkin kaikki haasteet matkan varrella kääntyivät suureksi ammatilliseksi opiksi ja ammatillisen kehittymisen askelmerkeiksi, erityisesti pedagogisten tuokioiden kohdalla, joissa useat eri osa-alueet tuli yhdistää toimivaksi, mielekkääksi ja vaikuttavaksi kokonaisuudeksi. Erityisesti koen kehittyneeni työn kautta teorian tiedon jalostamisessa käytännön työhön lasten kanssa.

Viettäessäni lähes vuoden mediakasvatuksen maailmassa, sen sisällöissä, keinoissa ja tavoitteissa, kasvattajien sanallisia ja sanattomia viestejä kuunnellen, esiopetusryhmän lapsia havainnoiden, koen oivaltaneeni jotain mediakasvatuksen tärkeydestä, kokonaisvaltaisuudesta ja sen integroimisesta arkeen. Mediakasvatuksen toteuttaminen vaikuttavasti ja kokonaisvaltaisesti vaatii ensinnäkin mediakasvatuksen näkemistä yhtenä oppimisen osa-alueena ja yhtenä kokonaisuuden osana. Mediakasvatus ei ole muista laaja-alaisen

osaamisen osa-alueista ja oppimiskokonaisuuksista irrallinen oppimisen alue, vaan se tulee nähdä toisia kokonaisuuksia täydentävinä ja rikastuttavana osana. Tätä syntynyttä näkemystä tukee mm. Salomaan ja Sommers-Piironen (2016, 19 – 21) tutkimukselliset tulokset siitä, että tuloksia ja tavoitteita mediakasvatuksen osalta voidaan saavuttaa vain mediakasvatuksen pitkäjänteisellä kehittämisellä, työyhteisön yhteistyöllä mediakasvatuksen suunnittelussa ja toteutuksessa sekä peilaamalla mediakasvatusta varhaiskasvatuksen yleisiin ja oppimisalueellisiin tavoitteisiin.

Mediakasvatus on koettu mediakasvatuksen vuosisuunnitelmaa arvioitaessa toteutettavaksi kokonaisuudeksi, jossa taikasauva tai -sanat eivät ole tarpeen. Salomaa (2016, 138) yhdessä Sommers-Piironen kanssa (2013, 10) alleviivaa tätä syntynyttä käsitystäni todetessaan, että mediakasvatuksen toteuttamista varhaiskasvatuksessa edistää mediakasvatuksen merkityksellisyyden ja helposti toteutettavuuden kuvaaminen kasvattajille. Tämän kehittämishankkeen kautta syntyneen tuotoksen kaltaisille oppaille ja suunnitelmille on suuri tarve varhaiskasvatuksessa. Yksi kehittämishankkeen kautta syntyneistä johtopäätöksistä ja jatkotyöskentelyideoista on, että tämänkaltaisten mediakasvatuksellisten käytännönläheisten ja yksityiskohtaisten oppaiden/suunnitelmien tarve jokaisessa varhaiskasvatuksen ikäryhmässä on suuri. Varhaiskasvatuksessa kaivataan suunnitelmia ja oppaita, jotka nivovat yhteen ikäryhmille räätälöidyn mediakasvatuksellisen kokonaisuuden, jossa huomioidaan ikäryhmän yleiset varhaiskasvatukselliset, laaja-alaisen osaamisen ja muiden oppimiskokonaisuuksien mukaiset tavoitteet.

Suunnitelmien ja oppaiden lisäksi varhaiskasvatuksessa toteutettavaan mediakasvatukseen innoittajana, voi toimia kiinnostus ja taito selvittää lasten mediakulttuurien ilmiöitä. Lapsilla on paljon ajankohtaista mediatietoa, joka on syytä käyttää hyödyksi varhaiskasvatuksessa toteutettavaan mediakasvatukseen. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma, joka luotiin kehittämishankkeena, ei sisällä suuria määriä ajankohtaisia lasten mediakulttuurin ilmiöitä, jotta se kestäisi aikaa ja toimisi runkona näiden lasten mediakulttuurin ilmiöiden hyödyntämiselle myöhemmin. Näidenkään toimien ei tarvitse olla monimutkaisia kokonaisuuksia, joskus pelkkä keskustelu lapsille ajankohtaisista median ilmiöistäkin toimii mediakasvatuksena. Yhdessä lasten kanssa käytävät keskustelut

lut, tehtävät puuhat median parissa ja aito kiinnostus lasten kertomuksille mediasta, toimivat opettajina niin lapsille kuin kasvattajillekin. Yhtenä toiminnallisen opinnäytetyön johtopäätöksenä voidaankin todeta, että lasten mediakulttuurin ilmiöt toimivat luonnollisina kokonaisuuksina mediakasvatuksen toteutuksessa. Ne innostavat, motivoivat ja tekevät mediakasvatuksesta lapsilähtöistä ja mielekästä, jossa oppijoita ovat niin kasvattajat kuin lapsetkin. (Mulari ym. 2016, 153.)

Kehittämishankkeen kautta syntynyt tuotos on kasvattajien arvioiden mukaan toimiva, johdonmukainen, selkeä ja kasvattajia innostava kokonaisuus, joka on helppo siirtää käytännön työhön. Rasi & Kangas (2018, 29) toteavatkin, että mediakasvatuksen toteuttaminen pedagogisesti mielekkäänä vaatii yhteistyötä monessa mielessä. Kehittämishankkeen alkumetreillä kasvattajat kokivat mediakasvatuksen vaikeaselkoisena, laajana ja vaikeasti toteutettavana, erillisenä kokonaisuutena. Kuitenkin kokemuksen mukaan, yhdessä tehden, pohtien ja keskustellen loimme yhteistä ymmärrystä ja käsitystä siitä, millaista mediakasvatus kyseisen ryhmän kohdalla voisi olla. Yhteisymmärrys, sen kautta syntyneet uudet käsitys ja innostuskin toteutuivat yhteistyöllä. Tämänkaltaista yhteistyötä kaivataan varhaiskasvatuksessa. Tahoja, jotka auttavat, tukevat ja viitoittavat suuntaa konkreettisesti mediakasvatuksen suunnitteluun ja toteutukseen. Tarvitaan yhteistyötä ja menetelmien näkyväksi tekemistä (Rasi & Kangas 2018, 29). Yksi kehittämishankkeen kautta syntyneestä, pian toteutuvasta konkreettisesta jatkotyöskentelystä on mediakasvatuksen vuosisuunnitelman esitleminen varhaiskasvatuksen kasvattajille Taavetin päiväkodissa toukokuussa 2019. Tavoitteena on konkreettisen esimerkin (mediakasvatuksen vuosisuunnitelma) kautta innostaa muitakin kuin esiopetusryhmän kasvattajia mediakasvatuksen toteuttamiseen.

On tärkeää lisätä varhaiskasvatuksessa toimivien kasvattajien tietoisuutta siitä, että tämän päivän lapset mediahahmoin koristelluissa repuissaan, tulevat elämään aikuisuutta, josta me nykypäivän aikuiset voimme vain esittää arvailuja ja oletuksia. Tämän päivän lapset tulevat elämään aikuisuuttaan sellaisessa arjessa, josta tämän päivän arkea katsotaan samalla tavalla, kuin me katsomme menneisiin vuosikymmeniin. Varmaa on vain se, että medioituminen jatkaa voittokulkuaan ja muuttaa maailmaa tavalla, jota me emme välttä-

mättä osaa kuvitellakaan. Tulevaisuuden median, mediakulttuurin, mediavälineiden ja -sisältöjen ollessa vielä saavuttamattomissamme, voimme varhaiskasvatuksessa tehdä parhaamme niillä tiedoilla ja taidoilla, joita meillä tänä päivänä on. Luoden vakaan pohjan medialukutaidolle ja median käyttötaidoille, antaen mediakasvatuksen kautta mahdollisimman hyvät eväät heille, jotka tulevaisuutta tulevat luomaan.

LÄHTEET

Arene ry – Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto. 2018. Ammattikorkeakoulujen opinnäytetöiden eettiset suositukset. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/Ammattikorkeakoulujen%20opinn%C3%A4ytet%C3%B6iden%20eettiset%20suositukset.pdf> [viitattu 1.4.2019].

Grönholm, P. 2018. Mediakasvatusta ja moninaisuutta. Teoksessa: Puska, M. (toim.) 2018. Mediametkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 42 – 47.

Lehtikangas, A. & Mulari, H. 2016. ”Mä en oo kattonut mut mä vaan tiän ne”: havainnointi, medialeikit ja eronteot päiväkodissa. Teoksessa Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia, 21 – 44.

Luumäen koululautakunta. 2016. Luumäen kunnan esiopetuksen opetussuunnitelma 2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.luumaki.fi/sites/luumaki.fi/files/luumaen_kunnan_esipetussuunnitelma_010816.pdf [viitattu 2.2.2019].

Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://dzmdrer-wng2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf [viitattu 1.3.2019].

Mediakasvatusseura. 2015. Mediakasvatus pähkinänkuoressa – Mitä on mediakasvatus? Mitä ovat mediataidot? PDF-dokumentti. Saatavissa: https://mediakasvatus.com/wp-content/uploads/2014/05/Mediakasvatus_pahkinankuoressa.pdf [viitattu 3.2.2019].

Mediakasvatusseura. 2018. Mediakasvatus. WWW-dokumentti. Saatavissa: <http://mediakasvatus.fi/mediakasvatus/> [viitattu 24.1.2019].

Mediataitokoulu. 2015. Mediakulttuuri. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=321&Itemid=413&lang=fi [viitattu 3.2.2019].

Mediataitokoulu. 2015b. Medialukutaito. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/index.php?option=com_content&view=article&id=324&Itemid=415&lang=fi [viitattu 20.3.2019].

Merilampi, R-S. 2014. Mediakasvatuksen perusteet. Vantaa: Hansaprint.

Mertala, P. & Salomaa, S. 2016. Kasvatuskeskeinen näkökulma varhaisvuosien mediakasvatukseen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 8.2.2019].

Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia.

Mulari, H. & Lehtikangas, A. 2016. ”Tee ilmeitä ja poseerauksia!” Kanssatutkimus ja visuaaliset menetelmät. Teoksessa Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia, 79 – 102.

Mäkinen, P. 2017. Kehittämispöytäkirjan vaihemalli. PowerPoint-esitys. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://ttk.fi/files/5741/Kehittamisprosessin-vaihemalli.pdf> [viitattu 14.2.2019].

OPH. 2016. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2016:1. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/163781_esiopetuksen_opetussuunnitelman_perusteet_2014.pdf [viitattu 3.2.2019].

OPH. 2018. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Määräykset ja ohjeet 2018:3a. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.oph.fi/download/195244_Varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet19.12.2018.pdf [viitattu 15.1.2019].

Palsa, L. 2016. Käsitteellisestä hajanaisuudesta medialukutaitojen moninaisuuteen. Teoksessa Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu, 1/2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 8.2.2019].

Pekkala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisu, 1/2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 8.2.2019].

Perusopetuslaki 21.8.1998/628.

Puska, M. (toim.) 2018. Mediametkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Rasi, P. & Kangas, M. 2018. Mediakasvatus osana opettajan työnkuvaa. Teoksessa Willman, V. 2018. Mediakasvatuksen käsikirja. 11 – 32.

Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto – Osallistuva havainnointi. WWW-dokumentti. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Saatavissa: https://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_4_2.html [viitattu 3.3.2019].

Salonen, K. 2013. Näkökulmia tutkimukselliseen ja toiminnalliseen oppinäytetyöhön – Opas opiskelijoille, opettajille ja TKI-henkilöstölle. Turun ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 72. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522163738.pdf> [viitattu 20.2.2019].

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinon, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. PDF-dokumentti. Tampere: Juvenes Print. Saatavissa: <http://julkaisut.turkuamk.fi/isbn9789522166494.pdf> [viitattu 14.2.2019].

Salomaa, S. 2016a. Mediakasvatustietoisuuden jäsentäminen varhaiskasvatuksessa. *Varhaiskasvatuksen Tiedelehti* 1, 136 – 161. PDF-dokumentti. Saatavissa: <http://jecer.org/wp-content/uploads/2016/06/Salomaa-issue5-1.pdf> [viitattu 13.2.2019].

Salomaa, S. 2016b. Tuomitsemisesta tukemiseen: mediakasvatus pedagogisen kehittämisen haasteena varhaiskasvatuksessa. Teoksessa Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia, 137 – 144.

Salomaa, S. & Sommers-Piiroinen, J. 2013. Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa – Kokemusten jakamista ja toimintamalleja varhaisen mediakasvatuksen yhteiseen kehittämiseen. Kansallinen audiovisuaalinen instituutti KAVI. 3.painos. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf> [viitattu 10.3.2019].

Sintonen, S. 2018a. Mediakasvatus varhaisvuosina: mukaan dynaamisen esittämisen virtaan? Teoksessa Willman, V. (toim.) 2018. Mediakasvatuksen käsikirja. UNIPress, 81 – 95.

Sintonen, S. 2018b. Kasvattajan kaverit – Lintu lensi oksalle, lauloi niitä näitä. Monilukutaito mediakasvatuksessa. Teoksessa Puska, M. (toim.) 2018. Mediаметkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 12 – 18.

Sintonen, S., Ohls, O., Kumpulainen, K. & Lipponen, L. 2015. Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi. Verkkojulkaisu. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154779/Mobiilioppiminen_ja_leikkiva_lapsi.pdf?sequence=1 [viitattu 27.1.2019].

Sommers-Piiroinen, J. & Hemilä, H. 2016. Oivalluksia eskarista! Varhaispedagogiikan kehittämistä lasten mediasuhteiden näkökulmasta. Teoksessa Mulari, H. (toim.) 2016. Solmukohtia – Näkökulmia lasten mediakulttuurien tutkimusmenetelmiin ja mediakasvatukseen. Helsinki: Unigrafia, 45 – 54.

Stakes & Opetusministeriö. 2008. Mediakasvatus varhaiskasvatuksessa. PDF-dokumentti. Iisalmi: Seiska Oy. Saatavissa: https://thl.fi/documents/732587/741077/mediakasvatus_varhaiskasvatuksessa.pdf [viitattu 3.3.2019].

THL. 2016. Dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä. WWW-dokumentti. Saatavissa: https://thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/varhainen-

[avoin-yhteistoiminta/dialogisuus ammattilaisen ja perheen välillä](#) [viitattu 23.3.2019].

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf [viitattu 1.4.2019].

Uusitalo, N. 2016. Hallinnan näkökulmia mediakasvatukseen. Teoksessa Pekala, L., Salomaa, S. & Spišák, S. (toim.) 2016. Monimuotoinen mediakasvatus. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2016. PDF-dokumentti. Saatavissa: https://www.mediataitokoulu.fi/monimuotoinen_mediakasvatus.pdf [viitattu 8.2.2019].

Valkonen, S. 2018. Mediakulttuuriin kasvattaminen. Teoksessa Puska, M. (toim.) 2018. Mediametkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy, 20 – 26.

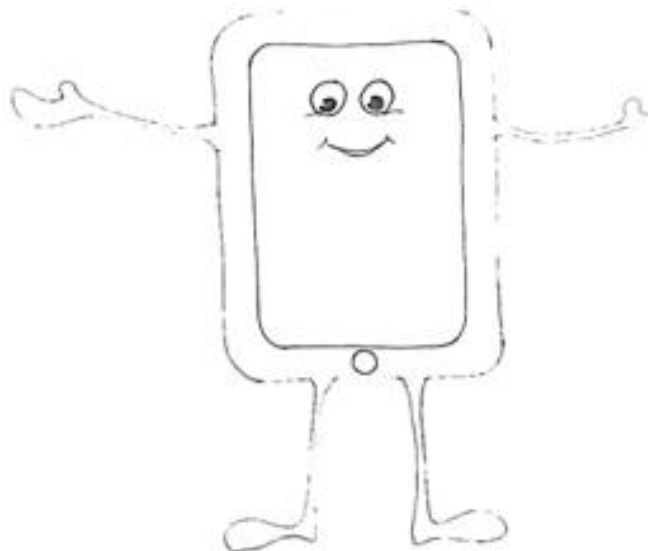
Varhaiskasvatuslaki 13.7.2018/540.

MEDIAKASVATUKSEN VUOSISUUNNITELMA

Taavetin esiopetusryhmä

Sisällysluettelo

Johdanto	3
Toteuttamissuunnitelman käyttö	4
Yleisiä vinkkejä mediakasvatukselliseen arkeen	5
Mediakasvatuksen vuosikello	6
Mediakasvatukselliset kokonaisuudet	
Medioiden	7
Suunniteltu päiväkokonaisuus	8
Jatkotyöskentelyvinkit	9
Turvaten	10
Suunniteltu päiväkokonaisuus	11
Netteillen	12
Suunniteltu päiväkokonaisuus	13
Jatkotyöskentelyvinkit	14
TVT-taiteillen	15
Suunniteltu päiväkokonaisuus ja jatkotyöskentelyvinkit	16
Koodaillen	17
Suunniteltu päiväkokonaisuus	18
Jatkotyöskentelyvinkit	19
Kuvaillen	20
Suunniteltu päiväkokonaisuus	21
Jatkotyöskentelyvinkit	22
Mainostellen	23
Suunniteltu päiväkokonaisuus	24
Jatkotyöskentelyvinkit	25
Liikkuvien kuvien	26
Suunniteltu päiväkokonaisuus	27
Jatkotyöskentelyvinkit	28
Kuunnellen	29
Suunniteltu päiväkokonaisuus	30
Jatkotyöskentelyvinkit	31
Pelaillen	32
Suunniteltu päiväkokonaisuus ja jatkotyöskentelyvinkit	33
Hyödyllisiä julkaisuja	34
Hyödyllisiä linkkejä	35
Lähteet	36
Kuvaluettelo	37
Liitteet	

Johdanto

Eskarin tai päiväkodin ovet eivät sulje mediaa ulkopuolelle. Media näkyy pienten reppujen kuvituksessa, vierailee lasten leikeissä liikkein ja sanoin sekä kuuluu laulettuina sävelinä siellä ja täällä. Media on jo arjessanne, vahvasti ja pysyvästi.

Seuratessanne arkeanne, hyvin läheltä ja vähän kauempaa, olen ilokseni huomannut, että toteutate mediakasvatusta tietämättänne lähes päivittäin. Mediakasvatus, kun ei ole monimutkaisia koodeja tai salakieltä, joita vain harvat osaavat lukea ja toteuttaa. Se ei ole vaikeaselkoisia mediavälineiden ohjekirjoja, eikä se sisällä taikatemppujakaan. Mediakasvatusta, kun voi toteuttaa, jopa ilman mediavälineitä. Näin ovat todenneet erilaisiin mediakasvatuksellisiin hankkeisiin osallistuneet kasvattajat.

Mediakasvatuksen käsitteen avaaminen ja avautuminen herättää usein näkemään mediakasvatuksen uusin silmin, ideoin ja innostuksen muodossa. Mediakasvatuksen käsitettä avataan laajasti ja käytännönläheisesti erilaisissa varhaiskasvatuksen mediakasvatukseen liittyvissä julkaisuissa sekä tiivistetysti tämän opinnäytetyön raportissa. Suunnitelman loppupuolelta löydätte vinkkejä julkaisuista, jotka on luotu varhaiskasvatuksessa toteutettavan mediakasvatuksen tueksi.

Niin kuin kaikessa oppimisessa, myös mediakasvatuksessa, tärkeitä elementtejä ovat lapsille luontaisten toimintatapojen hyödyntäminen. Leikin kautta voidaan ymmärtää internetin monimutkaisia koukeroita, liikkumalla voidaan koodailla, pelimaisemaa voidaan rakentaa maalaamalla, mediavälineistä ja -sisällöistä voidaan oppia aarteenmetsästyksen kautta, uutta voidaan oppia tutkimalla ja tallentamalla näkemäänsä kameran kautta. Keinoja on monia, mutta tärkeintä on, että ne ovat lapsilähtöisiä.

Käsissäsi oleva mediakasvatuksen vuosisuunnitelma on ryhmällemme, toiveidenne mukaisesti räätälöity kokonaisuus, jonka tarkoituksena on rohkaista ja auttaa ryhmänne alkuun mediakasvatuksen toteuttamisessa. Suunnitelman sisin ja sielu syntyi tarpeestanne saada tukea mediakasvatukseen ja sen toteuttamiseen esiopetuksessa selkeiden tuokioiden ja vinkkien kautta. Tähän olen pyrkinyt, kuunnellen sanallisia toiveitanne sekä niitä toiveita, jotka hiljaisina ja sanattomina viesteinä kaikuivat Vadelmamäellä arkeenne osallistuessani ja sitä seurattessani. Suunnitelma sisältää kymmenen suunniteltua pedagogista tuokiota sekä jatkotyöskentelyvinkkejä mediakasvatuksellisten osa-alueiden parissa.

Toivon tämän suunnitelman toimivan innostuksen alkuun panevana voimana, jonka kautta ja jonka avulla mediakasvatuksellisuus juurtuu arkenne luonnolliseksi osaksi. Erityisesti toivon, että suunnitelmaa toteuttamalla, lasten tietoisuus mediakulttuurista ja medialukutaito vahvistuvat ja että heistä kasvaa koululaisia, jotka osaavat vastuullisesti, monipuolisesti, turvallisesti ja aina uudelleen innostuen käyttää mediaa sen monine muotoineen.

Iloa, oivaltamista ja rohkeutta mediakasvatuksen toteuttamiseen,

Marianne

Vuosisuunnitelman käyttö

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma rakentuu kymmenestä suunnitellusta pedagogisesta tuokiosta sekä arkea täydentävistä jatkotyöskentelyvinkeistä mediakasvatuksellisten aiheiden parissa. Mediakasvatuksen vuosisuunnitelma kokonaisuudessaan sekä pedagogisissa tuokioissa tarvittavat valmiiksi laminoidut liitteet löytyvät tästä salkusta. Vuosisuunnitelma on käytössä myös sähköisessä muodossa.

Pedagogiset tuokiot on suunniteltu toteutettavaksi kerran kuukaudessa. Pedagogisten tuokioiden toteuttamisjärjestykselle olen antanut ehdotuksen Mediakasvatuksen vuosikellon muodossa. Pedagogisten tuokioiden rakenne on värikoodein merkitty. **Punaisella** pohjalla kerrotaan tuokioon liittyvistä alkuvalmisteluista sekä tarvikkeista. **Sinisellä** pohjalla kerrotaan pedagogisen tuokion sisältö. **Vihreällä** pohjalla ovat jatkotyöskentelyvinkit. Salkku, jossa mediakasvatuksen vuosisuunnitelma on, sisältää myös liitteet valmiiksi tulostettuina ja laminoituina käytön helpottamiseksi ja arjen sujuvoittamiseksi.

Jatkotyöskentelyvinkkejä voidaan toteuttaa luontevasti päivälevon jälkeisen tekemisen aikana. Niillä voidaan myös korvata/vaihtaa pedagogisten tuokioiden touhuja, mikäli jokin vinkeistä on ajankohtaisempi toteutettavaksi osana pedagogista tuokiota. Osasta kokonaisuuksista jatkotyöskentelyvinkit on jätetty tarkoituksenmukaisesti pois, niiden yhdistyessä myöhemmin ja/tai aiemmin muihin kokonaisuuksiin. Jatkotyöskentelyvinkit on tarkoitettu myös esiopetuksessa toteutettavien muiden kokonaisuuksien rikastuttajiksi ja niitä voidaan liittää, soveltaa, muokata ja käyttää muihinkin kuin mediakasvatuksellisiin kokonaisuuksiin. Suunnitelman lopussa on listauksia hyödyllisistä julkaisuista, materiaaleista ja sivustoista mediakasvatuksen tueksi ajankohtaisen tiedon muodossa.

Esiopetusvuoden alussa lapsille jaetaan henkilökohtaiset mediapassit (liitteenä), jotka liitetään kasvun kansioon. Mediapassien jakaminen voidaan sisällyttää ensimmäisen päiväkokonaisuuden yhteyteen. Mediapassien jakamisen yhteydessä on lapsille hyvä kertoa vuoden aikana toteutettavasta mediakasvatuksellisesta kokonaisuudesta, josta jokaisesta pedagogisen tuokion suorittamisesta, lapsi saa passiinsa aiheeseen liittyvän merkin (liitteenä). Lapsen ollessa poissa, tuokioista voi merkinnän ansaita esimerkiksi tutustumalla muiden tuottamiin mediasisältöihin kyseiseltä päivältä.

Päiväkokonaisuuksista on hyvä kertoa lapsille etukäteen joko viikon läpikäynnin yhteydessä tai päiväkohtaisessa aamupiirissä. Lapsille on hyvä kertoa, että tämän päivän asiat liittyvät Mediapassin asioihin ja tästä päivästä lapset saavat merkinnän passiinsa, jolloin orientoituminen median pariin käynnistyy ennen varsinaisia puuhia. Esiopetusvuoden lopussa lapset saavat diplomit mediakasvatuksellisen kokonaisuuden suorittamisesta (liitteenä). Samalla diplomi toimii mediataitojen ajokorttina kouluun.

Suunnitelmaan kokonaisuutena on hyvä tutustua etukäteen, sillä päiväkokonaisuudet ja jatkotyöskentelyvinkit tarjoavat teille kasvattajina mahdollisuuden omien ideoiden syntymiseen, kokonaisuuksien räätälöimiseen ja mediakasvatuksellisten tehtävien liittäminen muihin kokonaisuuksiin!

Mediakasvatukselliseen arkeen

Tieto- ja viestintätekniset laitteet on hyvä pitää lasten ulottuvilla

Tyt-laitteiden omaehtoinen käyttö rohkaisee lapsia kokeilemaan ja käyttämään tyt-laitteita esiopetukseen sopivilla tavoilla sekä motivoi käyttämään laitteita yhtenä oppimisen välineenä.

Tyt-laitteiden käyttö harjaannuttaa ja vahvistaa kokonaisvaltaisesti monia taitoja (mm. havainnointi, hienomotoriset taidot, itsenäinen työskentely, tarkkaavaisuus) sekä tukee median käytön harjoittelua tarkoituksenmukaisesti ja turvallisesti.

Lapset on hyvä ottaa mukaan pedagogiseen dokumentointiin osallisuuden ja mediakasvatuksen yhtenä toteuttamisen muotona

Antakaa lapsille mahdollisuuksia mm. töiden, hetkien ja tilanteiden kuvaamiseen. Lasten ottamat kuvat kertovat tapahtuneesta heidän silmin sekä osallisuuden ja vaikuttamisen kokemukset vahvistuvat ja lisääntyvät.

Lapselle merkityksellisten töiden/hetkien/tapahtumien kuvaaminen itse on tärkeää. Näiden kuvien käyttö mm. Kasvun kansiossa tuo näkyviin lapsen omia kokemuksia esiopetusvuodesta.

Ottakaa lapset mukaan mm. Pedanetin päiväkohtaisten päivitysten tekemiseen. Joskus mm. Whatsapp-viestit lapsilta huoltajille päivän aikana voivat olla merkittäviä niin lapsille, kuin huoltajillekin.

Hyödyntäkää tabletille/iPadille ladattavia sovelluksia oppimisen tukena

Eryteisesti äidinkieleen sekä matematiikkaan liittyviä sovelluksia on tarjolla useita. Opetuksen tueksi luoduista sovelluksista on tietoa monilla mediakasvatukseen liittyvillä sivustoilla.

Ekapeli Alku -sovellus on erityisen toimiva ja luo jatkumoa alkuopetukseen, sillä Ekapelissä lapsi edistyy ja todennäköisesti jatkaa työskentelyä Ekapelin parissa myös alkuopetuksessa.

Opetuksellisissa tilanteissa tyt-laitteiden hyödyntäminen

Näyttäkää ja käytäkää aiheeseen sopivia kuvia/sisältöjä/ääniä/videoita ym. oppimisen tukena pedagogisissa tuokioissa, jolloin oppimista tapahtuu moniaistillisesti.

Käyttäkää ladattavia sovelluksia, esim. piirtotyökaluja numeromerkkien ja kirjainten harjoittelussa, jolloin paperille tai taululla piirtämiseen lapset saavat vaihtelua.

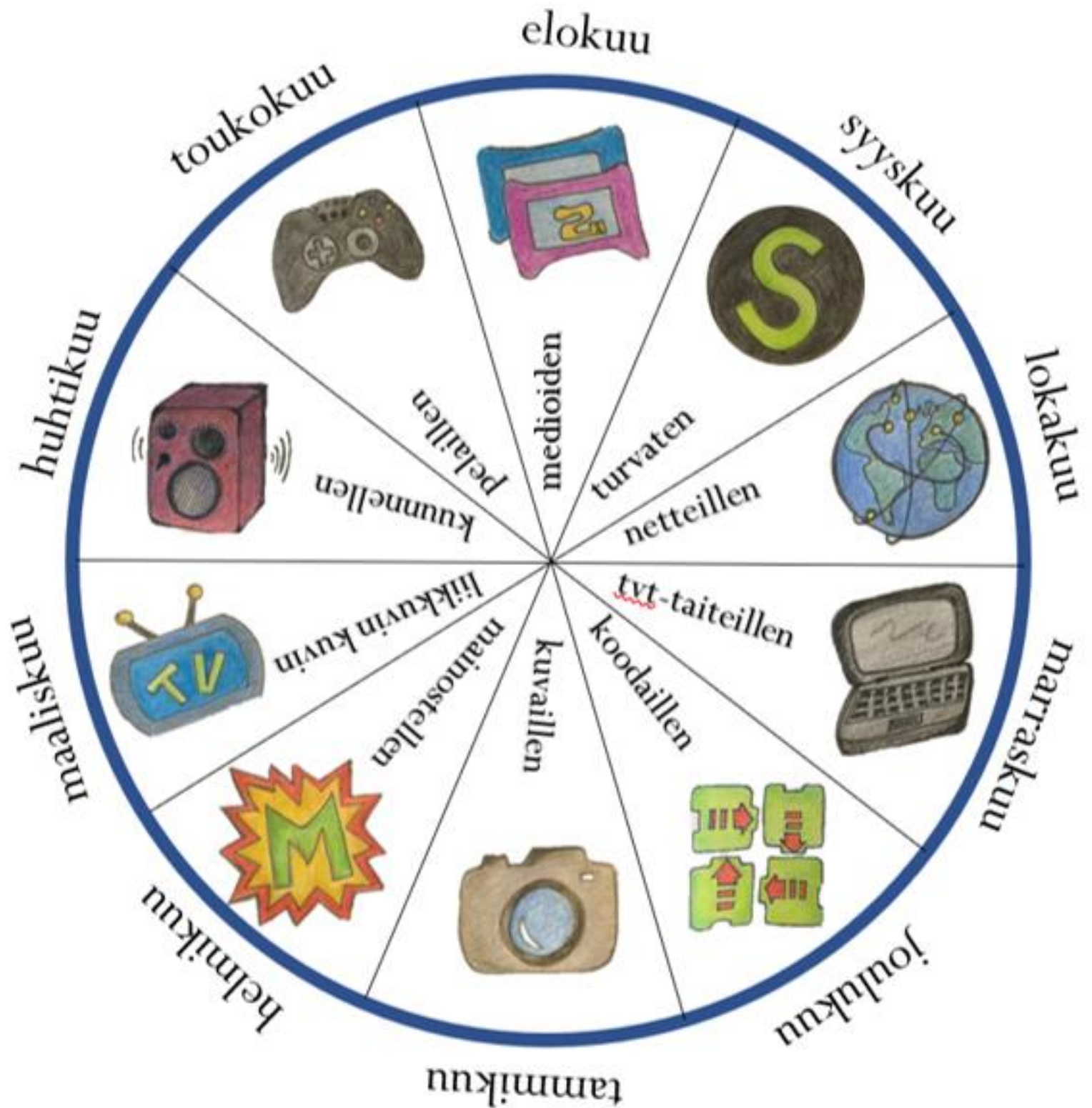
Etsikää laitteiden avulla yhdessä tietoa ajankohtaisista, lapsia askarruttavista kysymyksistä ja asioista. **Psst!** Kirjastot toimivat kautta maan mediakasvatuksellisinä kasvatuskumppaneina!

Lapset asiantuntijoina

Muistakaa, että lapset ovat taitavia mediavälineiden käyttäjiä sekä nykypäivän lasten mediasisältöjen asiantuntijoita, joten he voivat toisinaan toimia suurina mentoreina ja mediakasvatuksen apureina!

Mediakasvatuksen vuosikello

Ehdotus kokonaisuuksien toteuttamisjärjestykselle

MEDIOIDEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- erilaisiin mediavälineisiin tutustuminen
 - o mediavälineiden tunnistaminen ja nimeäminen
 - o mediavälineiden käytön pohtiminen
- erilaisten mediasisältöjen tarkastelu
 - o mediavälineiden ja mediasisältöjen yhteyden tarkastelu
- mediassa esiintyvien sisältöjen moninaisuuden hahmottaminen
 - o ilmaisun monet muodot (mm. visuaalinen, auditiivinen, teksti, video)
- QR-koodeihin tutustuminen
 - o QR-koodien käyttäminen tiedonhakuun ja -saantiin
- oma mediankäyttö
 - o oman median käytön tarkastelu ja pohtiminen
 - o oman median käytön näkyväksi tekeminen itselle ja muille
- tutustuminen toisten median käyttöön
- mediasisältöjen herättämien tunteiden tarkastelu keskustelun ja touhun kautta
 - o mediasisältöjen herättämien tunteiden havaitseminen, nimeäminen ja tarkastelu
 - o tunteiden näkyväksi tekeminen emoji-avulla

MEDIOIDEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

QR-koodijahtia varten piilota QR-koodit (12 kpl laminoituna salkussa) ympäri tilaa.

iPad/iPadit + QR-reader-sovelluksen asennus iPadeihin

Kartonki (A4 tai A3), aikakauslehtiä/sanomalehtiä/, liimaa, sakset, värikyniä sekä Emoji-liite.

Pedagoginen tuokio

Kerro lapsille, että tänään on tarkoituksena tutustua erilaisiin media- ja mediasisältöihin QR-koodijahdin ja taiteilun muodossa. Aloitamme QR-koodijahdilla ja siirymme siitä taiteilemaan.

Ennen QR-koodijahtia, kerro, että QR-koodit ovat mustavalkoisia kuviokoodeja, johon on koodattu tietoa ja niiden tarkoituksena on nopeasti ja helposti päästä halutulle internet-sivustolle/tiedon ääreen. Ovatko lapset nähneet QR-koodeja? Missä? Näytä esimerkki QR-koodin avulla, kuinka QR-koodi luetaan iPadilla QR-reader sovelluksen avulla.

Lapsien lukumäärästä riippuen, lapset lähtevät QR-koodijahtiin, joko pareittain tai yksittäin. Vuorollaan lapsi/pari lähtee etsimään QR-koodia iPadin kanssa ja löydettyään QR-koodin, lukevat sen laitteella/sovelluksella ja tuovat sisällön koko ryhmän nähtäville.

Keskustelkaa jokaisen QR-koodin kautta paljastuneen kuvan kohdalla; Mistä mediavälineestä on kyse? Oletteko käyttäneet kyseistä mediavälinettä? Löytyykö sinulta ja/tai teiltä kotoa kyseinen mediaväline? Millaisia sisältöjä tällä välineellä voidaan katsoa/tehdä/lukea? Miten ja mihin itse käytätte kyseistä mediavälinettä? Millaisia sisältöjä katsotte/käytätte/kuuntelette jne.? Millaisia tunteita nämä sisällöt herättävät? (esim. iloa, surua, innostusta, pelkoa tms.)

QR-koodijahdin jälkeen siirtykää taiteilun pariin, jossa lasten käyttämät mediavälineet ja -sisällöt ja niiden herättämät tunteet tehdään näkyväksi.

Piirretään kartongin kokoinen tabletin/iPadin/älypuhelimien näyttö. Näyttöön lapset koostavat oman profiilin, jonka kautta he kertovat kuvin ja/tai sanoin seuraavia asioita:

- nimi, ikä & kuva
- mediavälineet, joita käyttää
- mediasisällöt, joita käyttää mediavälineillä
- mediasisältöjen läheisyyteen sopiva emoji kertomaan siitä, millaisia tunteita nämä sisällöt lapsessa herättävät

Profiilia on hyvä työstää järjestyksessä yksi osio kerrallaan käsitteiden ollessa uusia. Yhden osion työstäminen kerrallaan mahdollistaa käsitteiden kertauksen ja niiden sisällöllisen ymmärtämisen ja muistamisen. Kun yksi osio on valmis, siirrytään yhdessä seuraavaan ja käydään ohjeistus yhteisesti läpi. **Psst!** Voit samalla työstää omaa profiiliasi, jolloin ohjeiden antaminen on helpompaa sekä lapsille tulee näkyväksi myös aikuisen mediankäyttö välineineen ja sisältöineen!

Viimeisessä osiossa, jossa lapset liittävät käyttämiinsä mediasisältöihin emojiita, on lasten kanssa hyvä kerrata, mitä ovat emojiit ja missä niitä käytetään ja erityisesti millaisista tunteista liitteessä esiintyvät emojiit kertovat (yhteinen käsitys emojiiden kuvaamista tunteista).

Vertaillkaa töitä pohtimalla mm., mitä yhteistä mediavälineiden käytössä on? Mitä eroja löydätte? Löytyykö käytetyistä mediasisällöistä yhtäläisyyksiä? Entä eroja? Laittakaa nämä profiilit yhdessä lasten kanssa omien naulakkopaikkojen läheisyyteen näkyville.

Huom! Tätä profiilia lapset voivat täydentää vuoden kuluessa, mikäli heidän mediankäyttöönsä tulee jotain lisää tai siitä poistuu jotain.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 13 mukaillen.)

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT MEDIOIDEN -KOKONAIUUUTEEN

Oma päivä -sovellus

Sovelluksen voi ladata sovelluskaupasta Oma Päivä nimellä.

Oma Päivä -sovelluksen/pelin avulla lapsi luo tarinan omasta arkipäivästään ja käy läpi sekä hänen omia sekä perheenjäsenten arkipäivän tapahtumia. Oma päivä -sovellus voidaan ottaa mm. viikoittaiseen työskentelyyn, jolloin vuorollaan jokainen lapsi pääsee kertomaan omasta päivästänsä toisille eri tavalla sekä samalla tekee näkyväksi arkista päivänsä itselleen ja muille itse luodun mediasisällön kautta. Omaa päivää voi täydentää esim. vapaan leikin/tekemisen aikana.

Lempimediahahmoni viidakossa

Lasten käyttämässä mediassa on paljon hahmoja, jotka ovat lapsille mieluisia ja tärkeitäkin. Lempimediahahmoni työskentelyssä on tarkoitus tutustua lapsille mieluisiin, tärkeisiin tai heitä innostaviin mediahahmoihin. Lasten valittua hahmonsa, on hahmoista hyvä keskustella yhdessä. Miksi tämä on lempihahmosi? Millaisia ominaisuuksia sillä on? Minkä ominaisuuden haluaisit itsellesi hahmolta? Onko hahmossa jotain huonoa?

- Taiteilkaa yhdessä iso viidakko suurelle paperille/seinälle/ikkunaan
- Lapset taiteilevat haluamallaan tavalla oman mediahahmonsa
- Lapset lisäävät oman lempimediahahmonsa viidakkoon

Psst! Mediahahmot voivat olla myös muualla kuin viidakossa. Voitte liittää mediahahmotyöskentelyn myös jo käynnissä oleviin kokonaisuuksiin (esim. avaruus, lähiympäristö jne.), jolloin kaksi kokonaisuutta yhdistyvät ja media yhdistyy luonnollisesti läpikäytävään toiseen kokonaisuuteen/projektiin.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 19, 28 mukailten.)

Tulevaisuuden mediavälineet

Millaisia mediavälineet voisivat olla silloin, kun lapset ovat aikuisia? Millaisia ominaisuuksia niillä olisi ja mitä sellaista niillä voisi tehdä, mitä nykypäivän mediavälineillä ei voi tehdä? Tulevaisuuden mediavälineitä voidaan askarrella monella tavalla, joko piirtäen, rakentaen, maalailten, iPAdin piirustussovelluksia käyttäen tms.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 12 mukailten.)

Mitä olemme oppineet median avulla?

Sopikaa yhdessä ryhmän kanssa viikko, jolloin seuraatte ja kirjaatte ylös asioita, joita olette oppineet erilaisten medioiden avulla. Keskustelkaa opitun asian kohdalla: Minkä median avulla/kautta uusia asioita on opittu? Opitko kuulemalla, näkemällä vai lukemalla? Tarkoituksena on tehdä näkyväksi median kautta tapahtuvaa oppimista, jota tapahtuu tietoisesti ja tiedostamatta. Kootkaa nämä opitut asiat yhteiselle plakaatille esimerkiksi aamupiirin yhteydessä edellisenä päivänä opitut asiat.

(Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ym. 2018, 9 mukailten.)

TURVATEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- turvataitojen kehittyminen median käytön parissa
 - o ikärajasuositusmerkkien tunnistaminen
 - o sisältömerkkien tunnistaminen
 - o merkkien sisältöjen ymmärtäminen
 - o "turvamerkkien" tunnistamisen ja käytön kautta syntyvät positiiviset vaikutukset lasten mediankäyttöön
- oman mediankäytön pohtiminen
 - o mediasisältöjen tarkastelu
 - Mikä minua ilahduttaa?
 - Mikä saa minut mm. surulliseksi, pelokkaaksi?
 - o itselle sopivien mediasisältöjen tunnistamisen ja valitsemisen vahvistaminen turvamerkkien avulla
- mediasisältöjen valinta yhdessä aikuisen kanssa
- rohkaiseminen median herättämien tunteiden purkamiseen mm. aikuisen kanssa
- osallistuminen ja vaikuttaminen
 - o yhdessä luotujen turvamerkkien kautta vaikuttaminen
 - osallisuus
 - o omien töiden dokumentointi

TURVATEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Laminoidut turvamerkkit (salkussa), iso pyöreä kartonki (A2) (otsikoi: ohjelmien, elokuvien ja internetsisältöjen turvamerkkit), iso neliö kartonki (A2) (otsikoi: pelien turvamerkkit).

Piilota laminoidut turvamerkkit tilaan ja kiinnitä pyöreä ja neliö kartonki kaikkien nähtäville

Pedagoginen tuokio

Keskustelkaa yhdessä asioista, jotka tänä aamuna ovat liittyneet turvallisuuteen. Kun tulitte päiväkotiin, minkä kiinnititte autossa? (turvavyö) Kun tulimme eskariin, minkä ylitimme? (suojatien) Mitkä asiat turvaavat päivää täällä eskarissa? (mm. yhteiset säännöt, aikuiset, palohälytyn, turvaliivit ja -kortit) Mitkä asiat turvaavat päivää kotona? Entä mitkä asiat turvaavat toimintaamme netissä? (mm. virusten torjuntaohjelmat, lapsilukot, huoltajat jne.) Kerro, että seuraavaksi selvitämme yhdessä, miten itse voi turvata omaa toimintaa mediasisältöjen kohdalla.

Turvamerkkeihin tutustuminen keskustelun ohella

Käännä keskustelua "turvamerkkien" pariin ja kerro, että on olemassa valtakunnallisia, yhteisesti sovittuja turvamerkkejä, jotka kertovat, mitä media sisältää ja kenelle se on sopivaa. Kerro, että merkkejä on piilotettu tilaan ja niitä lähdetään etsimään pienissä ryhmissä vuorotellen.

Keskustelkaa löytyneistä merkeistä heti. Tarkastelkaa ensin, onko merkki pyöreällä vai neliön muotoisella pohjalla? Pyöreällä pohjalla olevat merkit ovat ohjelmien, elokuvien ja internetsisältöjen ikäraja- ja sisältömerkintöjä. Neliön muotoisella pohjalla olevat merkit ovat pelien ikäraja- ja sisältömerkintöjä. Mikä merkki on? Mitä se tarkoittaa? Millaisissa mediasisällöissä tällainen merkki voi olla, oletteko nähneet tällaisen jossain? Merkin läpikäytyänne pari kiinnittää merkin joko pyöreään tai neliön muotoiseen kartonkiin. Jättäkää turvamerkkikartongit kaikkien näkyville, jotta ne tulevat kaikille tutuiksi ja voitte niihin aina tarvittaessa palata.

Touhu

Tuottakaa pareittain omia turvamerkkejä esiopetustilaan ja/tai tilanteisiin. Turvamerkkien voidaan ajatella kertovan arjen toimien ja/tai tapahtumien sisällön turvaamisesta (mm. ulkoleikit, lepoaika, ruokailu, sisäleikit, pukeutuminen, wc-käynnit, tehtävien tekohetket, aamupiiri). Esimerkiksi lepoaika turvamerkkinä voisi toimia merkki, joka kertoo hiljaisuudesta, pukeutumisessa käytettävä turvamerkki voisi kertoa esim. rauhassa toimimisesta sekä jokaiselle oman pukeutumistilan antamisesta.

Käykää yhdessä läpi valmiiden turvamerkkien merkitys: Mitä merkki tarkoittaa? Mihin tilaan/paikkaan se kuuluisi laittaa? Merkin tekijä/tekijät voivat käydä kiinnittämässä merkit yhteisesti sovittuun paikkaan.

Lasten itse tehtyjen turvamerkkien käyttö konkreettisissa tilanteissa/näkyvillä olo mahdollistaa lasten osallisuuden sekä kokemuksen kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisesta. Lasten omien turvamerkkien säilyminen vuoden ajan yhteisesti sovituissa paikoissa alleviivaa vaikuttavuutta.

Siirtymät

Siirtymien aikana voidaan tarkkailla ympäristöstä löytyviä "turvamerkkejä" (esim. liikennemerkkit, päiväkodin läheisyydessä olevat merkit, sisätiloissa olevat merkit (esim. ~~exit~~-kyltit)). Tämä herättää lapset huomaamaan, että turvamerkkejä tarvitaan kaikkialla, jotta toimitaan yhteisten pelisääntöjen avulla turvallisesti, niin ulkona, sisällä kuin mediassakin.

NETTEILLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- Internettiin tutustuminen
 - o Mikä internet on?
 - o Miten internet toimii?
 - o Mikä sen tarkoitus on?
 - o Mitä ovat internetin hyödyt?
- internetin hahmottaminen leikin ja toiminnallisuuden avulla
 - o keskeiset asiat ja elementit
- työn jakaminen internetissä (pedanetissä)
- internetissä toimimisen etiketti
 - o Mitä pitää muistaa internetissä toimiessa?
 - o Saako internetissä sanoa/tehdä mitä tahansa?

NETTEILLEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Salkussa oleva Verkkokauppa-satu (liitteet 6 – 9) ja lankakerä.

iPad, paperia, kyniä, piipunrasseja, klemmareita ja sinitarraa.

Tutustu ennalta Verkkokauppa -satuun sekä Miten internet toimii? oppaan sivuihin 5 – 13, jotka tulette käymään lasten kanssa tuokion aikana läpi.

Pedagoginen tuokio

Tutustukaa ensin sadun kuvaan (liite 10) ja sen eläimiin (sammakko, pingviini, härkä ja hämähäkki). Valitkaa roolit, joista aikuinen on hämähäkki ja lapset sammakkoja, pingviinejä ja härkiä. Kun roolit on jaettu, istuudutaan piiriin (eläinryhmien ei tarvitse istua vierekkäin) ja aikuinen lähtee lukemaan Verkkokauppa-satua lankakerä (joka toimii seittinä) sylissään.

Sadun tullessa sammakoiden luo, lankakerä vieritetään vuorollaan jokaiselle sammakolle (jokainen sammakko ottaa langasta kiinni). Lankakerää vieritetään eteenpäin sadun tapahtumien mukaan roolihahmolta toiselle. Sadun lopussa lankakerä palaa hämähäkille (aikuiselle). Keskustelkaa, mikä langasta muodostui? (verkko) Voitte kokeilla, onnistuuko ylös nouseminen niin, että verkko säilyy ehjänä. Verkkoa voidaan varovasti heilutella tai pyöriä verkon kanssa piirissä jne. Kerro, että verkko pitäisi saada ehjänä verkolle valitulle seinälle, johon sen yhdessä kiinnitätte (esim. sinitarran/teipin avulla).

Pohtikaa yhdessä, mitä hyötyä verkosta oli sadussa? (asiat liikkuvat verkkoa pitkin) Mikä on ihmisten käyttämän verkon nimi, jossa asiat liikkuvat sähköisesti? (Internet) Mitä lapset tietävät internetistä? Mikä se on? Mitä hyötyä siitä on? Mitä internetissä voi tehdä? Mitkä asiat liikkuvat internetissä? (mm. valokuvat, lehdet, kirjeet, musiikki, videot, nettitulaukset, sähköpostit jne.) Missä kaikissa laitteissa internetiä voidaan käyttää?

Ja erityisesti, keskustelkaa siitä, että internet yhdistää koko maapalloa (internet on maailman suurin tietokoneiden verkosto, joka sijaitsee ympäri planeettamme). Kerro, että seuraavaksi tarkastelemme iRadia avulla internetin toimintaa tarkemmin.

Katsokaa yhdessä tabletilta/iRadilla Miten internet toimii? -oppaan sivut 5 – 13 kohta kohdalta osoitteesta <https://www.mediataitokoulu.fi/miteninternettoimii.pdf>. Oppaan sivuilla olevat kuvat havainnollistavat tekstiä hyvin.

Sivuja läpikäydessänne pysähtykää uuden asian kohdalla ja täydentäkää samalla omaa verkkoa, jonka kiinnititte seinälle seuraavin tavoin ja asioin:

- o piirtäkää internetiä käyttäviä välineitä verkon reunoille
- o piirtäkää verkkoon sinne tänne muutamia mastoja, joiden kautta signaalit kulkevat laitteisiin
- o kiinnittäkää verkkoon piipunrasseja (kuvaavat internetkaapeleita) yhdistämään mastot toisiinsa
- o kirjoittakaa ja/tai piirtäkää vielä pieniin paperilappuihin asioita, jotka liikkuvat internetissä ja kiinnittäkää ne verkon lankoihin klemmareilla

Tarkastelkaa valmista työtä yhdessä. Käykää vielä yhdessä läpi: Mitä rakentamamme verkko kuvastaa? (internetiä) Mikä internet on? (maailman suurin tietokoneiden verkosto) Mitä hyötyä siitä on? (tieto liikkuu ympäri maailmaa) Miten internet toimii? (mm. tietokoneet, mastot, kaapelit)

Anna lasten kuvata valmis teos ja postatkaa se yhdessä pedanetiin lasten saneleman tekstin kera. Keskustelkaa samalla siitä, että pedanet on internetissä ja näin ollen pedanetiin ladattava kuva liikkuu signaaleja pitkin vanhempienkin nähtäväksi.

(Kansallinen audiovisuaalinen instituutti 2015; Ruhala ym. (toim.) 2010, 60 – 61 mukaillen.)

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT NETTEILLEN -KOKONAI SUUTEEN

Pelissäännöt internetiin

Internetin ollessa maailman suurin tietokoneiden verkko on se samalla myös paikka jossa miljoonat ja miljardit ihmiset toimivat. Niin kuin kaikkialla ihmisten välisessä toiminnassa, myös internetissä tarvitaan yhteisiä sääntöjä ja ohjeita siitä, kuinka toimitaan ja kuinka toisten kanssa viestitään. Mitä internetissä voi tehdä? Mitä ei saa tehdä? Tehkää yhdessä "sääntötaulu" internetin käyttöön kuvin ja/tai sanoin!

Tiedonhaku tiedostaen

Ottakaa ajankohtaisiin, vuoden aikana tapahtuviin projekteihin mukaan tiedonhaku lasten kanssa. Mistä lapset etsisivät tietoa kyseiseen aiheeseen liittyen? (mm. kirjat, lehdet, televisio, internet, kysyminen tms.) Missä muodoissa tietoa voidaan esittää? (kuvin, tekstein, puheen, äänien, videon tms. avulla) Ketkä tietoa tuottavat? (esim. tutkijat, asiantuntijat tms.)

Tiedonhaku voidaan toteuttaa "Tietoetsivä" -toimintana, jolloin projektista toiseen tietoetsivät vaihtuvat, jolloin kaikki pääsevät vuorollaan aikuisen avuksi vastuulliseen tiedonetsintään. Samalla lasten kanssa keskustellaan: Onko löydetty tieto luotettavaa? Onko kaikki internetistä saatu tieto totta? (Miksi on, miksi ei ole?)

(Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ym. 2018, 12 mukaillen.)

Netin käsitteet tutuiksi

Internetiin liittyy paljon käsitteitä, jotka on hyvä tietää. Tehkää esitelmää/plakatteja/julisteita internetin avainsanoista, kuten

verkkoselain, sovellus, ylläpitäjä, evästeet, yksityisyyden suoja, hakukone ja tietosuoja tms.

Selvittäkää yhdessä, mitä nämä sanat tarkoittavat ja tehkää niistä valitsemallanne tekniikalla/tavalla tietoisuutta "lasten kielellä/kuvilla", jotta yhteinen ymmärrys käsitteiden sisällöstä syntyy. Harjoitelkaa samalla esittelemään näitä töitä muulle ryhmälle!

(Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ym. 2015, mukaillen.)

Psst!

Netteillen-kokonaisuuden jatkotyöskentelyvinkkeinä toimivat myös muiden tuokioiden sisältämät toiminnot internetissä, jolloin internetissä toimimisen taitoja harjoitellaan ja vahvistetaan säännöllisesti koko vuoden ajan.

TVT-TAITEILLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- tutustuminen tietokoneeseen
 - o tietokoneen osien tunnistaminen ja nimeäminen
 - o tietokoneen käynnistäminen
 - o hiiren ja näppäimistön käytön harjoittelu
 - o kirjautumisen harjoittelu
 - o internetselaimen käytön harjoittelu
 - o halutulle sivustolle pääsemisen harjoittelu
- tietokoneen teknisen käytön harjoittelu ja taitojen vahvistaminen ja automatisoituminen
- tyt-laitteiden käytön mahdollistaminen lasten omaehtoisena toimintana

TVT-TAITEILLEN PÄIVÄKOKONAISUUS

Alkuvalmistelut

Varaa koululta atk-luokka ja/tai tietokoneet käyttöönne sopivalle päivälle.

Tuokiossa tarvittavat kirjautumistunnukset ja hakusanat on hyvä kirjoittaa (tietokoneella) lapulle, jollainen jaetaan jokaiselle lapselle. Tällöin kirjautuminen tapahtuu omatoimisemmin ja nopeammin eikä erottele jo kirjoittamisen osaavia lapsia näitä taitoja harjoittelevista lapsista.

Pedagoginen tuokio

Lähdetään retkelle koulun atk-luokkaan tietokoneiden pariin, jossa jokaisella lapsella on oma kone tai vaihtoehtoisesti lainatkaa tarvittava määrä kannettavia tietokoneita esiopetustilaanne.

Tutustutaan ensin yhdessä tietokoneen ulkonäköön ja sen osiin käymällä läpi yhdessä perusosat, kuten näppäimistö, hiiri ja näyttö. Pohditaan, mikä ero on kannettavalla tietokoneella ja pöytä-tietokoneella. Mitkä osat puuttuvat esim. kannettavasta tietokoneesta?

Touhu

- harjoitellaan tietokoneen käynnistys
- tunnuksilla kirjautuminen koneelle
- internetselaimen avaaminen
- googlen avaaminen (avautuu yleensä automaattisesti internetselaimen avauduttua, muutoin kirjoittakaa osoitekenttään google.fi)
- googlen hakukenttään kirjoitetaan "pikku kakkonen"
- valitaan oikea vaihtoehto (ensimmäinen hakutulos)
 - o sivun avauduttua siirrytään vihreällä nuolella eteenpäin
 - Elmeri-laatikko -> Elmerin pelit -> palapelit
 - o tehdään palapelejä, joiden avulla harjoitellaan hiiren käyttöä
 - o ruudun oikeasta ylä laidasta löytyy "sulje"-rasti, jonka kautta pääsette valitsemaan muitakin pelejä
- tuokion loputtua harjoitellaan
 - o internetselaimen sulkeminen
 - o koneen sulkeminen oikein

TVT-taiteillen päiväkokonaisuuden tarkoituksena on tietokoneen käytössä tarvittavien perustaitojen harjoittelu, sillä perusopetuksessa tietokonetta käytetään paljon. Yllä kuvatun touhun perusrunko (käynnistäminen, kirjautuminen, internetselaimen käyttö, hiiren ja näppäimistön käyttö, koneen sulkeminen) on hyvä säilyttää jokaisella kerralla samanlaisena, jota nämä perustaidot tietokoneen käytössä automatisoivat.

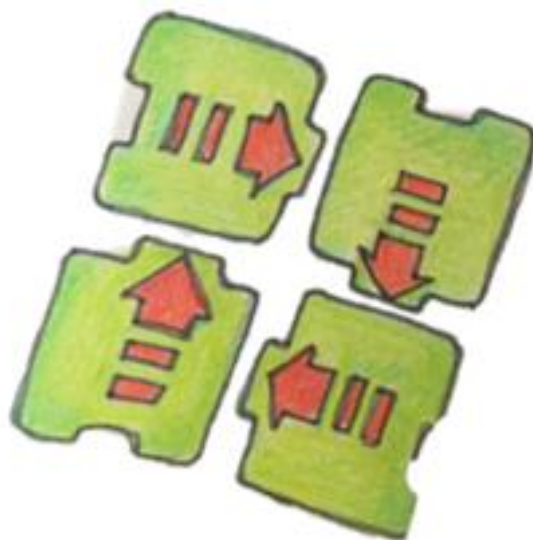
Taitojen harjaantuessa voidaan siirtyä monimutkaisempiin selaimella pelattaviin peleihin. **Psst!** Hyödyllisiä ja oppimista tukevia sivustoja/pelejä löydät mm. suunnitelman lopussa listattuina olevilta sivustoilta!

Jatkotyöskentelyvinkit TVT-taiteillen kokonaisuuteen

Säännöllinen tietokoneen ja iPadin käytön harjoittelu

Mikäli mahdollista, säännölliset vierailut tietokonekassassa/tietokoneiden parissa harjaannuttavat perustaitoja. Hiljalleen lasten perustaidot (tietokoneen käynnistäminen, internetselaimen avaaminen sekä halutulle sivustolle pääseminen, koneen sammutus) nopeutuvat ja automatisoivat, jolloin pelien pelaamiselle jää enemmän aikaa. Pikku kakkonen -sivustolla olevat pelit ovat hyviä **tyt**-taitojen harjoittelussa ja tukevat näiden taitojen automatisoitumista.

Muut mediakasvatuksen kokonaisuudet vahvistavat myös omalta osaltaan iPadin/tabletin käyttötaitoja monimuotoisine sisältöineen sekä lasten omaehtoinen laitteiden käyttö on tärkeää mahdollistaa!

KOODAILLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- koodaus käsitteen hahmottaminen ja ymmärtäminen
 - o Mitä koodaus on?
 - o Miksi sitä tarvitaan?
 - o Millaista se on?
- koodauksen alkeiden harjoittelu leikin ja tekemisen avulla
 - o perustaitojen harjoittelu ja vahvistaminen
- ohjeiden antamisen ja kuuntelemisen harjoittelu
 - o sanallisen ohjeistuksen antaminen ja vastaanottaminen
 - o sanattoman ohjeistuksen antaminen ja vastaanottaminen

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Tutustu tuokion vaatimaan teoretietoon (alla, sinisellä pohjalla) etukäteen.

Mikäli tuokio tapahtuu sisätiloissa; valmista 5x5-ruudukko lattiaan teipin avulla. Mikäli tuokio tapahtuu ulkotiloissa: valmista 5x5-ruudukko sopivalla tavalla "tilaan". Lisäksi tarvittavat tunnekortit. Laita jokaiseen ruutuun tunnekortti oikein päin sekä samat merkit pinon ruudun viereen alaspäin (tämän voit tehdä juuri ennen touhun alkua tai antaa tehtävän lapsille tehtäväksi).

Pedagoginen tuokio

Kuvitelkaa, että aikuinen on robotti, joka osaa ottaa vastaan vain yksinkertaisia käskyjä ja neuvoja. Hänen liikkeensä ja äänensä ovat robottimaiset eikä hän ymmärrä monimutkaisia ohjeita. Kerro lapsille, että ohjeen ollessa liian monimutkainen, robotti painaa päänsä alas ja laskee kätensä sivuille. Silloin ohje on annettava yksinkertaisemmin. Keskustelkaa yhdessä, millaiset ohjeet voisivat olla hyviä? Ja mitkä liian monimutkaisia?

Sopikaa yhdessä paikka, johon robotin tulee päästä/johon robotti tulee ohjata. Ohjatkaa robottia (sinua) erilaisin ryhmin; yhdessä koko ryhmänä, pareittain, yksin, pienryhmissä jne. Keskustelkaa aina robotin päästessä perille; Mikä oli vaikeaa? Mikä helppoa? Lopuksi voitte pohtia, millä kokoonpanolla ohjaaminen oli helpointa (miksi?) ja mitkä asiat olivat tärkeitä robotin ohjauksessa.

Jatkakaa keskustelua ohjeista ja niiden antamisesta. Miten lapset tietävät, miten toimia eskarissa? (aikuiset antavat sanallisia ohjeita) Pystyykö kaikille maailman ihmisille antamaan ohjeita samalla kielellä? Miten tietokoneet sitten tietävät mitä tehdä?

Tietokoneille on oma kielensä, jota kutsutaan koodaukseksi. Erilaisilla tietokoneilla on myös erilaisia kieliä. **Koodaus on käskyjen antamista tietokoneelle. Koodit voivat olla mm. numeroita, lyhenteitä jne. Tietokoneita ovat myös mm. älypuhelimet, älytelevisiot, autot, pesukoneet jne.**

Pohtikaa yhdessä seuraavia asioita: esim. kun painamme puhelimen käynnistyspainiketta, mitä tapahtuu? Kun valitsemme kaukosäätimestä numeron 2, mitä tapahtuu? **Tietokoneelle on siis luotu koodi (käsky), jonka avulla se tietää, mitä mistäkin napista/näppäimestä/näppäinyhdistelmästä jne. pitää tapahtua.** Pohtikaa yhdessä esim. jokaisen tuntemaa tietokone-, ~~table-~~ tai konsolipeliä ja sen koodien määrää. Jokaiselle pelin toiminnolle on oltava olemassa koodi. Koodeja on siis hurja määrä!

Entä kuka tekee näitä koodeja? **Koodari on koodauksen ammattilainen, joka luo tietokoneelle tällaisia koodeja.**

Jaa ryhmäsi pareiksi. Toinen parin jäsenistä on robotti ja toinen robotin opastaja. Opastajan tehtävänä on antaa robotille yksinkertaisia ohjeita, joiden mukaan robotti liikkuu ruudukolla. Robotti valitsee itselleen aloituskulman. Opastaja ottaa pinosta kuvakortin ja etsii samanlaisen kuvan ruudukosta. Opastajan tehtävänä on ohjata robotti yksinkertaisilla ohjeilla ja sanoilla kuvan luokse. Kun robotti pääsee perille, osat vaihtuvat. **Huom!** Ruudukkoa voi käyttää useampi robottipari samaan aikaan.

Koodausruudukkoleikkiä voidaan kokeilla myös kosketusohjein: sopikaa yhteisesti, että taputusten määrä oikeaan/vasempaan olkapäähän tarkoittaa askelten määrää oikeaan tai vasempaan ja keskelle selkää tapahtuvat taputukset tarkoittavat askelten määrää eteenpäin.

Psst! Taitojen harjaantuessa leikkiä voidaan leikkiä myös robotin silmät sidottuina joko sanallisten tai kosketuksellisten ohjeiden avulla. Jättäkää ruudukko näkyville ja käytettäväksi tilaanne ja rohkaiskaa lapsia omaehtoiseen "koodailuun" leikkihetkien aikana, sillä leikkiä voidaan leikkiä esim. asettelemalla muitakin esineitä ruudukkoon.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 26 – 27 mukailten.)

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT KOODAILLEN -KOKONAIUUUTEEN

Koodaillen piirtäminen

Koodaillen piirtämistä lapset voivat toteuttaa itsenäisesti, vaikka vapaan leikin/tekemisen aikana. Koodaillen piirtämistä voidaan toteuttaa pareissa tai vähän isommissakin ryhmissä. Ideana on, että joku lapsista piirtää ruutupaperille haluamansa kuvion (opasta lapsia aluksi piirtämään yksinkertainen kuvio), jota muut lapset eivät vielä näe. Piirroksen valmistumisen jälkeen piirtäjä antaa kavereille ohjeita, miten piirtää samanlaisen kuvion, kuin hän itse on piirtänyt. Ohjaa ohjeiden antajaa selkeisiin ohjeisiin kuten "kaksi ruutua oikealle sitten pysähdy" tai "yksi ruutu alaspäin ja sitten pysähdy".

Koodaillen rakennellen

Legot ja Dublot ovat oivallisia välineitä koodauksen alkeiden opettelussa. Koodaillen rakentaminen toimii parhaiten pareittain, jossa toinen on robotti ja toinen koodaaja. Koodaaja rakentaa palikoista rakennelman ja antaa robotille ohjeita, kuinka rakentaa samanlainen rakennelma näkemättä koodarin rakennelmaa. Robotti ei kysy eikä vastaa, vaan tottelee koodarin antamia käskyjä, mutta sanoo "ERROR", kun ei ymmärrä ohjetta. Tällöin koodarin täytyy antaa ohje uudelleen niin, että robotti sen ymmärtää. Ohjaa koodaria antamaan selkeitä ohjeita kuten "laita punainen palikka keltaisen päälle" tai "laita kaksi keltaista palikkaa päällekkäin".

Aarrejahti koodaillen

Aarrejaktia voidaan toteuttaa sisällä tai ulkona yhdistettynä mihin vain kokonaisuuteen. Jakaudutaan kahteen ryhmään, joista toiset ovat aarteen kätäjöitä ja toiset etsijöitä. Aarteen kätäjät piilottavat aarteen ja laativat sanallisia (tarvittaessa aikuisen avulla) ja/tai kuvallisia ohjeita aarteen löytämiseksi. Löydetty kuva/sana johdattaa etsijät aina seuraavan vihjeen luo. Muistuta aarteen kätäjöitä, että aarteen etsijöille on hyvä antaa vaiheittaisia ohjeita (1. kuva sohvasta 2. kuva naulakosta jne.).

Liikkeet koodeina

Liikkeitä koodeina voidaan toteuttaa niin sisällä kuin ulkonakin ja moniin kokonaisuuksiin liitettyinä (esim. matematiikka, liikunta, retki jne.). Yhteisesti ryhmän kanssa sovitaan, mitä numerot 1 – 6 tarkoittavat liikkeinä (esim. 1 = jättiläisen askel, 2 = kyykkyy, 3 = 5 x-hyppyä jne.). Numeroiden sisältämiä käskyjä on hyvä harjoitella paikallaan muutamia kertoja ennen kuin lähdetään esim. sovitusti etenemään pisteestä A pisteeseen B. Käskyjen jäädessä muistiin, voidaan koodiliikkeitä yhdistää mm. "maa-meri-laiva"-leikkiin. Psst! Liikkeet koodeina voivat toimia mm. ryhmän yhteisenä salakielenä 😊!

Nuolet kertovat

Nuolet kertovat koodausharjoittelu toimii hyvänä koordinaatioharjoitteluna. Aikuinen piirtää nuolijonon, joka toimii ohjeena piirtäjälle. Esimerkiksi neliön piirtämisen nuolijono piirretty ohje olisi [neljä nuolta oikealle, neljä nuolta ylöspäin, neljä nuolta vasemmalle, neljä nuolta alaspäin]. Sovitaan ruutupaperista aloituskohta, annetaan kirjallinen nuoliohje, jota tarkasti noudattaen lapsi piirtää ja tuo valmiin teoksen tarkastukseen. Nuolien avulla piirtäminen vahvistaa myös koordinaatiokykyä.

KUVAILEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- Erilaisten kuvien havainnoiminen
 - o Millainen on hyvä/huono kuva?
 - o Miksi kuvat ovat erilaisia?
 - o Millaiset yksityiskohdat herättävät kuvissa huomiota?
- Kuvallinen ilmaisu
 - o kuvallisen ilmaisun vahvistaminen
 - kuvaus ja sen harjoittelu
 - kuvan sommittelu
 - kuvan muokkaaminen
 - o kuvien tunnistaminen yhtenä laajan tekstikäsityksen mukaisena muotona
 - o kuvallisen ilmaisun ymmärtäminen yhtenä vaikuttamisen keinona
- toden ja epätoden havainnoiminen
 - o Muokattujen kuvien tutkiminen
 - o Mistä tunnistaa muokatun kuvan? Vai tunnistaako?
 - o Miksi kuvia muokataan?

KUVAILEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Lasten on hyvä ottaa toisistaan kuvat jo etukäteen heidän valitsemisissaan paikoissa ja asennoissa valitsemiseen ilmein ja elein. Kuvaus voi tapahtua pareittain rooleja vaihtaen ([kuvaaja-kuvattava](#)), jolloin orientoitumista tulevaan kuvaillen -päiväkokonaisuuteen tapahtuu. Kuvaamista voi toteuttaa esim. vapaan leikin/tekemisen aikana esim. päivälevon jälkeen. Kuvaaminen kannattaa toteuttaa laitteella, josta helpoiten saatte kuvat tulostettua. Tulostakaa kuvat ennen kuvaillen -päiväkokonaisuutta. Kerätkää talteen myös erilaisia lehtiä, joissa on paljon kuvia.

Tuokiossa voi käyttää hyväksi esimerkiksi lehtiä ja niissä olevia kuvia, ryhmästä vuoden aikana otettuja kuvia, tabletilla katsottavia kuvia, puhelimelta löytyviä kuvia, oppikirjasta löytyviä kuvia, joiden avulla on helppo tarkastella kuvien tarkoitusta ja yksityiskohtia.

Lapsista otetut kuvat, sakset, kartonki, liimaa ja mm. sanoma- ja aikakauslehtiä.

Pedagoginen tuokio

Pohtikaa yhdessä millä laitteilla kuvia voi ottaa? Missä kaikkialla kuvia on? Oletteko te kuvanneet? Millaisia asioita olette kuvanneet? Millainen kuva on hyvä kuva? Entä millainen kuva on huono? Havainnoikaa ympäristöstä löytyviä kuvia ja keskustelkaa mistä kuvat kertovat? Mikä tarkoitus ympäristössä/laitteilla/tuokioon valituilla kuvilla on?

Leikkikää sormikameroilla. Tehkää sormista kameran linssi ja tiirailkaa ympäristö/maailmaa sen läpi.

Mitä näkyy? Mikä jää "kameran" ulkopuolelle? Mitä pitää tehdä, jos haluaa enemmän asioitakuvaan? Entä mitä tehdään silloin, kun kuva halutaan ottaa ihan läheltä tai kuvaan halutaan vain tietty asia? Onko sormikameroissa zoomia? Mikä se on? Saako kamera liikahtaa kuvan ottamisen hetkellä? Mitä tapahtuu, jos kamera liikahtaa?

Ovatko kaikki näkemänne kuvat totta? Tarkastelkaa yhdessä salkussa (liite 10 & 11) olevia kuvia. Mitä kuvassa on? Onko kuva totta? Mikä siinä ei ole totta? Mikä siinä voisi olla totta? Miten kuvasta on saatu tällainen? Kuinka kuvia voidaan muokata? (mm. erilaiset sovellukset, käsin) Miksi niitä muokataan?

Touhu

Kuva uudeksi.

Edelliseen keskusteluun pohjautuen lapset luovat aiemmin hänestä otetusta kuvasta uuden kuvan uudella taustalla.

Jakakaa lapsista otetut kuvat heille itselleen. Lapset leikkaavat itsensä irti taustasta kehonsa ääriviivoja mukaillen.

Kuvan leikkaamisen jälkeen aletaan etsiä lehdistä kuvia, joista rakennetaan uudenlainen tausta omalle kuvalle. Kuvien etsintä aloitetaan uuden taustan löytämisestä, josta jatketaan kuvan pienempiin yksityiskohtiin.

Rohkaise lapsia luovuuteen, sillä kuvan ei ole tarkoitus olla totuudenmukainen vaan nyt kuvalla saa ja pitää hullutella!

Käykää yhdessä läpi valmiit uudet kuvat. Kiinnittäkää erityisesti huomiota asioihin, jotka eivät oikeasti ole mahdollisia, mutta jotka kuvan muokkaamisen kautta mahdollistuvat.

(Sommers-Piironen ym. 2017, 10 mukaillen.)

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT KUVAILLEN -KOKONAISUUTEEN

Vuoden seuraaminen kuvin

Kokonaiskuvan hahmottaminen kuvina on usein helpompaa kuin kokonaiskuvan hahmottaminen vain sanoin tai tarinoin. Ottakaa koko vuoden mittaiseksi projektiksi vuoden kierron seuraaminen kuvien avulla. Valitkaa lähiympäristöstä (ulkoa), jokin kohde, jota seuraatte vuoden ajan. Parhaiten toimivat esimerkiksi puut, jotka elävät voimakkaasti vuodenaikojen mukaan. Sopikaa esimerkiksi viikoittainen aika, jolloin kohde kuvataan esim. ryhmän älypuhelimella (esim. maanantaisin ulkoilun aikana) ja tulostakaa kuva ja kiinnittäkää se yhteisesti sovittuun paikkaan aina edellisen kuvan viereen. Tällöin kuvasarjasta muodostuu luonnollinen aikajana, josta vuoden aikana tapahtuvia muutoksia on lasten helppo havainnoida. Vaihtakaa kuvaajaa viikoittain, jolloin jokainen pääsee kuvausmestariksi sekä harjoittelemaan kuvan ottamista ennalta sovitusta kohdasta sekä kuvaamisen perusteita. **Psst!** Pakkaskelillä veden heittäminen ilmaan ja sen kuvaaminen on mieletön kokemus 😊. (Sommers-Piironen ym. 2017, 18 mukailten.)

Pehmo kotivierailulla

Pehmo kotivierailulla on useassa päiväkodissa/esiopetuksessa käytettävä toimivaksi ja lasten suosikiksi valikoitunut kokonaisuus. Valitkaa pehmolelu, joka vierailee eskarilaisten kodeissa viikonlopun ajan niin, että vuoden aikana pehmo pääsee vierailemaan jokaisen kodissa. Tarkoituksena on, että lapset yhdessä huoltajien kanssa dokumentoivat pehmon viikonlopun touhuja yhdessä perheiden kanssa. Dokumentointi on mielenkiintoisinta kuvin, mutta pehmon mukana kulkee myös vihko, johon perheet yhdessä eskarilaisen kanssa kirjaavat viikonlopun tapahtumia. Valitkaa ryhmälleen ja perheille sopiva tapa jakaa kuvia (esim. kuvaviestit, ~~Whatsapp~~ Whatsapp-sovellus, sähköpostin, muistitikun tms. kautta). **Psst!** Erityisen hauskaa on, mikäli ~~whatsapp~~ whatsapp- viestit ovat tulleet viikonlopun aikana ryhmän puhelimeen "pehmolta". Käykää yhdessä viikon aikana sopivassa kohdassa pehmon vierailu läpi niin, että lapsi saa kertoa kuvien avulla tapahtumista sekä lukekaa vihko 😊 Pehmovierailun kautta lapset pääsevät harjoittelemaan kuvausta ja dokumentointia sekä sanallista ilmaisua ja viestintää. (Sommers-Piironen ym. 2017, 6 mukailten.)

Sanomalehdestä löytyvät kuvat tarinaksi

Käykää yhdessä läpi tarinoiden yleistä rakennetta: alku, keskikohta/yllättävä tapahtuma ja loppuratkaisu. Käykää yhdessä läpi esimerkein (mm. tutut sadut, kuten Punahilkka) mikä kyseisessä tarinassa on alkua, jännittävä tapahtuma ja mikä on loppuratkaisu. Millainen on hyvä tarina? Tehkää keskustelun jälkeen omia tarinoita pareittain kuvien avulla. Kuvat lehdissä ovat usein monipuolisia ja monikäyttöisiä. Lapset valitsevat pareittain kolme mieluista kuvaa lehdestä ja tekevät näistä tarinan. Tarinat voidaan esittää ryhmälle livenä tai ne voidaan näytellä ja kuvata tabletilla/ipadilla ja katsoa yhdessä. Keskustelkaa tehdyistä tarinoista (mikä oli alku, keskikohta ja loppu) jne. (Ruhala ym. 2010, 71 mukailten.)

Valokuvanäyttely

Sopikaa yhdessä ajankohtainen asia/aihe, jonka lapset esittävät kuvan avulla. Jokainen lapsi kuvaa asiaan/aiheeseen liittyvän kuvan sellaisena kuin itse sen kokee/näkee/ymmärtää. Kuvat tulostetaan, lapset rakentavat kuvalleen kehyksen ja ne laitetaan esille valokuvanäyttelyksi esim. päiväkodin yhteiseen tilaan tai jopa kirjastoon/kunnantalolle tms. yhdessä lasten kanssa. Ihaikaa ryhmänä valmista näyttelyä ja keskustelkaa teemoista kuten: kuinka eri tavoin sama asia voidaan nähdä? Onko kuvissa jotain yhteistä? Positiivisen palautteen antaminen vuorotellen jokaisen työn kohdalla on tärkeää, erityisesti lapsilta lapselle tuleva palaute!

MAINOSTELLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- mainoksiin tutustuminen yhtenä mediasisältönä
 - o mainosten tunnistaminen yhtenä median muotona
 - o mainosten vaikuttamiskeinojen tunnistaminen
- mediasisällön luominen
 - o mainoksen/mainosten tuottaminen
 - o luoviin ratkaisuihin rohkaiseminen ja kannustaminen
- visuaaliset keinot
 - o visuaalisen hahmottamisen harjoittaminen ja vahvistaminen
 - o visuaalisten vaikuttamisen keinojen havainnointi ja tunnistaminen
 - o visuaalisten taitojen harjoittelu
 - o visuaalisen sisällön tuottaminen
- oman työn esitleminen
 - o esiintymisen harjoittelu
 - o esiintymisessä rohkaiseminen
- toiminnan dokumentointi
 - o töiden kuvaaminen
 - o sanallinen ilmaisu aikuisen avustuksella

MAINOSTELLEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

A3-kartonki ja tussi

iPad

Pussukka ja pussukkaan lasten verran erilaisia esineitä/välineitä, jotka ovat jollain tavalla erikoisia/tunnistettavia käyttötavaroita/-esineitä.

Mainoksia mainos-, sanoma- ja aikakauslehdistä. Tuokioon sopivia mainoksia on hyvä valita/kerätä jo etukäteen.

Erivärisiä A3- tai A4-kartonkeja, liimaa, saksia ja värikyniä.

Pedagoginen tuokio

Tarvitset tyhjän kartongin ja tussin. Tehkää tästä superpäivästä yhdessä mainos! Esimerkiksi: Tänään on SUPER-maanantai! Super-maanantai sisältää paljon huippupuuhaa: hurjan hauskoja leikkejä, mielenkiintoista oppimista, mahtavan päivälepohteen sekä superhalvalla ulkoilutuokion! Ja kaupan päälle vielä herkullista makaronilaatikkoa!

Keksikää yhdessä lasten kanssa sanoja, jotka mainostavat juuri tätä päivää. Kuvita mainosta lasten ehdotusten mukaisesti! Tutkikaa mainosta ja kiinnittäkää seinälle. **Psst!** Päivistä voitte jatkossakin tehdä mainoksia 😊!

Keskustelkaa mainoksista; Oletteko nähneet mainoksia? Missä olette nähneet mainoksia? Millaisia mainoksia olette nähneet/millaisia mainoksia on (esim. kauppojen seinillä, rekoissa, näyteikkunoissa, lehdissä, netissä, televisiossa)? Millaisia mainokset ovat ulkoisesti olleet (värikkäitä/suuria/pieniä/isoja kirjaimia jne.)? Miksi mainokset ovat usein esim. värikkäitä/suuria/isotekstisiä/kuvallisia/äänekkäitä?

Tutkikaa mainoslehtiä ja mainoksia lehdissä. Tutkikaa netistä löytyviä mainoksia (esim. digilehdet).

Mikä mainosten tarkoitus on? Mitä mainoksilla yritetään saavuttaa? Miksi mainoksia on hyvä olla olemassa? Mikä niissä on huonoa, vai onko? Mitä eri värit mainoksissa voisivat tarkoittaa? Millä värillä esim. hattaraa/maitoa/banaaneja/suklaata jne. mainostettaisiin? Miksi? Mistä mainoksessa voidaan tunnistaa, kenelle mainos on tarkoitettu?

Touhu

Jokainen lapsi nostaa pussukasta esineen. Tehtävänä on tehdä kyseisestä esineestä houkutteleva mainos sopivin värein, sanoin ja kuvin. Apuna ohjaavina kysymyksinä voi olla: Millä värein voisi mainostaa? Kenelle mainos kannattaisi kohdentaa? Millaisia kuvia mainoksessa voisi olla? Millaisia sanoja?

Käykää yhdessä läpi lasten tekemät mainokset niin, että lapset vuorotellen esittelevät työnsä ja toiset lapset yrittävät havaita ja tunnistaa mainostetun esineen ja mainoksessa käytetyt mainostamisen keinot. Mikäli jokin jää huomaamatta, mainostaja saa itse täydentää vielä vastauksia. Tarkoituksena on oppia tunnistamaan mainoksia ja mainostamisessa käytettäviä keinoja. Kiinnittäkää mainokset lopuksi kaikkien nähtäville.

Psst! Töitä voidaan dokumentoida lasten kanssa yhdessä esim. **pedonet**-sivustolle niin, että lapset saavat itse kuvata työnsä ja postata sen sivustolle yhdessä aikuisen kanssa. Tämä vie ensimmäisillä kerroilla paljon aikaa, mutta vähitellen lasten taidot tässäkin kehittyvät. Lisäksi lasten mahdollisuus dokumentoida töitään itse toteuttaa lapsen osallisuutta ja monimuotoista pedagogista dokumentointia!

(Mediakasvatus Metka s.a., mukaillen.)

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT MAINOSTELLEN -KOKONAISUUTEEN

Mainosetsivät

Ryhtykää mainosetsiviksi, ottakaa kuvausvälineet (tablet/iPad/puhelin tms.) mukaan ja käykää kävelyllä läheisessä kuntakeskuksessa. Löydätkö mainoksia? Mitä mainostetaan? Millaisia värejä? Houkutteleeko mainos? Kenelle mainos on tarkoitettu? Kuvatkaa toisianne löytämienne mainosten kanssa samaan kuvaan myöhempää tarkastelua varten. Voitte vaikka tulostaa kuvat muistoksi mainosetsiville! (Mediakasvatus Metka s.a., mukailen.)

Spesiaalipäivät mainoksiksi

Anna salatehtäviä lapsille vuorotellen: spesiaalipäivän ollessa tiedossa, anna pienelle ryhmälle tehtäväksi tehdä mainos tulevasta päivästä ja anna heidän esitellä kyseisenä päivänä päivän sisältö mainoksen avulla. Harjoitelkaa salaa etukäteen, kuinka mainos voitaisiin luoda houkuttelevaksi 😊

Myös tapahtumista (esim. vanhempainillat, juhlat) koteihin ja päiväkodin seinälle tehtävien ilmoitusten tekoon lapset on helppo ottaa mukaan. Tällöin ilmoituksista tulee lasten näköisiä sekä lapset pääsevät kokonaisvaltaisemmin osallistumaan spesiaalipäiviin, sillä useinhan he ovat tapahtumien päätähtinä!

Mainosten muodot, numerot ja kirjaimet

Mainoksissa on paljon erilaisia muotoja, numeroita ja kirjaimia. Läpikäydessänne näihin liittyviä kokonaisuuksia, ottakaa käyttöönne mainoksia (esim. sanoma/mainos/aikakauslehdet). Leikatkaa niistä löytyviä tuttuja muotoja (mm. kolmiot, neliöt, ympyrät), numeroita ja kirjaimia esitteleviksi kollaaseiksi ja kiinnittäkää näkyville.

Otsikolle uudet kuvat

Valitse sopivia otsikoita mm. lehdistä. Tehkää esimerkiksi pareittain otsikolle kaksi kuvitusta: kuvitus, joka vastaa otsikon sisältöä/joka sopii otsikkoon sekä kuvitus, joka ei vastaa otsikon sisältöä/ei sovi otsikkoon. Tutkikaa valmiita tuotoksia keskustellen seuraavista teemoista: Mikä kuvassa kertoo/ei kerro otsikon sisällöstä? Miten kuvitukset eroavat toisistaan? Kumpi kuvituksista on luotettavampi? Miksi? Mitä virheellisestä kuvituksesta voi aiheutua?

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti ym. 2018, 14 mukailen.)

LIKKUVIN KUVIN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- liikkuvan kuvan moniin muotoihin tutustuminen
 - o mm. ohjelmat, videot, elokuvat
 - o liikkuvalla kuvalla vaikuttaminen
- liikkuvan kuvan tekninen toteutus
 - o liikkuvan kuvan kuvaaminen
 - o huomioitavat asiat
- uutisiin tutustuminen yhtenä median muotona
 - o uutisten tarkoitus
 - o uutisten rakenne
 - o uutisten sisältö
- liikkuvan kuva -sisällön tuottaminen
 - o sisällön pohtiminen, luominen, tuottaminen ja tallentaminen
 - o teknisten taitojen harjoittelu ja vahvistaminen
 - o omaehtoisen sisällöntuottamisen vahvistaminen ja siihen kannustaminen

LIKKUVIN KUVIN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Tulevaan liikkuvien kuvien -päiväkokonaisuuteen on hyvä valmistautua antamalla lapsille tehtäväksi rakentaa ryhmän oma televisio. Tässä hyvänä apuna toimii pahvilaatikko, johon voidaan leikata television ruutu. Mahdollista lapsille erilaisia välineitä television koristelua varten. Television rakentaminen toimii hyvänä keinona orientoitua tulevaan. Television rakentamisen ohella voidaan miettiä myös taustaa/lavasteita/uutisstudion paikkaa. Television ja uutisstudion rakentaminen voidaan ajoittaa esim. päivälevon jälkeiseen tekemisen aikaan.

Lasten valmistama televisio ja uutisstudio sekä kamera/älypuhelin/iPad videon katsomiseen ja kuvaukseen. Mikäli aikaa on, myös roolivaatteet uutisankkureille on mukava lisä 😊

Pedagoginen tuokio

Helsingin Sanomien -verkkosivuilla on päivittäin nähtävillä Lasten uutiset -video ajankohtaisiin asioihin pohjautuen. Katsokaa video.

Minkä sisältöinen video oli? (uutislähetys) Millaisia asioita uutisissa käsiteltiin? Mitä niistä kerrottiin? Miten uutiset eroavat esimerkiksi lastenohjelmista (esim. Muumilaakson tarinoista)? Millaisista erilaisista kokonaisuuksista uutiset kertoivat? (esim. ajankohtainen asia, historiallinen asia, tietoisuus, sää). Mikä tarkoitus uutisilla on? Mistä muualta uutisia voidaan katsoa ja/tai löytää kuin iPadilla? (televisio, älypuhelin jne.) Katsotaanko teillä kotona uutisia?

Miettikää yhdessä, mitä asioita haluaisitte käsitellä omissa uutisissanne. Mikä olisi päivän pääuutinen, ajankohtainen asia, säätiedotus ja hauska uutinen?

Lasten oman uutislähetysten valmistaminen

Käytyänne läpi uutisten kokonaisuutta sen eri aihealueiden osalta, jaa ryhmä pareihin, joista jokainen toteuttaa yhdessä sovitun aihealueen uutisiin (päivään liittyvä uutinen, urheilu-uutinen, sää, ajankohtainen, hauska juttu tms.).

Parit siirtyvät suunnittelemaan ja harjoittelemaan oman aihealueen mukaista sisältöä. Usein lapset keksivät hyvin sisältöjä itsekin, mutta aikuisen apu voi olla työn käynnistymisessä tärkeää.

Parien harjoiteltua oman osuutensa, siirtykää rakennetun telkkarin luokse ja harjoitelkaa uutislähetys sujuvaksi kokonaisuudeksi, jossa jokainen pari pääsee "televisioon" esittämään oman kokonaisuutensa. Kun kokonaisuus on harjoiteltu toimivaksi, uutiset kuvataan lasten toimesta videolle.

Kuvauksessa on hyvä keskittyä lasten kanssa seuraaviin seikkoihin: Mistä on hyvä kuvata, että kaikki tarvittava näkyy ruudulla? Miten kuvauslaite saadaan pysymään paikoillaan ja vakaana? Lasten kanssa on myös hyvä harjoitella kuvauksen "pausettamista". Uutislukijoiden vaihtuessa on mahdollista tauottaa videokuvaus ja jatkaa videoimista, kun uudet uutislukijat ovat valmiina, tällöin kokonaisuudesta saadaan eheä ja luontevasti jatkuva ilman "vaihtosähellystä".

Katsotaan yhdessä ryhmien uutiset. Mitä erilaista ryhmien uutislähetyksissä oli? Kertoivatko ryhmien uutiset samoista asioista? Miksi ei? Mikä uutisten tekemisessä oli vaikeinta/helpointa/mukavinta/tylsintä?

Huom! Liikkuvien kuvien -kokonaisuus voidaan jakaa useammallekin päivälle projektiluontoiseksi työskentelyksi, johon voidaan sisällyttää jatkotyöskentelyvinkkejä.

Psst! Esitelkää kuvaamaanne uutislähetystä muillekin ryhmille tai jakakaa huoltajille! 😊

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT LIIKKUVIN KUVIN -KOKONAI SUUTEEN

Liikkeet videoiden

Liikkeet videoiden -tehtävässä lapset opettavat toisilleen liikkumistehtäviä/liikkeitä tms. videoiden avulla. Näitä lasten tekemiä ohjevideoita on hyvä käyttää liikuntatuokion yhteydessä, joten liikkeiden videoiminen on hyvä aloittaa ja tehdä ennen varsinaista päivää. Liikkeiden videoiminen ensimmäisellä kerralla on hyvä tehdä aikuisen antamien liikeohjeiden kautta. Pari harjoittelee aikuisen antaman liikkeen ja aikuinen videoi sen, kun liike on lasten mielestä opetettu. Video toimii liikuntatunnilla liikkumistehtävän opetusvideona toisille.

Psst! Liikevideoita voi käyttää avuksi myös aamupiirissä toteutettavissa ~~sensomotori-~~harjoituksissa!

(Sommers-Piironen ym. 2017, 23 mukaillen.)

Minielokuvat

Esitysten tekeminen ja esittäminen on tärkeää. Antakaa lasten yllättää teidät aikuiset heidän omilla minielokuvillaan! Minielokuvia voidaan toteuttaa pienissä ryhmissä sovittuina päivinä. Minielokuvalla aikuiset voivat antaa ajankohtaisen aiheen sekä auttaa kuvauksessa ja rekvisiitassa. Järjestäkää minielokuvan valmistuttua minielokuvan ensi-ilta esimerkiksi seuraavaan aamupiiriin, jolloin kaikki ovat paikalla.

Minielokuvia on myös hyvä analysoida yhdessä lasten kanssa: Mikä oli erityisen hyvää? Mikä oli videon paras kohta? Näkyivätkö oleelliset asiat kuvassa?

Opetettava asia

Opetukselliset sisällöt ovat tiedossa jo hyvissä ajoin, jolloin lapsia voidaan osallistaa opetuksen toteuttamiseen. Lapsille voidaan antaa pareittain salatehtäviä, jolloin he videoivat tulevaan opetustuokioon liittyvän opetuksellisen videon. Esimerkiksi lapset voivat kuvata pihan kasveja videolle sekä samalla kertoa, mistä kasvista on kyse.

Tunteikkaat hahmot

Tunteikkaiden hahmojen kautta on tarkoitus käsitellä erilaisia tunteita, kuvata niitä hahmojen avulla sekä samalla vahvistaa videokuvaamisen taitoja. Valitkaa lasten kanssa tilastanne kaksi tai kolme hahmoa, jotka tulevat seikkailemaan erilaisissa tilanteissa erilaisten tunteiden kanssa vuoden aikana. Rakentakaa näille tuleville videoinneille lavaste (esim. tausta pahville), jossa hahmot tullaan jokaiseen videoon kuvaamaan.

Tarkoituksena on, että lapset esittävät hahmojen kautta tunteita herättäneen aidon tapahtuman päiväkodin arjesta. Tilanteet ovat voineet olla tilanteita, joissa on tullut paha/hyvä mieli kaverille. Tilanne tosinnetaan hahmojen avulla, videoidaan ja katsotaan yhdessä ja videon avulla pohditaan: Mitä videolla tapahtui? Miltä hahmoista tuntui? Miten tilanne ratkesi? Tällaisia videointeja voidaan tehdä mm. sopivien tilanteiden sattuessa kohdalle tai kerran kuukaudessa.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 14 mukaillen.)

Meidän juttu tutuksi

Videoiden avulla on helppo esitellä itselleen tärkeää asiaa liikkuvan kuvan ja äänen avulla. Anna lasten valita asia, jonka he haluavat esitellä videon avulla. Asia voi olla vaikka lempileikki eskarissa, kaveri tai lelu. Lapset suunnittelevat missä video kuvataan, mitä siinä tapahtuu ja missä järjestyksessä, kuka kuvaa ja kuka on kuvattavana ja mitä videolla puhutaan. Videoiden on hyvä olla lyhyitä (1-2min), jolloin samalla harjoitellaan asian esitlemistä tiiviisti. Katsokaa videoita yhdessä! Mistä asiasta video kertoi? Mitä uutta opitte asiasta? Millainen video oli? **Psst!** Videon voi tehdä myös jostakin yhteisestä, ryhmälle tärkeästä ja mukavasta jutusta.

(Mannerheimin Lastensuojeluliitto 2018, 22 mukaillen.)

KUUNNELLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- radioon tutustuminen yhtenä median muotona
 - o radio-ohjelman kuuntelu sovelluksen/netin kautta
 - o eroavaisuuksien havaitseminen esim. televisioon
- auditiivisuuteen tutustuminen
 - auditiivisten tekstien/viestien tunnistamisen vahvistuminen
 - auditiivisten tekstien tulkitsemisen vahvistuminen
 - auditiivisuuden merkityksen havaitseminen
 - o luovuuden mahdollistaminen ja siinä tukeminen
 - auditiivisten mediasisältöjen tuottaminen
 - o tiedon tuottaminen äänen kautta/avulla
- erilaisten äänien löytäminen, kokeileminen ja tuottaminen
 - o itselle mieluisten/epämieluisten äänien tarkastelu
- äänen ja tekstin yhdistämisen
 - o tutustuminen, kokeileminen ja uuden sisällön tuottaminen
- innostuksen herättäminen auditiivisuuteen ja sen erilaisiin mahdollisuuksiin
- radion ja kuunnelmien löytäminen ja kuunteleminen älylaitteelta
- tallennusvälineen peruskäytön vahvistaminen
 - o äänien tallentaminen/äänitys laitteella
 - o äänien toistaminen laitteelta

KUUNNELLEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelu ja tarvikkeet

Valitse kolme mieluista runoa, jossa on mahdollisimman paljon ääneen viittavia sanoja, äänimaisemia, tapahtumia, joihin ääniä voidaan yhdistää tms.

Kuuntele Yle Areenan lasten käsikirjasta jakso 2: Aamutoimet -ohjelma.

Valitse iPadilla näytettäväksi kuvia vanhoista ja uudemmissa radioista sekä lataa Nauhuri-sovellus äänitystä varten.

iPad/älypuhelin netistä kuunneltavan radio-ohjelman kuunteluun sekä äänitykseen ja erilaisia välineitä, joilla ääniä voidaan tehdä (lapset voivat myös tuokion aikana etsiä ympäristöstä itse sopivia välineitä äänten tekemiseen. Soittimet (mikäli niitä käytätte) on kuitenkin hyvä varata jo etukäteen käyttöön.

Pedagoginen tuokio

Kuunnelkaa Yle Areenan Lasten käsikirjasta Jakso 2: Aamutoimet -ohjelma. Näytä lapsille, kuinka kuunnelma löytyy ja miten sitä päästään kuuntelemaan. Parhaiten kuunnelma toimii silmät suljettuina 😊

Kuulostivatko aamutoimet lapsista tutuilta? Mikä oli tuttua? Mikä oli erilaista omaan aamuun verrattuna? Mikä aamun äänistä kuulosti hauskimmalta? Entä ikävimmältä?

Mikä on se laite/sovellus, josta kuuluu vain ääniä, mutta ei näy kuvaa? (radio) Millaisia radiot olivat ennen vanhaan? (Eilaisia radioita voi esitellä esim. tabletilla kuvista) Entä nykyään? Kuunnellaanko teillä kotona radiota? Miten se eroaa esim. televisiosta?

Käykää lasten kanssa läpi valitsemasi kolme runoa. Jokaisen runon jälkeen on hyvä yhdessä pohtia, mistä runo kertoi? Mistä runon tunnisti runoksi? Millaisia ääniä siinä voisi olla? Miltä runo kuulostaa? Mistä se kertoo? Mikä on riimi? Oliko runossa riimejä? Miltä runo kuulostaisi, mikäli siinä olisi ääniä? Mitä tarkoittaa äänimaisema? Kokeillaanko tehdä runoon ääniä?

Valitkaa yhdessä runoista lapsille mieluisin (esim. äänestyksen avulla). Etsikää yhdessä välineitä ympäristöstä, joilla ääniä voidaan tuottaa. Äänittäkää erilaisia ääniä kokeeksi, miltä ne kuulostavat äänitettynä? Muuttuuko ääni jollain tavalla?

Lukekaa runo pienissä pätkissä läpi ja etsikää yhdessä sopivia ääniä runon eri kohtiin kuvailemaan runon sen hetkistä tapahtumaa/tunnelmaa/tunnetta tms.

Sopivien äänien löydyttyä, harjoitelkaa runo äänien kanssa muutamaan kertaan. Äänittäkää runo tabletilla/iPadille yhdessä erilaisten äänien kanssa. Äänityksen tekninen osuus on hyvä käydä lasten kanssa yhdessä läpi, jotta lapset tulevat tietoisiksi äänityksestä ja sen mahdollisuudesta jatkossakin.

Kuunnelkaa äänittämänne runo äänineen yhdessä.

Miltä runo nyt kuulostaa? Miten se muuttui äänien myötä? Tuliko siitä jännittävämpi, mielenkiintoisempi, kiinnostavampi, hauskenempi tms.? Miltä äänien tekeminen tuntui? Miltä äänittäminen tuntui?

Kuunnelkaa valmista tuotostanne, ihailkaa ja nauttikaa! Kuunteluttakaa tuotoksenne muillekin! Vertailkaa ryhmien tuotoksia ryhmien kesken, sillä sama runo voi olla äänimaailmaltaan hyvin erilainen!

Psst! Vapaan leikin/tekemisen aikana voidaan kuunnella laitteelta Yle Areenasta lasten radiota!

JATKOTYÖSKENTELYVINKIT KUUNNELLEN -KOKONAISUUTEEN

Oma runo/loru

Lasten oman äänen äänittäminen on aina jännittävää. Onnistuisiko pienissä ryhmissä oman runon tekeminen mieluisasta tai annetusta aiheesta? Äänittäkää lasten omia runoja ja lähettäkää niitä, vaikka huoltajille päivän piristykseksi esimerkiksi sähköpostin/viestin kautta.

Psst! Lorun tai runon tekeminen, äänittäminen ja lähettäminen toimii mm. äitienpäivä- tai isänpäivälahjana.

Tietoa haastatellen

Käykää yhdessä läpi haastattelun ideaa, rakennetta ja tarkoitusta. Pohtikaa haastattelua erityisesti yhtenä muotona saada tietoa. Pohtikaa yhdessä, kuka lasten tuntemista ja/tai lähiympäristön henkilöistä voisi tietää esimerkiksi kouluruoasta eniten? Entä päiväkotirakennuksesta? Entä kuka voisi tietää eniten päiväkodin asioista? Tai vaikka jääkiekosta?

Haastatelkaa näitä henkilöitä ja tallentakaa haastattelut

- Harjoitelkaa haastattelemista ja haastateltavana olemista ensin oman ryhmän kesken, vaihdelkaa rooleja.
- Valmistelkaa pareittain haastateltavalle henkilölle sopivia kysymyksiä (n. 5 kpl). Mikäli mahdollista, pitäkää haastateltavat vielä salassa, parien tiedossa, jotta haastattelujen purku on jännempää 😊
- Sopikaa lasten kanssa ennen haastattelun tekoa, kumpi parin jäsenistä haastattelee ja kumpi toimii tekniikkavastaavana (äänittäjänä).
- Muistakaa kysyä etukäteen haastateltavalta, että sopiiko haastattelu!
- Äänittäkää/tallentakaa haastattelu sopivana ajankohtana
- Kuunnelkaa haastattelut yhdessä ja yritäkää saada selville, kuka toimii kussakin äänitteessä haastateltavana ja kuka haastattelijana.
- Keskustelkaa yhdessä haastattelujen sisällöistä. Saatiinko uutta tietoa? Mikä oli mielenkiintoista?
- Tehkää haastatteluja pitkin vuotta yhteisistä, ajankohtaisista aiheista!

(Sommers-Piironen ym. 2017, 10 mukaillen.)

Riimitellen räpiksi

Lasten ensimmäisissä runoissa/loruissa riimit ovat tärkeitä. Tehkää omia riimejä esim. aikakauslehtien avulla. Katselkaa lehtien kansia ja riimitelkää kansilehdistä löytyvistä sanoista runoja. Kirjatkaa keksimänne riimit ylös ja kootkaa ne yhdessä kokonaisuudeksi, joko tarinaksi tai runoksi.

Riimit ovat lähellä räpeissä käytettävää tekniikkaa, joten riimeistä innostuessa, muokatkaa riimirunonne/tarinanne räpin muotoon, jota voitte rytmittää käsillä ja jaloilla. Äänittäkää (parhaimmillaan videoikaa!), sillä sehän on teille jo tuttua! 😊 **Psst!** Räpistä voitaisiin saada yhteiseen juhlaan esityskin!

(Ruhala ym. (toim.) 2010, 73 mukaillen.)

Oman äänimaailman tutkiminen

Toiset äänet ärsyttävät ja toiset äänet miellyttävät eri ihmisiä. Jutelkaa yhdessä erilaisista äänistä. Millaiset äänet ovat mukavia? Entä inhottavia? Mistä äänestä tulee hyvä mieli? Entä huono? Keskustelun jälkeen jokainen kokoaa omaan valkoiseen A3-paperiin oman äänimaailman, josta löytyy piirrettyinä, tulostettuina ja/tai leikattuina kuvina niiden äänien lähteitä, jotka miellyttävät, ärsyttävät, saavat hyvälle tuulelle, huonolle tuulelle, innostumaan jne. Käyttäkää apuna lehtiä, josta kuvia äänien lähteistä voidaan leikata! Tutkikaa toisten äänimaailmoja töiden valmistuttua. Onko jotain yhteistä? Eroavaisuuksia? Vastakohtia?

PELAILLEN

Mediakasvatukselliset tavoitteet

- pelimuotoihin ja -välineisiin tutustuminen
 - välineiden luokittelu
 - pelien luokittelu
 - pelien vuorovaikutuksellisuuden havaitseminen
 - uhat ja mahdollisuudet
- pelaamisessa tarvittavien säätelytaitojen kehittyminen
 - rajoitukset
 - aika
 - säännöt ja niiden noudattaminen
- itselleen ominaisten ja mieleisten mediankäyttötapojen tunnistaminen
 - missä, milloin, miten ja miksi
- ikärajojen ja suositusmerkintöjen kertaaminen
 - itselle sopivien pelien valitseminen

PELAILLEN – PEDAGOGINEN TUOKIO

Alkuvalmistelut ja tarvikkeet

Sopikaa lasten ja huoltajien kanssa etukäteen pelityöpajapäivästä, jolloin lapset saavat ottaa eskariin oman laitteensa, jolla voi pelata hänelle mieluista peliä (esim. älypuhelin/tablet/iPad/käsi-konsoli). Esiopetusryhmän laitteita, kuten iPadeja, voi antaa lapsille tarvittaessa lainaan pedagogista tuokiota varten. Sopikaa yhdessä huoltajien ja lasten kanssa etukäteen siitä, saako pelilaitteita käyttää eskaripäivän aikana esim. päivälevon/vapaan tekemisen aikana. Mikäli laitteet ovat pedagogisen tuokion ulkopuolella käytettävissä, sopikaa yhteiset, tarkat säännöt. Pelipäivä voi toimia myös eräänlaisena "palkintopäivänä" kohta suoritetuksi tulevasta eskarista ja mediakasvatuksen kokonaisuudesta 😊

Lasten omat älylaitteet ja iPad musiikin kuunteluun.

Pedagoginen tuokio

Aloittakaa omien laitteiden esittelykierröksellä, jossa lapset kertovat, mikä laite on kyseessä, mitä lapsi laitteella yleensä tekee, mikä tuossa tekemisessä on parasta.

Millaisia pelejä lapset pelaavat? Missä ja millaisilla laitteilla pelejä voi pelata? Millaisia erilaisia pelejä on olemassa (tietokonepeli, kännykkäpeli, konsolipeli, lautapeli, korttipeli jne.)? Miten pelejä voidaan pelata (yksin ja yhdessä)? Miten pelejä voi pelata yhdessä (mm. yhdessä samalla laitteella, nettipelit)? Miten pelejä voidaan luokitella (mm. seikkailu-, rooli-, auto-, toiminta-, oppimispelit)?

Mikä pelaamisessa on parasta? Entä tylsintä? Millä laitteella yleensä pelaatte? Milloin lapset pelaavat mieluiten? Mistä tietää, että peli on sopiva (turvamerkkien kertaus!) ikäisellesi?

Psst! Näitä asioita voidaan käsitellä eri tavoin eri leikkien avulla. Esim. "Hyppää ylös jos..." -leikki tai "Minä pidän..."-leikki, jolloin kaikki samasta asiasta pitävät esim. taputtavat jne.

Keskustelkaa pelaamisen liittyvistä säännöistä, joita lapsilla on kotona. Pohtikaa, miksi jokin sääntö on kotona olemassa, mikä sen tarkoitus on ja onko niitä helppo noudattaa?

Tämän jälkeen kerro eskarin pelisäännöt tulevaan tuokioon:

- laitteet ovat edessä lattialla, laitteisiin ei vielä saa koskea
- sopikaa niin, että kun musiikki soi, pelaaminen on sallittu ja kun musiikki taukoaa, pelaaminenkin loppuu ja laite tulee laittaa takaisin lattialle eteen

Toistakaa tällainen harjoitus muutamia kertoja (yhteensä n. 10 – 15 min.).

Pohtikaa sitten yhdessä, miltä pelin lopettaminen tuntui? Mikä siinä oli vaikeaa? Entä helppoa? Ärsyttikö lopettaminen? Milloin pelaaminen on lasten mielestä hyvä lopettaa (mm. väsyminen, kiukustuminen, pelko)?

Pelimaailma näkyväksi

Tarkoituksena on edellisessä kohdassa pelattujen pelien konkretisoiminen joko piirtämällä/maalaamalla ryhmälle ajankohtaista tekniikkaa käyttäen (esim. vesivärit, liidut tms.). Lapset taiteilevat tuokiossa pelaamien peliensä maailman (ympäristö, pelihahmo/pelihahmot jne.) paperille. Työt voidaan laittaa esille aiemmin Medioiden-päiväkokonaisuudessa tehtyjen profiilien alle täydentämään kokonaisuutta.

Jatkotyöskentelyvinkit

Käyttäkää pelejä ja sovelluksia oppimisen tukena sekä vaihtoehtoisena itsevalittuna omaehtoisena tekemisenä! Seuraavilta sivuilta löydät tietoa hyödyllisistä sovelluksista, sivustoista, materiaaleista ja julkaisuista, jotka sisältävät hyödyllisiä ja käytännöllisiä vinkkejä peleihin ja pelien hyödyntämiseen oppimisen tukena!

(Ruhala ym. 2010, 83 – 84 mukailten; Puska (toim.) 2018, 99 – 100 mukailten.)

Hyödyllisiä julkaisuja

Mediametkaa! -oppimateriaalisarja

Mediakasvatuskeskus Metkan julkaisema oppimateriaalisarja, jonka jokainen osa tarjoaa teoretietoa sekä käytännön vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamisen tueksi mediakasvatuksen eri osa-alueista.

Mannerheimin lastensuojeluliiton julkaisema Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen -opas

Opas sisältää käytännönläheisiä harjoituksia ja vinkkejä mediakasvatuksen toteuttamiseen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Opas on koottu yhdessä varhaiskasvatuksen ammattilaisten kanssa ja siinä on huomioitu erityisesti varhaiskasvatus- ja esiopetussuunnitelmien perusteet.

Saatavissa:

https://dzmdrerwnq2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf

Helsingin kaupungin Oivalluksia varhaiskasvatukseen! -hankkeen julkaisema materiaali 100 oivallusta mediareppuun!

Helsingin kaupungin varhaiskasvatuksen henkilöstön yhteistyössä ideoimia oivalluksia mediakasvatuksen toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Materiaalissa oivallukset on jaoteltu oppimisen alueiden mukaisesti.

Saatavissa: <https://oivalluksiaeskarista.files.wordpress.com/2017/12/100-oivallusta-mediareppuun.pdf>

Mediakasvatusseuran kokoama 100 mediakasvatusideaa -julkaisu

Julkaisu sisältää 100 ideaa mediakasvatuksen toteuttamiseen ja linkit materiaaleihin.

Saatavissa: <http://mediakasvatus.fi/wp-content/uploads/2018/08/100-ideaa-mediakasvatukseen-kooste.pdf>

Mobiilioppiminen ja leikkivä lapsi -julkaisu

Teos, joka on suunnattu varhaiskasvatuksessa työskenteleville kasvattajille avuksi mobiilioppimisen pedagogiikan toteutukseen.

Saatavissa:

https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/154779/Mobiilioppiminen_ja_leikkiva_lapsi.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Mediakasvatus kuuluu kuvaan varhaiskasvatuksessa -julkaisu

Julkaisussa varhaiskasvattajat jakavat kokemuksiaan, oivalluksiaan ja toimintamalleja mediakasvatuksen saralta.

Saatavissa: <https://www.mediataitokoulu.fi/kuuluukuvaan.pdf>

Hyödyllisiä linkkejä mediakasvatuksen tueksi

Mediakasvatuskeskus Metka

www.mediametka.fi

Mediakasvatuskeskus Metka tarjoaa käytännönläheisiä vinkkejä työhön mediakasvatuksen parissa. Sivusto sisältää oppimateriaaleja eri aihealueittain luokiteltuna, ajankohtaista tietoa julkaisuista mediakasvatuksen saralla sekä ajankohtaisia uutisia mediakasvatukseen liittyen. Sivustolta löytyy myös erikseen Open oppimispolku, jonka tarkoituksena ja jonka avulla, on kehittää taitoja ja tietoja mediakasvattajana.

Mediakasvatusseuran verkkopalvelu

www.mediakasvatus.fi

Tietoa mediakasvatuksesta ja materiaalia mediakasvatuksen toteuttamiseen. Ajankohtaista tietoa tarjolla olevista koulutuksista, julkaisuista sekä uutisia mediakasvatukseen liittyen.

Mediataitokoulu

www.mediataitokoulu.fi

Ajankohtaista tietoa ja tutkimuksia mediakasvatuksesta sekä tehtäviä mediakasvatuksen toteuttamiseen.

Kansallinen audiovisuaalinen instituutti

www.kavi.fi

Kansallisen audiovisuaalisen instituutin sivustoilta löytyy maksuttomia julkaisuja ja materiaaleja mediakasvatukseen liittyen.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto

<https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/mediakasvatus/>

Tarjoaa tietoa niin kasvattajille kuin huoltajillekin mediakasvatuksesta. Sivustolta löytyy myös ajankohtaisia linkkejä mediakasvatuksen tueksi.

Lähteet

- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti. 2015. Miten internet toimii? PDF-dokumentti. Kansallisen audiovisuaalisen instituutin julkaisuja, 1/2015. Saatavissa: <https://www.mediataitokoulu.fi/miteninternettoimii.pdf> [viitattu 2.3.2019].
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti., Nuorten tieto- ja neuvontatyön kehittämiskeskus Koordinaatti., Suomen YK-liitto., Suomen valokuvataiteen museo. & Yle Oppiminen. 2018. Luotettavan tiedon metsästäjät. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://www.mediataitokoulu.fi/luotettavantiedonmetsastajat.pdf> [viitattu 4.3.2019].
- Kansallinen audiovisuaalinen instituutti., FiCom ry., Kilpailu- ja kuluttajavirasto., Lastenlinkit.fi., Suomen Lions-Liitto ry., Tietosuojavaltuutetun toimisto., Verke. & Viestintävirasto. 2015. Digisammon takajat – Tietoa ja tehtäviä internetin suuresta datasta. PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://kavi.fi/sites/default/files/documents/digisammontakojat.pdf> [viitattu 15.3.2019].
- Mannerheimin Lastensuojeluliitto. 2018. Mediatehtäviä varhaiskasvatukseen. PDF-dokumentti. Hämeen Kirjapaino Oy. Saatavissa: https://dzmdrewnq2zx.cloudfront.net/prod/2018/01/22105733/MLL_Mediatehtavia_varhaiskasvatukseen_www.pdf [viitattu 2.2.2019].
- Mediakasvatus Metka. s.a. Mainosetsivät – Varhais-, esi- ja alkuopetukseen tehty oppimateriaali. PDF-dokumentti. Saatavissa: http://mediametka.fi/hallinta/wp-content/uploads/2019/01/mainosetsivat_taitto-1.pdf [viitattu 4.2.2019].
- Puska, M. (toim.) 2018. Mediametkaa! Osa 10 – Mediakasvatuksen parhaat käytännöt. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.
- Ruhala, A., Pentikäinen, A. & Niinistö, H. (toim.) 2010. Mediametkaa! Osa 5 – kirjasto kohtaa mediakulttuurin. Porvoo: Bookwell Oy.
- Sommers-Piironen, J., Hemilä, H., Laakkonen, J., Lehtinen, M. & Brinck, J. 2017. 100 Oivallusta mediareppuun! PDF-dokumentti. Saatavissa: <https://oivalluksiaeskarista.files.wordpress.com/2017/12/100-oivallusta-mediareppuun.pdf> [viitattu 12.1.2019].

Kuvaluettelo

Medioiden-kokonaisuuteen liittyvät liitteet 1, 2 & 3

QR-koodit luotu WWW-sivustolla <http://www.qr-koodit.fi/generaattori>

Kuva 1.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Juoksupoika" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/juoksupoika-musiikki-kitara-hauska-1357220/> [viitattu 23.3.2019]

Kuva 2.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Radio" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/vectors/vanha-radio-s%C3%A4hk%C3%B6isen-antiikki-2272696/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 3.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Sanomalehti" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/sanomalehti-sarake-p%C3%A4%C3%A4kirjoitus-598906/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 4.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Televisio" Pxhere-sivustolta. Pxhere.com. 2019. Saatavissa: <https://pxhere.com/fi/photo/949763> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 5.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Kamera" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/kamera-nikon-vanha-kamera-valokuva-2113846/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 6.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Pelikonsoli" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/pelikonsoli-videopeli-leikki%C3%A4-lelu-2202635/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 7.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Tablet/iPad" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/illustrations/ipad-tabletti-kiinte%C3%A4-l%C3%A4pin%C3%A4kyv%C3%A4-1065284/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 8.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Kannettava tietokone" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/kannettava-tietokone-tietokone-3265726/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 9.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Älypuhelin" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/illustrations/%C3%A4lypuhelin-puhelin-android-531250/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 10.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Musiikkisoitin" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/vectors/mp3-soitin-audio-musiikki-mp3-148112/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 11.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "Pöytätietokone" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2019. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/vectors/tietokone-ty%C3%B6p%C3%B6yt%C3%A4-ty%C3%B6asema-158675/> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 12.

QR-koodin sisältö: Kuvakaappaus "E-lukulaite" Flickr-sivustolta. Flickr.com. 2019. Saatavissa: <https://www.flickr.com/photos/suthlib/6325113190> [viitattu 23.3.2019].

Kuva 13.

Kuvakaappaus "Emojit" Flickr-sivustolta. Flickr.com. 2019. Saatavissa: <https://www.flickr.com/photos/schoschie/3272615732> [viitattu 23.3.2019].

Turvaten-kokonaisuuteen liittyvät liitteet 4 & 5**Kuva 14.**

Kuvakaappaukset "Digitaalisten pelien, elokuvien ja televisio-ohjelmien ikäraajat ja sisältömerkinnät" Kansallisen audiovisuaalisen instituutin WWW-sivustolta. Kavi.fi. 2019. Saatavissa: <https://kavi.fi/fi/meku/ikarajat/sisaltosymbolit> [viitattu 3.3.2019].

Kuva 15.

Kuvakaappaukset "Pelien ikäraja- ja sisältömerkinnät" Pan European Game Information:n WWW-sivustolta. Pegi.fi. 2019. Saatavissa: <https://pegi.info/fi/node/59> [viitattu 3.3.2019].

Netteiden kokonaisuuteen liittyvät liitteet 6 – 9**Kuvat 16 – 19.**

Kuvakaappaukset "Vuosituhannen sadut – Verkkokauppa". Kontio, M., Marttinen, T-M., Nuotio, E., Parvela, T. & Vuori, J. 2007. Vuosituhannen sadut. PDF-dokumentti. Ulkoasiainministeriön julkaisuja. Saatavissa: <http://global.finland.fi/public/download.aspx?ID=23151&GUID={0226B22F-EE66-4CAF-B826-97183A8DC7BB}> [viitattu 10.3.2019].

Kuvaillen-kokonaisuuteen liittyvät liitteet 10 & 11**Kuva 20.**

Kuvakaappaus "Fake rainbow" Flickr-sivustolta. Shields F. 2008. Fake rainbow. Saatavissa: <https://www.flickr.com/photos/fmckinlay/2893335886> [viitattu 14.3.2019].

Kuva 21.

Kuvakaappaus "Manipulointi 3D – Photoshop lammas" Pixabay-sivustolta. Pixabay.com. 2017. Saatavissa: <https://pixabay.com/fi/photos/manipulointi-3d-photoshop-lammas-2904673/> [viitattu 14.3.2019].

Kuva 22.

Kuvakaappaus "Tiger Photoshop Budgie Tiger Parakeet" MaxPixel-sivustolta. Maxpixel.net. s.a. Saatavissa: <https://www.maxpixel.net/Tiger-Photoshop-Budgie-Tiger-Parakeet-2430625> [viitattu 14.3.2019].

Kuva 23.

Kuvakaappaus "Before Flight" Flickr-sivustolta. Mehtälä, M. 2015. Before Flight. Saatavissa: <https://www.flickr.com/photos/miikamehtala/19199281044> [viitattu 14.3.2019].

Mediakasvatuksen vuosisuunnitelman toteuttamiseen liitteet 12 – 15

Kuva 24. Mediapassi

Mediapassi. Udd, M. 2019.

Kuva 25.

Mediapassiin ansaittavat merkit. Udd, M. 2019.

Kuva 26.

Mediadiplomi. Udd, M. 2019.

Kuva 27.

Mediakasvatus-kortti aamupiiriin. Udd, M. 2019.

Kuva 28.

Pedagogisten tuokioiden sisältömerkinnät Mediakasvatus-kortin lisäksi aamupiiriin. Udd, M. 2019.

Kuva 1. Esimerkki QR-koodi

Kuva 2. Radio

Kuva 3. Sanomalehti

Kuva 4. Televisio

Kuva 5. Kamera

Kuva 6. Pelikonsoli

Kuva 7. Tablet/iPad

Kuva 8. Kannettava tietokone

Kuva 9. Älypuhelin

Kuva 10. Musiikkisoitin

Kuva 11. Pöytätietokone

Kuva 12. E-lukulaite

Kuva 13. Emojit

Kuva 14. Digitaalisten pelien, elokuvien ja televisio-ohjelmien ikäraajat ja sisältömerkinnät

Sallittu
kaikenikäisille

Sallittu
yli 7-vuotiaille

Sallittu
yli 12-vuotiaille

Sallittu
yli 16-vuotiaille

Kielletty
alle 18-vuotiailta

Sisältää
väkivaltaa

Voi aiheuttaa
ahdistusta

Sisältää
päihteiden käyttöä

Sisältää
seksiä

Kuva 15. Pelien ikäraja- ja sisältömerkinnät

Liite 5

Verkkokauppa

Timo Parvela

Hämähäkki kutoi verkkoaan. Se oli oppinut taidon äidiltään, joka oli oppinut sen omaltaan. Solmu toisensa jälkeen se näpersi ohuita säikeitä. Kun ilta lopulta koitti ja verkko oli vihdoinkin valmis, sen pienet jalat olivat aivan uupuneet.

Illan hämärässä hämähäkit kerääntyivät pienen kylänsä aukiolle. Sadat verkot huojuivat heinien ja puiden varsissa. Ne kimmelsivät tähtien valossa. Jos oikein tarkkaan kuunteli, oli kuin jossain olisi helissyt harppu. Se oli ihana hetki, mutta se oli pian ohi, sillä sitten suru valtasi taas kaikkien mielen.

Kuivuutta oli kestänyt jo monta kuukautta. Ensin olivat kadonneet linnut, sitten hyönteiset. Hämähäkit eivät osanneet lentää, joten ne eivät voineet muiden tavoin lähteä etsimään vettä. Ne olivat nyt nälkäisiä ja hyvin köyhiä, eikä niillä ollut kuin kauniit verkkonsa, jotka hyönteisten puuttuessa roikkuivat hyödyttöminä.

- Kuinka me selviämme? huolestui äitihämähäkki.
- Emmekö me voisi myydä jotain ja ostaa sitten ruokaa? kysyi lapsihämähäkki.
- Ei meillä muuta ole kuin verkkomme, isähämähäkki totesi murheellisena.
- Minä olen kuullut, että paikassa nimeltä Internet on verkkokauppa. Emmekö me voisi myydä verkkojamme siellä? kysyi lapsihämähäkki.

Kaikkien mielestä se oli hieno ajatus, mutta kukaan ei tiennyt missä tuo Internet sijaitsi ja kuinka sinne päästäisiin.

Seuraavana päivänä hämähäkit keräsivät kaikki verkkonsa oksilta ja korsilta. Ne kutoivat ja solmivat, kunnes lopulta saivat valmiiksi tiiviin ja kevyen kankaan, joka oli kuin laskuvarjo tai purje. Siinä olivat koko kylän kaikki verkot, monen kuukauden työ. Seittipurjeeseen oli kudottu kylän kaikki toivo.

Seuraavana aamuna pienin hämähäkki ripustautui seittivarjon lankoihin, tuuli tarttui varjoon ja nosti sen ylös taivaalle. Hämähäkit katselivat, kuinka se katosi kukkuloiden taakse. Sitten ne ryömivät suojaan odottamaan pelastusta tai kuolemaa.

Pieni hämähäkki katseli kuivuneita joenuomia ja ruskeita, pölyisiä tasankoja, joita riitti silmäkantamattomiin.

Sammakkojen kylässä asiat olivat hyvin. Niiden lampi oli syvä ja mutainen. Pienet ja suuret kalat polskivat tyytyväisinä. Hyönteiset pomppivat vedenpinnassa kalojen ja sammakoiden saatavilla.

Pieni hämähäkki laskeutui verkkopurjeellaan lumpeenlehden päälle. Se oli pitkästä lentomatkasta uupunut, eikä jaksanut edes säikähtää satoja pulleita, rävähtämättömiä silmiä, jotka sitä tuijottivat.

- Onko tämä Internet? kysyi hämähäkki.
- Tämä on Sammakkolampi, sanoi yksi sammakoista. Se kaikkein suurin.
- Voi ei. Minun pitää löytää Internet ja verkkokauppa. Minun kyläni on köyhä ja meidän on myytävä verkkomme, jotta saamme ruokaa, hämähäkki selitti.
- Myykää meille. Meillä on hyönteisiä, mutta ei verkkoja. Me tarvitsemme verkkoja, jotta voimme helpommin pyytää hyönteisiä. Verkot voimme sitten maksaa hyönteisillä, sanoi suuri sammakko.

Se kuulosti pienen hämähäkin mielestä reilulta kaupalta. Vielä enemmän se ilahtui, kun sammakot lupasivat, että ensimmäinen hyönteiskuorma lähtisi jo samana päivänä kohti hämähäkkien kylää.

Pieni hämähäkki hyvästeli ystävälliset sammakot, nosti purjeensa ja jatkoi matkaa. Se lensi yli aavikon, yli vuorten, yli meren, yli jäiden, kunnes se lopulta saapui pingviinien maille.

- Onko tämä Internet? kysyi hämähäkki.
- Tämä on etelänapa, vastasivat pingviinit.
- Minä etsin verkkokauppaa, selitti hämähäkki.
- Niin mekin, sanoivat pingviinit.

Pingviinit selittivät tarvitsevansa verkkoja pyydystääkseen kaloja. Vastalahjaksi ne lupasivat kalansuomuja. Pieni hämähäkki ei tiennyt mitä hämähäkit tekisivät kalansuomuilla, mutta se lupasi toimittaa verkkoja, kiitti ja nosti purjeensa. Se kiisi jääkenttien yli. Ohitti mantereen eteläkärjen ja saapui suurille aroille. Siellä se laskeutui härkien maahan.

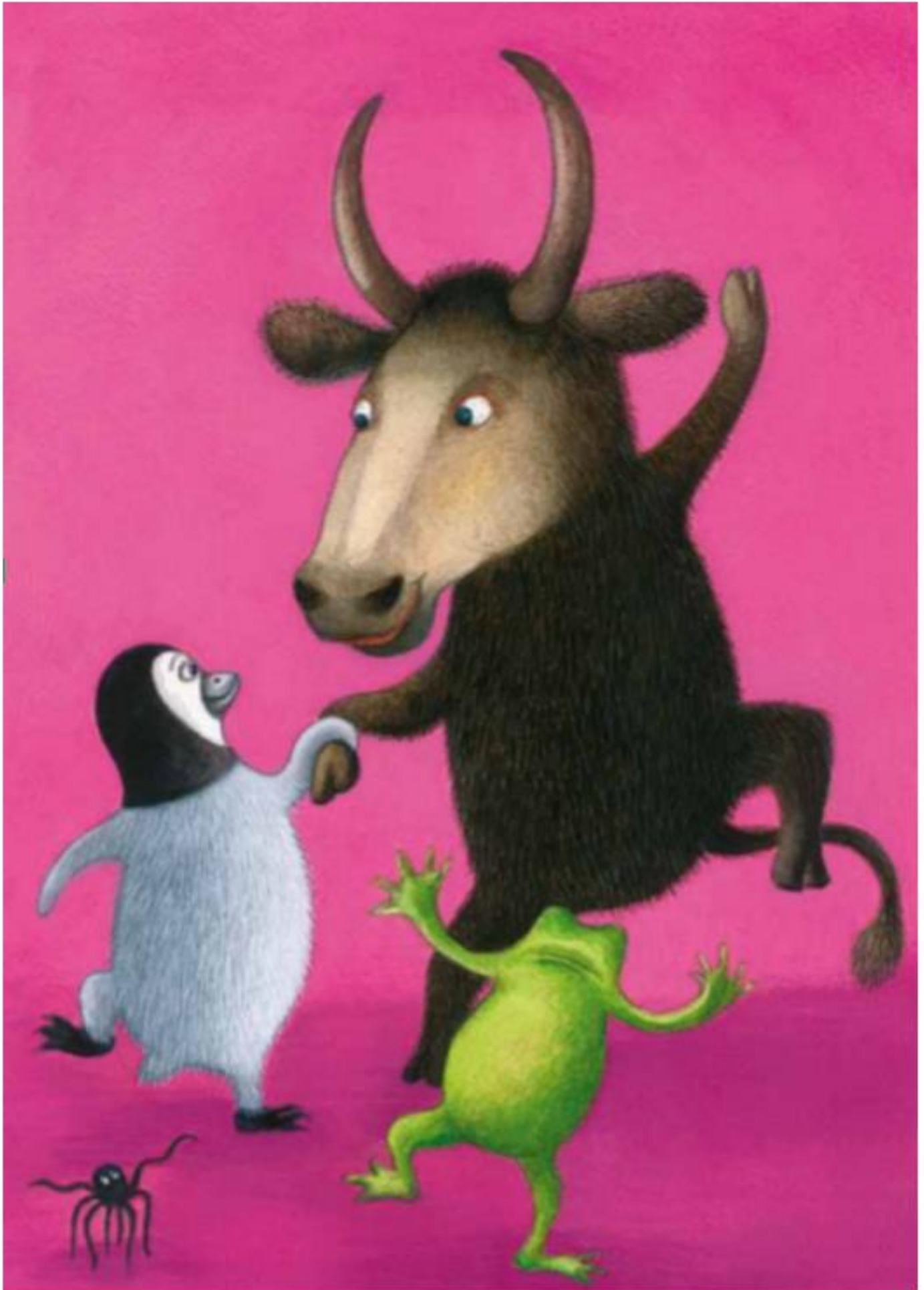
- Onko tämä Internet? kysyi hämähäkki.
 - Ei ole, vastasi se härkä, jolla oli pisimmät sarvet.
 - Tarvitsetteko te verkkoja? hämähäkki kysyi toiveikkaasti.
 - Emme tarvitse, murahti härkä.
 - Entä kalansuomuja? hämähäkki kysyi.
 - Emme tarvitse, sanoi härkä.
 - Mitä te sitten tarvitsette? hämähäkki kysyi lopulta.
 - Emme mitään. Meillä on jo kaikkea, härkä selitti ja muut härät nyökyttelivät.
 - Vai niin, sanoi pieni hämähäkki surkeana.
- Se rupesi keräämään kokoon purjettaan, joka nyt oli jo repaleinen. Itse asiassa se oli jo niin repaleinen, ettei se enää noussut ilmaan.
- Mitä sinä tarvitset? kysyi pitkäsarvinen härkä yllättävän lempeällä äänellä.
 - Minä tarvitsen apua, sanoi hämähäkki.

Pienen hämähäkin paluumatka sujui turvallisesti härkävaljakon kyydissä. Mahtavat härät kulkivat vakaasti päät painuksissa läpi metsien ja niittyjen. Lopulta ne saapuivat hämähäkkien kylään, jossa kaikki oli muuttunut.

Sammakot olivat tuoneet ensimmäisen hyönteislastinsa, ja voimistuneet hämähäkit olivat saaneet voimia kutoa uusia verkkoja. Niitä roikkui kaikkialla. Ja ne olivat kauniimpia kuin koskaan, sillä jokainen verkko oli koristeltu välkkyvillä ja kimaltelevilla kalansuomuilla.

Härät puolestaan kynsivät syvän ojan kaukaa, kaukaa joelta saakka, josta vesi virtasi jälleen kylään. Sitten palasivat hyönteiset, ja lopulta lintujen äänet täyttivät taivaan.

Illalla hämähäkit kerääntyivät aukiolle ihailemaan tuulesa huojuvia ja välkkyviä verkkojaan. Tällä kertaa ne tiesivät, etteivät ne olleet yksin. Liitäessään maapallon laidalta toiselle oli pieni hämähäkki näet koko matkan punonut ohutta, mutta kestävää seittiä, joka nyt yhdisti hämähäkit sammakkoihin, pingviineihin ja härkiin ja kaikkiin muihinkin eläimiin. Niiden tarvitsi vain nykäistä langasta saadakseen yhteyden toisiinsa. Oli kuin ne kaikki olisivat pitäneet toisiaan kädestä.

Kuva 20. Fake rainbow

Kuva 21. Manipulointi 3D – Photoshop lammas

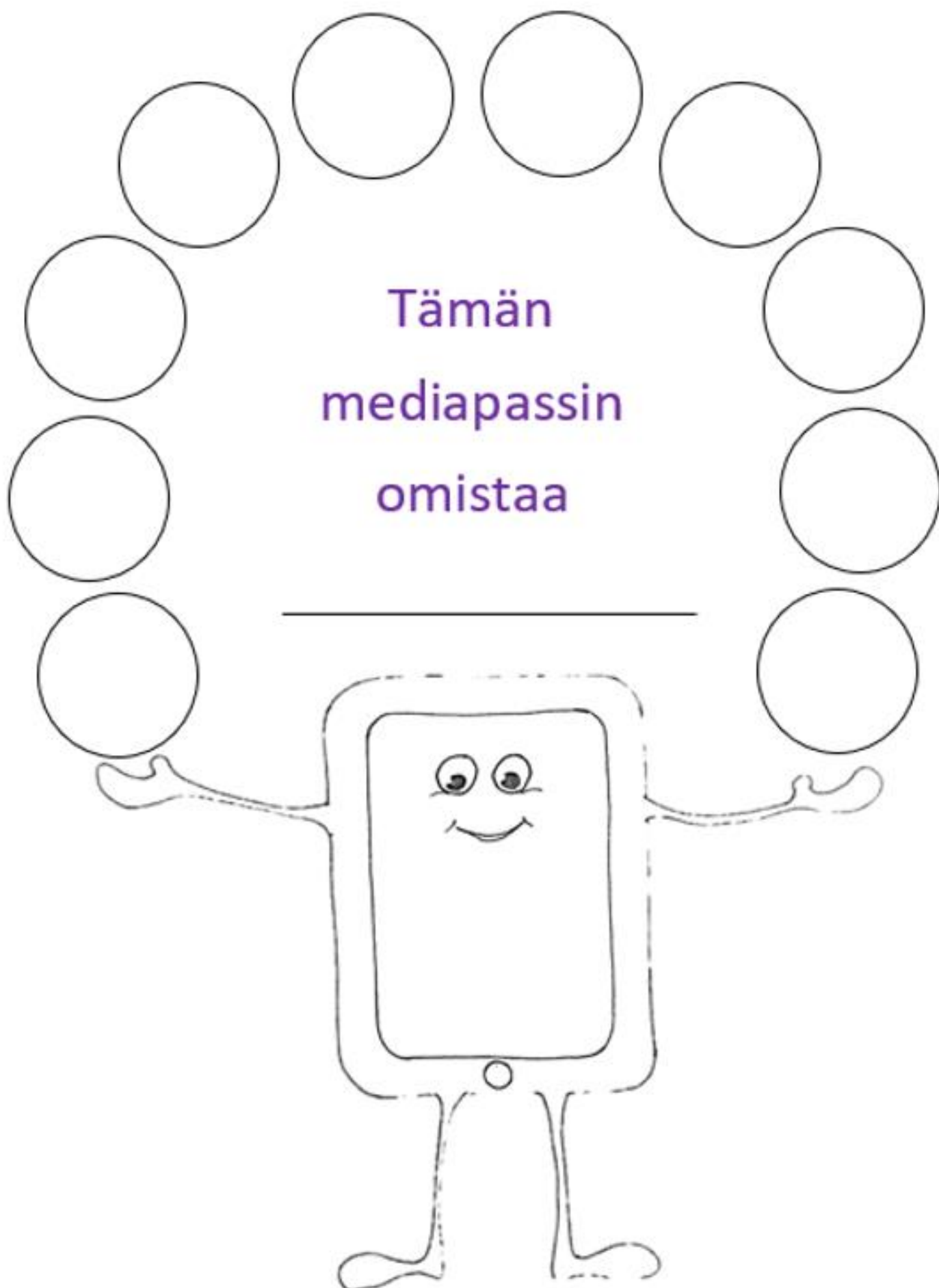

Kuva 22. Tiger Photoshop Budgie Tiger Parakeet

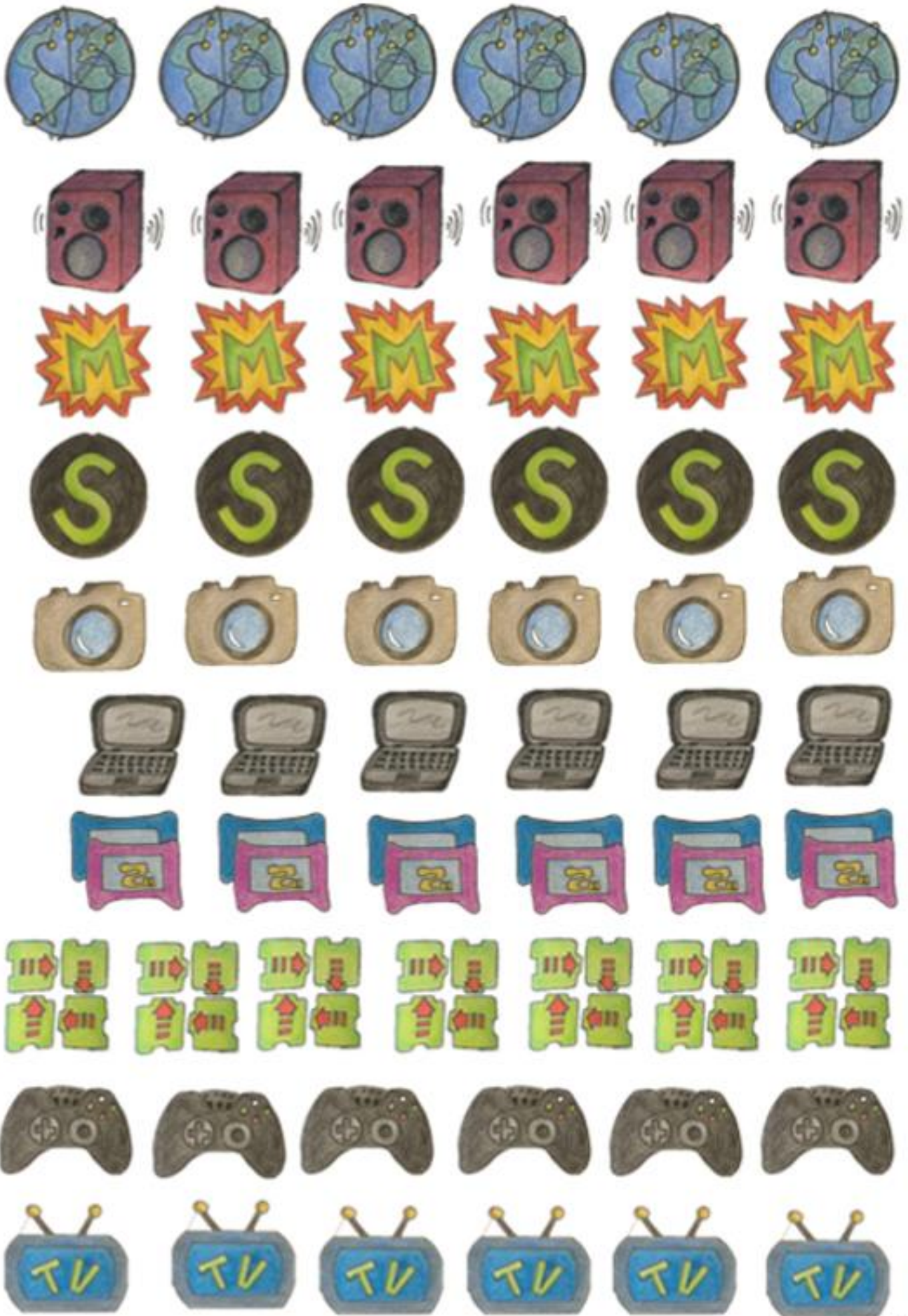

Kuva 23. Before flight

Kuva 25. Mediapassiin ansaittavat merkit

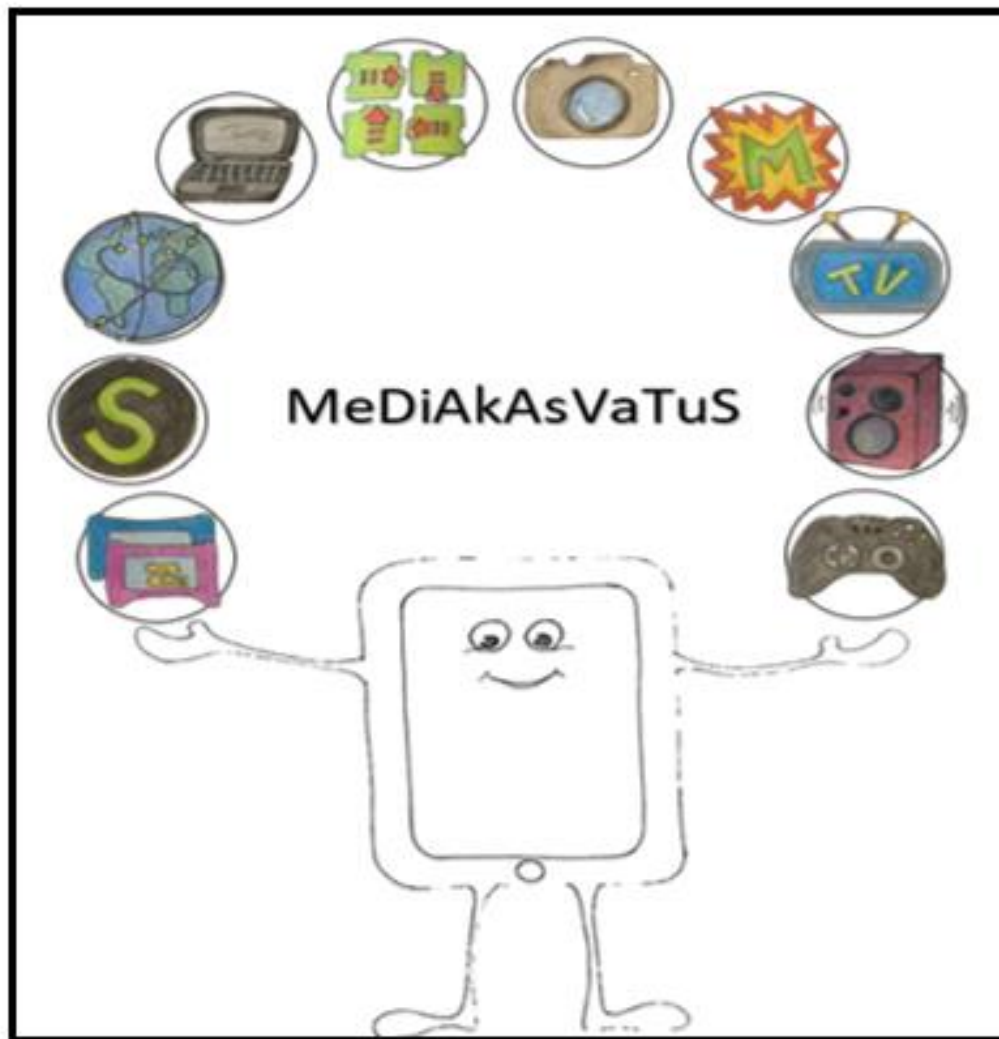

on ansiokkaasti
kerännyt
kaikki mediamerkit
mediapassiinsa
esiopetusvuonna

Esunmäellä

Kuva 27. Mediakasvatus -kortti aamupiiriin

Kuva 28. Pedagogisten tuokioiden sisältömerkinnät Mediakasvatus-kortin lisäksi aamupiiriin

